

Hadóbás Pál

*Világháborús emlékművek
Edelény környékén*

Edelény, 2015

Hadobás Pál

Világháborús emlékművek Edelény környékén

A könyv megjelenését az
Első Világháborús Centenárium Emlékbizottság
támogatta.

Edelény, 2015

Edelényi Füzetek 50.

Összeállította, szerkesztette a fotókat készítette:

Hadobás Pál

Technikai munkatárs:

Slezsák Zsolt

A borítón:

A Disznóshorváton (1950-től Izsófálva) 1922-ben felavatott
I. világháborús emlékmű. *Somogyi Sándor alkotása.*

A hátsó külső borítón:

Az 1930-ban felavatott edelényi I. világháborús emlékmű.
Székely Károly alkotása.

HU ISSN 0238 – 1842

ISBN 978-615-80326-1-2

Felelős kiadó: **Hadobás Pál,**

*az Edelényi Művelődési Központ, Könyvtár
és Közérdekű Muzeális Kiállítóhely igazgatója*

© MKKM, Edelény, 2015

Nyomdai munkák: www.konyvmuhely.hu

Bevezető

2014-ben volt az I. világháború kitörésének a 100. évfordulója, 2015-ben pedig a II. világháború befejezésének 70. évfordulójára emlékeztünk. Az első világháború évfordulójához kötődve az Edelényi Művelődési Központ, Könyvtár és Közérdekű Muzeális Kiállítóhely (Akkor még Művelődési Központ, Könyvtár és Szekrényessy Árpád Múzeum.) az Edelényi Füzetek című kiadványsorozatában 2014-ben megjelentette a ***Bódva-völgyiek a Nagy Háborúban*** című könyvet, amely visszaemlékezés- és naplórészleteket, valamint fotókat közöl a világháborút megjárt, a Bódva-völgy településein élt emberektől. A közölt dokumentumrészletek többségének kéziratát az edelényi Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteménye őrzi.

A most közreadott könyvben az 1950-ben létrejött és 1983-ban megszűnt ***Edelényi járás*** 65 településének első és második világháborús emlékműveit, emléktábláit vesszük számba, tisztelegve őseink áldozatkészsége és hősiessége előtt, valamint emlékezve arra a sok szenvedésre, melyet szüleink, nagyszüleink, dédszüleink átélték a két világháború borzalmas időszakában. 1910-ben a tárgyalt területen 44205 fő lakott. Az I. világháborúban részt vett 5630 fő, a lakosság 12,7 százaléka, hősi halált halt 1031 fő, a besorozottak 18,3 százaléka, vitézzé avattak 55 főt, a rendelkezésünkre álló források szerint. A II. világháborúról csak az áldozatokkal kapcsolatos adatokkal rendelkezünk, de azok is hiányosak.

Az Edelény környéki települések közül 37 állított emlékművet, emléktáblát, vagy Hősök sírját a két világháború között a Nagy Háború helyi áldozatainak emlékére, vagyis ennyiről tudunk, hisz a Hősök sírját a II. világháború után a legtöbb helyen egy idő után már nem gondozták és még a helye is feledésbe merült napjainkra. A többi település csak 1990 után tudott méltó emléket állítani az 1945-öt követő kényszerű hallgatás miatt, ekkor azonban már a II. világháború áldozatai is felkerültek az emlékművekre, és az előzőekben említett 37 település is kiegészítette az emlékművet a II. világháború áldozataival, vagy újat épített. Három településen – ***Dobódél, Teresztenye, Tornakápolna*** – nem állítottak emléket a két világháború helyi áldozatainak.

Az I. világháború után a családok is igyekeztek maradandó sír-
emléket állítani az ismeretlen helyen eltemetett, vagy a harctéren szer-
zett sebesülésbe vagy betegségbe otthonukban elhunyt szeretteiknek.
A települések temetőiben sok ilyen síremléssel találkozhatunk még
napjainkban is. Munkánkban ezen síremlékek közlésétől eltekintet-
tünk, mert felkutatásuk, összeírásuk hosszadalmas munka lenne és
egy új könyv megírását tenné szükségessé.

A bevezető után egy felújított első világháborús emlékmű újra-
avatásán elhangzott beszédet és a hősi emlékművek és Hősök Em-
lékünnepe rövid történetét közöljük.

Egy-egy település emlékművénél, emléktáblájánál a következő
adatok szerepelnek, valamint fényképet is közlünk az objektumról.
(Az általam készített képek 2015-ben készültek.).

1. Az állítató neve. Műalkotásnál a szobrászművész rövid
életrajza. Az emlékmű tervezője, készítője.
2. A készítés vagy az avatás időpontja.
3. Az emlékmű, emléktábla helye.
4. Anyaga, mérete, leírása.
5. Egyéb adatok.
6. Irodalom.

2015 ősze

Hadóbas Pál

Az első világháborús emlékmű felújítás utáni újraavatása Izsófalván

Tisztelt Ünneplők!

Szép nap köszöntött ránk, a szó valódi és átvitt értelmében is. Emlékezésre, főhajtásra gyűltünk össze, s a kora nyári meleget sugárzó Nap is kíváncsi arra, mi történik alant, az öreg fák hűvösében.

Még néhány hónap, és véget ér a huszadik század, s vele együtt búcsút mondunk a második évezrednek is. Nekünk, magyaroknak ez az esztendő nem csak emiatt fontos és nevezetes: államunk fennállásának ezredik évfordulóját is ünnepeljük akkor, amikor a világ népei az ezredváltást köszöntik.

Azt mondják a történészek, hogy a lassan mögöttünk maradó huszadik század az emberiség legvéresebb korszaka volt. Két világháború pusztításai mellett számtalan polgárháború, regionális konfliktus és kisebb-nagyobb fegyveres összecsapás szedte áldozatait egészen napjainkig. Bár mi itt Európában a II. világháború befejeződése óta viszonylagos békében és nyugalomban élünk, de a határaink szomszédságában zajlott délszláv háború arra figyelmeztet, hogy törékeny és helyenként csak látszólagos ez az állapot.

Az egész emberiség, de különösen földrészünk számára a legtöbb pusztítást és szenvedést okozó I. és II. világháború utolsó puskalövése óta sok-sok évtized eltelt már. Az idő múlásával a fájdalmas emlékek egyre halványulnak, a borzalmak tanúi közül napjainkra sokan nincsenek közöttünk. A ma élők többsége szerencsére csak a történelemkönyvek lapjairól, vagy filmekből ismeri az egykori tragikus eseményeket. Ennek ellenére még mindig kísért a világháborúk fájdalmas emléke, hatásuk, utórezgésük időről időre megmutatkozik, kitörölhetetlen nyomot hagytak a világ tudatában. Bizonyíték erre a mostani ünnepség: mi is a világháborúk áldozataira emlékezünk, azokra, akik községünkől indultak a számukra végzetes harcterekre, csatákba.

Az első világháború katonái 1890 táján látták meg a napvilágot. Szerencsétlen sorsú, boldogtalan nemzedék tagjai voltak. Még beleszülettek a hagyományos falusi világba és életformába, amelyben ha

nehezen is, de mindenki megtalálta a maga boldogulását, helyét és szerepét. Mire felnőttek, minden megváltozott körülöttük: megjelentek a technika addig elképzelhetetlen vívmányai, mozdonyfütt és bányagépek zaja verte fel a vidék csendjét. Sokan földművesekből bér munkásokká lettek, kenyerüket a föld mélyén, szénbányákban keresték meg ezután. Igaz, hogy állandó és biztos jövedelem, jobb iskolázási, egészségügyi és lakáskörülmények, továbbá más előnyös változások is jártak ezzel. De bizonyára nagy lelki válságot okozott e korosztály számára a génjeikbe ivódott tradíciók feladása, az életmódváltás, az új világhoz való kényszerű alkalmazkodás. Mindehhez társultak az I. világháború tragikus élményei, következményei. Akik szerencsésen hazatértek a csataterекről, előbb megszenvedték a trianoni traumát, majd a gazdasági világválság itthoni hatásait. Később, már meglett emberként harcoló fiaikért aggódva a II. világháborút kellett átélniük, amit a szocializmusnak nevezett tévút boldognak és diadalmasnak mondott, de valójában szomorú és embertelen első évtizede követett. S mire a hatvanas évek „gulyáskommunizmusában” sorsuk kissé jobbra fordulhatott volna, már nem maradt idejük: csendben sorra eltávoztak közülünk, magukkal víve a titkot: hogyan képes az ember annyi szenvedést és megpróbáltatást átélni és kibírni, mint amennyi nekik jutott osztályrészül.

Mit érezhettek fiaink, amikor a behívóparancs egyik napról a másikra kiszakította őket szeretteik köréből, a megszokott, bár szegényes környezetből? Hiszen addig talán falujuk határát sem hagyták el, most meg a nagyvilágba, véres csatákba, bizonytalan jövő felé viszik őket. Talán sokan közülük fel sem fogták, hogy miért, de menni kellett, fájó szívvel, a jó szerencsében és Istenben bízva. Borzalmas világba csöppentek: fejük fölött pusztulást szóró gépmadarak zúgtak, ágyúlövedékek süvítettek, körülöttük kézfegyverek ropogtak, s patkokban folyt a vér, aratott a halál. E szörnyűségek láttán a nyugalmas, távoli otthon, a borsodi dombok között megbúvó csendes kis falu elérhetetlen álomnak tűnt csupán, jobban hiányzott számukra, mint valaha. A harcok szünetében, a kevés nyugalmas órában, a lövészárkok mélyén megbújva bizonyára hazakalandoztak gondolataik. Felidézték a számukra kedves arcokat, emlékeket, képzeletben bejárták a környező erdőket és völgyeket, gyermekkori kalandozásaik színtereit. Kiruccantak az ismerős helyekre, felvillant előttük egykori tanítójuk szigorú, de jóságos tekintete, megkondult fülükben a templom

nagyharangja, s még a sötét, ijesztő bányamély is barátságos helyként jelent meg lelki szemeik előtt. Kezükben érezték kedvesük meleg, puha kezét, hallották gyermekeik csengő hangját, magukon tudták szüleik féltő tekintetét. De újra feldörögtek az ágyúk, s a családok ábrándozásból visszarettentek a fájdalmas valóságba. Közülük huszonheten soha nem érhatték meg a hazatérés, a boldog viszontlátás örömét. Távol a szülőföldtől, Doberdónál, az Isonzó mellett vagy Przemyśl környékén, jeltelen sírokban alusszák örök álmukat. Itthon bánatos édesanyák, apák és testvérek, vigasztalhatatlan özvegyek és riadt tekintetű gyerekek siratták őket, de az egész falu a magáénak érezte elvesztésüket, hiszen mindenki ismerte és szerette az életük teljében levő fiatalembereket. Értelmetlen pusztulásuk mély nyomot hagyott a helyi társadalomban, melyet a község sokáig nem tudott kiheverni.

Az elesettek emléke nem halványult az évek múlásával sem. A szívekben még alig enyhült a bánat, amikor 1920-ban Körösi Antal tanító úr, akinek három hozzátartozója is a háború áldozata lett, gyűjtést kezdeményezett az I. világháború hősi halottainak emlékszobrára. A falu egy emberként mozdult meg a nemes cél érdekében, így az országban az elsők között, már 1922-ben sor kerülhetett az emlékmű felavatására. A térdre ereszkedő, rózsafüzérrel övezett allegorikus leányalak Somogyi Sándor szobrászművész alkotása. Nem eredeti munka, hanem csak műkö másolat, hiszen egy bronz- vagy márványszobor megfizethetetlen lett volna egy olyan kis közösség számára, mint amilyen Disznóshorvát volt annakidején. Ez azonban semmit sem von le az értékéből: felállítása így is méltó tisztelgés volt az elesettek emléke előtt. Sokáig hűséggel és szeretettel gondozták, őrizték, rajta mindig volt virág, és környezetét szép parkká fejlesztették. Gyakran került sor ünnepségekre, megemlékezésekre a szobor mellett. Például innen indultak a frontra 1941-ben a községből besorozottak, és itt emlékeztek 1945-ben azokra, akik odavesztek a II. világháború poklában. De ezután jöttek az ötvenes évek, amikor a politika a kegyeletet sem kímélte. Többé beszélni sem volt szabad a hősi halottakról, emléküik lassan halványulni kezdett. Egyre kevesebben maradtak a közvetlen hozzátartozók is, akiknek a legfájdalmasabb volt az elvesztésük. Az idő vasfoga is nyomot hagyott a szobron: elszürkült megrepedezett, feliratai, díszítései lekoptak. Napjainkra kegyeleti jellegét szinte teljesen elvesztette, ha elhaladtunk előtte, talán már eszünkbe sem jutott, hogy mire is emlékeztet. Évtizedekig bús-

lakodott a szobor árván, elfeledve a Szoborkert fái között. Most azonban itt áll előttünk megszépülve, üdén, új emléktáblával a talapzatán. Felébredt végre a falu lelkiismerete, és a Független Kisgazdapárt helyi alapszervezetének kezdeményezésére, többek anyagi támogatása és munkája révén végre újra betöltheti eredeti rendeltetését: az I. világháborúban elesett disznóshorvátiak emlékét tartja ébren. A munka elindítói és a községi képviselő-testület közösen úgy döntöttek, hogy az újonnan elhelyezendő emléktábla szövegébe befoglalják a II. világháborúban elesetteket is, annak ellenére, hogy róluk a temetőben felállított tábla emlékezik meg. Így hát a megszépült szobor most mindkét világégés áldozatainak közös, méltó emlékhelye lesz. Önök joggal kérdezhetik: miért hiányoznak a mártírok nevei a talapzatról? Az első világháború áldozataira sajnos a faluban már csak hiányosan emlékeznek, többnek már a neve is kiesett az idő rostáján. Tudjuk, hogy huszonheten voltak, de a pontos névsor még felderítésre vár. Ez ügyben megkerestük a budapesti Hadtörténeti Levéltárat, talán náluk megtalálhatók a hiányzóak adatai. *(A beszéd elhangzása óta az I. világháború áldozatainak névsora előkerült. A szerk.)* A II. világháborúban elesettek emléktábláján, a temetőben 19 név olvasható. Köztudott azonban, hogy ennél lényegesen többen vesztették életüket, tehát ez a névsor sem teljes, kiegészítésre, pontosításra vár. Az a terv, hogy ha sikerül összeállítani az elesettek végleges, minden áldozatot tartalmazó listáját, akkor nevük újabb emléktáblákon felkerül majd a szobor talapzatára. *(A II. világháború áldozatainak emlékére 2012-ben elkészült az emléktábla. A szerk.)*

Ha a jövőben utunk az emlékmű előtt vezet el, jusson eszünkbe, hogy községünkben közel hatvanan maradtak a két világháború harcterein, a település korabeli lakosságának virága, színe-java. Csontjaik régen elporladtak valahol, arcvonásaik pedig a múlt idők kódéba vesztek. Alakjukat, egyéniségüket évről évre kevesebben tudják felidézni, de a felújított, szép emlékmű révén mátol újra közöttünk vannak, reméljük, most már örökre.

(Hadobás Sándor 2000. június 3-án, az izsófalvai első világháborús emlékmű felújításakor és a második világháború helyi áldozatainak emléktáblája elhelyezésekor mondott avatóbeszéde. Forrás: *Községi Krónika. 4. évf. 2. sz. 2000. júl. 3. 4. p.*)

A hősi emlékművek és a Hősök Emlékünnep története („Az ősök sírjai avatják az országot hazává”)

*Bárány Ferenc
vezérkari őrnagy*

Noha emlékműveket korábban is állítottak, a hősök emlékének szervezett formában történő, méltó megőrzése csak a Nagy Háború kitörését követően merült fel, amikor addig soha nem látott mértékben szaporodtak a sírkeresztek, s érkeztek haza a hősi halálról, eltűnésről tudósító értesítvények. 1925–1945 között azután május utolsó vasárnapján rendszeresen és törvényileg szabályozottan megünnepelték a Hősök Emlékünnepét. Ennek előzményei is a Nagy Háború éveire nyúlnak vissza.

A hősi emlékművek állítása

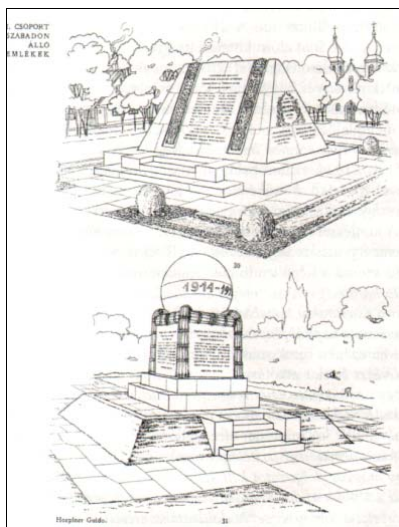
Alig telt el fél esztendő a háború kitörése óta, s a Hősök Emlékét Megőrző Országos Bizottság (HEMOB) már 1915 januárjában levéllel fordult a belügyminiszterhez, majd 1916 augusztusában elérte, hogy minden, a Honvédelmi Minisztérium által felállítandó katonai emlékmű tervét ő véleményezze, októberben pedig tervgyűjteményt adott ki az általa javasolt színvonalas emlékművekről. Erről a tisztelt olvasó bővebb ismereteket kaphat a Makóval és környékével foglalkozó, Halmágyi Pál tollából született tanulmányból.

A frontokon vérüket ontó katonák sem maradtak le a hátszágban értük dolgozóktól. 1915-ben báró Abele Ferenc vezérkari őrnagy a frontról levelet intézett gróf Tisza István magyar királyi miniszterelnöknek, amelyben javasolta, hogy *„Az országgyűlés már most hozzon egy törvényt, amellyel az állam minden községben egy szép kőemléket állít, amelyre (...) elesett hőseit névszerint bevési...”* Abele báró 1916 végén Zita királynén keresztül IV. Károlyhoz fordult. A koronázása előtt álló király levelet fogalmaztatott a magyar miniszterelnöknek, előmozdítva ezzel az ügyet. 1917 tavaszán a belügyi-

niszter beterjesztése alapján a Képviselőház elfogadta a törvényjavaslatot.

Az 1917:VIII. törvénycikk előírta: „Őrizze meg a késő utókor hálás kegyelettel azok áldott emlékezetét, akik életükkel adóztak a veszélyben forgó haza védelmében (...). Minden község (város) anyagi erejének megfelelő, méltó emléken örökítse meg mindazoknak nevét, akik lakói közül (...) a hazáért életüket áldozzák fel.”

A 14.730/1917. számú belügyminiszteri rendelet – ma úgy mondanánk: végrehajtási utasítás – részletesen kifejtette a hősi emlékművek létesítése során szem előtt tartandó irányelveket. Azt azonban hangsúlyozta, hogy a megvalósítás ideje majd csak a háború befejezése után érkezik el. Ez utóbbi kitétel ellenére a ma is látható hősi emlékművek felállítása még a Nagy Háború idején megkezdődött. Az 1918–1919-es események lefékezték, de nem állították meg a hősi emlékművek építését. Sőt, a trianoni diktátummal elvesztett területeken is folytatódott azok létesítése, legfeljebb lassúbb ütemben – az állam anyagi támogatásának hiányában. Még azokban a községekben is avattak hősi emlékműveket, amelyek lakossága nem magyar volt.

Részlet a HEMOB-katalógus emlékmű-terveiből

Részlet a HEMOB-katalógus emléktábla-terveiből

A zavaros, erre nem alkalmas 1918–1919-es időszak után a hősök emlékének megörökítése tárgyában megjelent első, 20.331/1922. számú belügyminiszteri rendelet ugyan még nem látta időszerűnek az emlékművek megvalósítását, ám azzal, hogy szigorú engedélyezési eljáráshoz kötötte azok felállítását, előre jelezte, hogy a téma nem került le a napirendről: *„A háború véget ért ugyan, de a békekötés következtében reánk szakadt szenvedések megpróbáltatások, a súlyos gazdasági viszonyok, pénzünk elértéktelenedése miatt a hősi emlékek megvalósításának csaknem elháríthatatlan akadályait képezik. Ahol azonban a közönség anyagi ereje és lelkes áldozatkészsége akkora összeg gyűjtését eredményezte, mely a hősök emlékéhez méltó mű létesítését lehetővé teszi, a kivitelnél állandóan szem előtt kell tartani, hogy az emlékmű tényleg méltó legyen a hősökhoz.”* Felhívja egyidejűleg a törvényhatóságok vezetőinek figyelmét, hogy a megvalósítás tekintetében forduljanak a HEMOB-hoz, amely *„vállalkozik arra, hogy ezeknek az emlékműveknek megvalósítása körül a községeknek, városoknak tanácsal, útbaigazítással, esetleg kész terveknek díjtalan átengedésével rendelkezésére álljon.”*

Két esztendő alatt a gazdasági és a politikai konszolidáció megindult. 1924 nyarán a HEMOB feloszlott ugyan, de novemberre a Belügyminisztérium, illetve a Vallás- és Közoktatási Minisztérium (VKM) új bizottságot állított fel. A 247.000/1924. számú belügyminiszteri rendelet, emlékeztetve az 1917:VIII. törvénycikk által előírt kötelezettségre, a VKM művészeti osztályában megszervezte a Hősi Emlékműtervek Bíráló Bizottságát (HEBB), s meghatározta, hogy a törvényhatósági bizottságok csak olyan községi emlékmű tervét hagyhatják jóvá, amelyet a bizottság kivitelre alkalmasnak ítélt. A 2530/1925. számú belügyminiszteri rendelet megerősítette, hogy a hősök emlékét megörökítő művek a művészi igényeknek is megfelelőek legyenek, és csak olyan emlékek állíthatók fel, amelyeknek terveit a HEBB *„úgy művészi szempontból, mint az anyag minősége és az előállítási költségek tekintetében megfelelőeknek találta.”* A 251.818/1924. számú belügyminiszteri rendelet pedig, elfogadva, hogy a hősök emlékének megörökítésével foglalkozó művészek egyesületbe tömörülnek, jóváhagyta a Képzőművészek és Iparművészek Országos Gazdasági Szövetségének egyesületi alapszabályait.

A kérdéssel – tekintettel annak társadalmi súlyára, illetve a társadalom oldaláról érezhető igényre – a Nemzetgyűlés is foglalkozott.

A Hősök Emlékünnepé bevezetéséről szóló 1924:XIV. törvénycikk indoklása szerint a felépitendő hősi emlékművek hivatása megörökíteni: *„a magyar csapatok által példátlanul álló halálmegvetéssel megvívott diadalmas harcok egész sorozatát; azokat a hősokeket, akiknek nevei, azokat a csapatokat, amelyeknek haditettei aranybetűkkel vannak megörökítve a történelem véres lapjain, és amelyek a napnál fényesebben ragyogják be a dicsőség sugarával a multat és a jövőt.”*

Már szépen sorakoztak a Csonkaországban a városok és falvak köztereit díszítő, sok esetben valóban művészi értékű alkotások, amikor – 1933-ban – a vallás- és közoktatásügyi miniszter kötelezővé tette, hogy *„mindenütt, ahol még nincsen az iskolák hősi halált halt tanárainak, tanítóinak és tanulóinak emlékét hirdető márványtábla, úgy annak mielőbbi fölállítását az iskolák igazgatói minden eszközzel szorgalmazzák.”* A miniszter elrendelte továbbá, hogy az *„emléktáblák előtt az iskolák tanárai, tanítói, tanulói kalapemeléssel tisztelegni tartoznak”,* valamint, hogy *„az iskolák felsőbb osztályaiban évenként egy-egy magyar dolgozatot kell szentelni az elesett hősoke emlékezetének.”* Ugyancsak kötelezővé tette, hogy *„az iskolák tanulói tanítóik, tanáraik vezetésével évenként látogassanak el a Hősoke Emlékművéhez s ott kegyeletes ünnepséggel hódoljanak az elesett hősoke emlékének.”*

Gömbös Gyula miniszterelnök a Hősök terén 1933-ban, mellette balra József Ágost királyi herceg, jobbra Kárpáthy Kamilló gyalogsági tábornok, a honvédség főparancsnoka

A hősök napjának megünneplése

Az évi egy alkalom pedig május utolsó vasárnapján következett el. Az 1924:XIV. törvénycikk előírta a nagy Háború hősi halottaira való szervezett emlékezőt ezen a napon. Nem mintha addig nem tartottak volna megemlékezéseket, ám minden közösség más időpontra időzítette azokat. A törvény így fogalmazott: *„A magyar nemzet mélységes szeretettel, magasztaló elismeréssel és hálával emlékezik meg azokról a hős fiairól, akik az 1914–1918. évi világháború alatt a Hazáért vívott súlyos küzdelmekben a magyar nemzetnek dicsőséget és hírnevet szerezve életüket áldozták föl. A nemzet soha el nem múló hálája és elismerése jeléül az élő és jövőendő nemzedékek hősi halottaink dicsőségére minden esztendő május havának utolsó vasárnapját (...) nemzeti ünnepnapot – mint a Hősök Emlékünnepét a magyar nemzet mindenkori hősi halottainak szenteli.”*

A törvény tehát Hősök Emlékünnepé néven – március 15. és augusztus 20. mellett – nemzeti ünnepé nyilvánította május mindenkor utolsó vasárnapját. Az ünnepelés rendjéről a 2519/1925. számú miniszterelnöki rendelet, továbbá a honvédelmi miniszter 1925. május 1-én kelt, 11. számú Honvédségi Közlönyben megjelent, 6299/Elnökség-1925. számú körrendelete intézkedett.

E két rendelet előírta, hogy *„Az emlékünnepély rendezésére hivatott hatóságok kötelesek a helyi egyházak vezetőit fölkérni, hogy ezen a napon a templomokban istentisztelet tartásáról, illetőleg a rom. kat. egyházaknál a szentmise végeztével a hősi halottakért ima mondásáról gondoskodjanak. Ezen a napon a hősi temetőkben vagy arra alkalmas más helyen ünnepélyt kell tartani. A nemes áldozatkészség megnyilvánulásának mértékéhez képest ezen a napon a hősök emlékműveit meg kell koszorúzni, illetőleg a hősök sírjait fel kell díszíteni. Az ünnepélyen részt kell venni a honvédségnek s a tanulóifjúságnak is. Az ünnepélyen a hazafiság jelentőségét s ezzel kapcsolatban a világháború folyamán tanúsított önfeláldozó magyar hősiességet kell méltatni.”*

Az 1925-től évente rendszeressé váló Hősök napján országsszerte megemlékezéseket tartottak. Az egyházközségekben ünnepi istentiszteletet celebráltak, a római katolikus templomokban külön imát mondtak a hősi halottakért. Budapesten a szentmisét Magyarország hercegprímása celebrálta, majd a levonták zárt rendben, a zenekarok

pattogó indulóinak ütemére, a Stefánia úton díszmenetben vonultak el a hercegprimás és az állami vezetők, illetve a katonai előljárók előtt. A városi tanácsok és a községi előljáróságok szintén ünnepséget tartottak, s megkoszorúzták a hősi emlékműveket. A rendezvényeken a Honvédség, a rendvédelmi testületek, a bajtársi egyesületek és a fiatalok szervezetei díszelgő osztagokkal vettek részt. Budapesten, a Hősök terén található Hősök Kövét a Honvéd Vezérkar főnöke koszorúzta meg, a kormányzó nevében és jelenlétében, a leventék zászlós sorfala között.

Magyarország 1941-től belépett az újjáéledő világháborúba. Ismét gyarapodott a hősi halottak és a katona-áldozatok száma. 1942-ben a belügyminiszter és a honvédelmi miniszter a 24-364/el.22-1942. számú körrendeletben elrendelte nevük felvését a Nagy Háborús hősi emlékművekre, illetve hogy emléküknak is adózzanak a sorra kerülő ünnepségeken. Ez a jogszabály precedens értékű lehet a mára is, hiszen a két, leginkább érintett minisztérium együttesen lépett fel a hadisírok és az emlékművek gondozásának érdekében. Mikor József Ágost királyi herceg országzászlót avatott a fővárosi Szabadság téren, már megemlékezett a XX. századi világháború mindkét fegyveres szakaszában életüket áldozott honvédekről.

*Serédy Jusztinián hercegprimás honvédtábornokokkal és leventevezetőkkel
1943-ban*

A korabeli felfogás szerint, s ennek – természetesen politikamentesen – példaértékűvé kellene válnia napjainkban is, a hősi halott nem csupán a Honvédség, de a nemzet egészének hősi halottja volt, sírjáról és emlékművéről a nemzet egésze gondoskodott, hiszen parancsot teljesített mikor bevonult, s parancsot teljesített mikor hazája védelmében életét áldozta. S ennek megítélésében pedig napjainkban sem lehet mérvadó, hogy mit keresett a magyar honvéd kétezer kilométerre a hazától, a Don partján, hiszen a behívott és a frontra kiszállított egyszerű ember nem tehető kollektíve felelőssé az országot irányító politikai vezetők hibás, esetenként bűnös döntéseiért.

Monumentális rendezvénysorozatnak a magyar nemzet 1944-ben lehetett tanúja utoljára. 1945-ben még megemlékeztek ugyan a Hősök napjáról, de már sokkal szerényebb keretek között. Már nem számított nemzeti ünnepnek. Az új hatalomnak, s a szovjet vezetésű Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak nem volt ínyére ez az ünnep, hiszen azokról a magyar honvédekről szólt a megemlékezés, akik – legnagyobbbrészt – a szovjet hadsereg ellen harcolva estek el. 1946-tól aztán elmaradtak a hivatalos megemlékezések.

A XX. századi világháborúk katona-áldozatairól Magyarországon 1989. május 29-én rendeztek ismét nyilvános megemlékezést, Szekszárdon, Erdős László ezredes – a magyarországi magyar hadisírgondozás későbbi újraélesztője – szervezésében. Az első állami szintű rendezvényre 1990-ben került sor. Azóta a Hősök napja ismét minden évben megrendezésre kerül, mint politikamentes ünnep, amely alapvetően a megemlékezést szolgálja, s most már minden történelmi kor magyar hősi halottainak adózva, hogy az ősök sírjai Hazává avathassák az országot.

Dr. Ravasz István alezredes
hadtörténész-muzeológus

(Forrás: *Emlékek a hadak útja mentén: Avagy: hadtörténelem, kegyelet és hagyományörzés* / Szerk.: Dr. Ravasz István alezredes, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest, 2006, 19-22. p.)

BOLDVA

I-II. világháborús emlékmű

1. Az önkormányzat állíttatta, kivitelezője a **Bódva-völgyi Kőfeldolgozó Kft.** (Perkupán volt az üzem.), a tervezésben egy boldvai tanárnő is résztvett, a két műköoszlopot **Fábián Zoltán** perkupai vállalkozó készítette.

2. 1991. augusztus 25-én avatták.

3. A művelődési ház előtti parkosított területen áll. Monostor tér.

4. Három lépcsős, konglomerált burkolólappal fedett talapzaton áll az emlékmű. A lépcsők méretei: 447 x 217 cm; 370 x 137 cm; 269 x 135 cm és mind a három 15 cm magas. Két, kissé eltolt oszlopon, összeérő körív van. Az eltolt oszlopok a két világháború közötti időkülönbséget jelzik. A baloldali oszlop 71 x 43 x 163 cm, a tetején lévő félkörívben záródó rész magassága 130 cm, 50 cm széles és 43 cm vastag, az oszlopon 40 x 80 cm-es szürke, cirádás márványtáblán az I. világháború áldozatainak névsora, vésett, fekete betűkkel.

1914–18

BODGÁL JÓZSEF
GAÁL ANDRÁS
GYURICSKÓ GYÖRGY
KOC SIS JÓZSEF
MÉSZÁROS JÁNOS
MÉSZÁROS LÁSZLÓ
MONOKI JÁNOS
PALOTÁS LAJOS
SIMON MIHÁLY
SOÓS JÓZSEF
SZAKÁCS ISTVÁN
SZŰCS JÓZSEF
TÓTH BENJÁMIN
TÓTH JÁNOS
SÁNDOR BARNA
SZANKAI ISTVÁN
VERES JÁNOS

A jobboldali oszlop 84 x 43 x 163 cm, a tetején lévő félkörívben záródó rész magassága 130 cm, 60 cm széles és 43 cm vastag, az oszlopon 60 x 80 cm-es szürke, cirádás márványtáblán a II. világháború áldozatainak névsora két oszlopban, vésett, fekete betűkkel.

1939–45

BALÁZS ISTVÁN	NÉMETH JÁNOS
BÉRES JÓZSEF	NÉMETH LAJOS
CSELÉNYI ISTVÁN	OLÁH ANDRÁS
CSURKÓ ISTVÁN	OROSZ ISTVÁN
DARAI FERENC	PALÓCZKI FERENC
DUCH JÓZSEF	PÁSZTOR FERENC
FEHÉR ANTAL	REMENYIK KÁROLY
FÓNAGY ISTVÁN	SABJA GYULA
FÖLDESI ANDRÁS	SIMON ISTVÁN
GUBÁNYI ISTVÁN	SOLTÉSZ MIKLÓS
GYURICSKÓ JÓZSEF	SÓGOR ISTVÁN
GYURÓ LAJOS	SZALMA ISTVÁN
HANKÓ JÓZSEF	SZANKAI LAJOS
HORVÁTH LÁSZLÓ	SZÜCS GYULA
JANCSURÁK JÁNOS	SZÜCS JÓZSEF
KECZER GYULA	TÓTH BERTALAN
KOVÁCS ISTVÁN	TÓTH JÁNOS
LAKATOS JÓZSEF	VAJVODA GYULA
LAKATOS PÁL	VAJVODA JÁNOS
LAKÓ GYULA	VARGA ANDRÁS
LOVÁSZ BARNA	VERES SÁNDOR
NAGY JÁNOS	BREDÁCS BÁLINT

Az áldozatok névsora alatt egy 60 x 10 cm-es szürke, cirádás márványtáblán a következő felirat vésett, fekete betűkkel:

**A ZSIDÓ CSALÁDOK ÁLDOZATAINAK
EMLÉKÉT IS KEGYELETTTEL MEGŐRIZZÜK**

Alatta 50 x 10 cm-es szürke, cirádás márványtáblán az alábbi felirat vésett, fekete betűkkel:

BOLDVA 1991

A két körívet összekötő, ferde felületen 18 x 39 cm-es bronz magyar címer (1990-es) van.

A két félköríven, íves, vésett, fekete betűkkel **ÁLDOZATAINK / EMLÉKÉRE** felirat. Az emlékmű előtt térkővel kirakott 494 x 435 cm-es terület.

5. Tóth Lajos, Boldva polgármestere mondott ünnepi beszédet az avatáson.

Boldvának 1910-ben 1582, 1941-ben 1495, 2010-ben 2312 lakosa volt. Az első világháborúban 340 fő vett részt, 31 helyi áldozata volt, de csak 17 név maradt fenn, 16 fő lett hadirokkant, 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Lőrincz Jenő** 1891-ben született Boldván, a császári és királyi 12. huszárezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt. A II. világháborúnak 44 áldozata volt. A holokausztnak 7 helyi zsidó vallású lakos esett áldozatul.

Az I. világháború áldozatainak emlékére 1939-ben készült emlékmű, azonban a II. világháborúban elpusztult.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegye) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 18-20. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 189. p.

– Emlékműavatás Boldván = Észak-Magyarország, 47. évf. 199. sz. (1991. aug. 26.) 1. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Rekviem a katonákért: Főhajtás az I. és II. világháború áldozatai előtt. Boldva = Új Észak. 2. évf. 183. sz. (1996. aug. 6.) 8. p.

- Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 279. p.
- Béke poraikra... III. Dokumentum- emlékkönyv a második világháború nyugati hadműveleti területén és a nyugati hadifogságban meghalt magyar katonákról / Bús János – Szabó Péter. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2013. 274. p. (**G. Kovács István** címzetes tizedes, valószínűleg azonos **Kovács Istvánnal**, aki szerepel az emlékművön.)

II. világháborús emléktábla

1. A római katolikus egyházközség és az elesettek hozzátartozói készítették.
2. 1969-ben helyezték el.
3. A római katolikus templomban, a bejáratától balra, a karzat alatt található. István király út 18.
4. A keskeny, aranyozott fakeretes, falba helyezett 74,5 x 72 cm-es fehér, cirádás márványtáblán közepén, fent, vésett arany latinkereszt, alatta vésett, arany betűkkel az áldozatok neve két oszlopban, a két oszlopot közepén függőleges vésett, aranyozott vonal választja ketté.

**A II. VILÁGHÁBORÚBAN HŐSI HALÁLT HALT
SZERETTEINK EMLÉKÉRE.**

**BALÁZS ISTVÁN
DARAI FERENC
DUCH JÓZSEF
NAGY JÁNOS
NÉMETH LAJOS
OLÁH ANDRÁS
PÁSZTOR FERENC**

**SIMON ISTVÁN
SÓGOR ISTVÁN
SZALMA ISTVÁN
SZANKAI LAJOS
SZÜCS JÓZSEF
VAJVODA GYULA
VAJDA JÁNOS**

EMLÉKÜKET ÖRÖKKÉ ŐRIZZÜK. 1969.

5. „Vagy 1969 tavaszán, vagy 1969 őszén (mert nagy ünnepkor már koszorúztak, húsvétkor vagy karácsonykor) Vajvoda néni (Darai Andrásné Vajvoda Julianna) és Orosz néni (Orosz Józsefné, a bába) kezdeményezte az emléktábla felállítását, mert szégyennek érezték, hogy nem emlékezik meg senki a háborús halottakról. Maludy Károly volt a plébános. Ő vállalta, hogy fölteszik a táblát, de titoktartást kért, így csak azok neve került föl, akiről tudták, hogy nem fognak róla beszélni. A felekezeti hovatartozás a nevek összegyűjtésénél nem számított. A titoktartás miatt került oszlop mögé a tábla. Egy sajtó-szentpéterei kőműves rakta fel a táblát késő este.” (Idős Vajvoda Bar-na közlése.) (Kabdebon – Töltéssy, 2012. 43-44. p.)

A templomot 2014-ben felújították, ekkor a tábla is megújult.

6. – Boldva története 1919-től napjainkig: Bomlott század / Szerk.: Kabdebon János – Töltéssy Zoltán. Boldvai Önkormányzat Néprajzi Múzeuma Alapítvány. Boldva, 2012. 43-44. p.

ZILIZ

I-II. világháborús emlékmű

1. A település önkormányzata állíttatta.
2. 1993-ban készült, visszaemlékezések szerint.
3. A település temetőjében áll.
4. 316 x 316 cm-es és 21 cm magas és 200 x 200 cm-es szintén 21 cm magas beton, két lépcsős alapon három részes műkö emlékmű áll. Az első eleme 130 x 68 x 38 cm, a második 110 x 40 x 20 cm, a harmadik 100 x 29 x 130 cm. A harmadik elemen 80 x 90 cm-es, fekete márványtáblán a két világháború helyi áldozatainak névsora két oszlopban, körülvésett betűkkel.

HŐSI HALOTTAINK	
1914-18	1941-45
BÁNYÁCSKI FERENC	BÉRES JENŐ
BÉRES JÁNOS	CSOMAR IMRE
CSABAI TAMÁS	CSOMAR JÁNOS
DUDICS JÁNOS	DELI FERENC
KALAS MÁRTON	GYURICSKÓ JÁNOS
KOLLÁTH MIHÁLY	LOVÁSZ IMRE
KOLLÁTH PÁL	LOVÁSZ ISTVÁN
LIPTÁK JÁNOS	MAGYAR JÓZSEF
MAGYAR TAMÁS	OLÁH BÉLA
NAGY ISTVÁN	PILLER BÉLA
NYITRAI ISTVÁN	SIMON FERENC
NYITRAI JÓZSEF	SZABÓ JÓZSEF
OLÁH ISTVÁN	SZABÓ SÁNDOR
SEBŐ FERENC	TÓTH IMRE
SEBŐ GYULA	TÓTH IMRE
SZILVA TAMÁS	TÓTH SÁMUEL
TÓTH MÁRTON	VADÁSZI JÁNOS
VADÁSZI PÁL	VARGA FERENC
RÉMIÁS PÁL	

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Beregszászi Lajos** honvéd.

5. Ziliznek 1910-ben 520, 1941-ben 505, 2010-ben 358 lakosa volt. Az I. világháborúban 75 fő vett részt, 17-en estek el (Az emlékművön 18 név szerepel.), 6-an hadirokkantak lettek, 1 főt vitézzé avattak (Nem találtam a Vitézek albumában.), a II. világháborúnak 20 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyéek) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 168. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

NYOMÁR

I. világháborús Hősök ligete

1. A község készítette.
2. A két világháború között készült.
3. A Szabadság út Hangács felé eső részén, az utolsó ház mögötti kert végében van.
4. Körülbelül 10 x 10 méteres területen 13 tölgyfa áll, melyeket a 13 nyomári I. világháborús áldozat emlékére ültettek.
5. Visszaemlékezések szerint a két világháború között minden évben itt ünnepelték meg a Hősök Napját.
6. – Adatközlő Laki-Lukács László.

A Hősök ligete 2015 novemberében

I-II. világháborús emlékmű

1. A település önkormányzata állíttatta. Tervező: **Bessenyei Anita**, kivitelező az önkormányzat, a fémmunkákat miskolci vállalkozó végezte, a márványtáblák **Bakó Zoltán** edelényi vállalkozó műhelyében készültek.

2. 2003. augusztus 16-án avatták.

3. A Kossuth Lajos úton helyezték el.

4. 650 x 570 cm-es járólappal burkolt területen álló, félig nyitott könyvet formázó, szürke nemesvakolattal vakolt fal, melynek egy-egy oldala 165 x 210 cm és 22 cm vastag, mindkét oldali falon 75 x 117 cm-es, barnás-feketés márványtábla, a baloldalin Nyomár címere ezüst színű lemezből, alatta a következő felirat vésett, arany betűkkel:

**LÁNGOLJ AZ ÉLETÉRT
S LELKED DALRA,
GYÉMÁNTKÉNT ÉDESÜL MEG,
AHOGYAN SZÍVED ÁLDOZATRA KÉSZ
A HAZÁÉRT.
ELŐRE MAGYAR A JÖVŐÉRT.**

A jobboldalin a koronás magyar címer ezüst színű lemezből, alatta négy sor Vörösmarty Mihály Szózat című verséből, vésett, arany betűkkel:

**HAZÁDNAK RENDÜLETLENÜL
LÉGY HÍVE, OH MAGYAR;
BÖLCSŐD AZ S MAJDAN SÍROD IS,
MELY ÁPOL S ELTAKAR.**

Az álló, nyitott könyv formájú fal tetején vaslemezről szablyát tartó kéz, amely a település címeréből átemelt sisakelem, és egy 140 x 10 cm-es barnás-feketés márványtábla **I. II. VILÁGHÁBORÚS ÁLDOZATAINK** felirattal.

Az álló, nyitott könyv formájú fal előtt, egy kis beton talapzaton nyitott könyv formájú barna cirádás márvány, melynek egy-egy oldala 60 x 70 cm. A baloldalon az I. a jobboldalon a II. világháború nyomári áldozatainak névsora, vésett, arany betűkkel. A világháborúk áldozatait felsoroló márványkönyv alatti területet terméskövel rakták félkörbe.

I. VH. ÁLDOZATAI	II. VH. ÁLDOZATAI
BACSÓ ISTVÁN GYÖNGYÖSI JÁNOS HUNYADI MÁTYÁS MOLNÁR JÓZSEF KISS JÓZSEF (KÁNTORTANÍTÓ) KOC SIS ANDRÁS KOÓS ANDRÁS KULCSÁR JÁNOS LUKÁCS GYULA SZOLOMAYER JÓZSEF DARAI GERGELY NAGY JÓZSEF	BREDÁCS BÁLINT PETUS JÓZSEF HAJDÚ JÓZSEF GYÖNGYÖSI BÉLA PRESOVSZKI GYULA LUKÁCS JÓZSEF SZILÁGYI BÁLINT KOÓS BARNABÁS MOLNÁR GYULA PÁLINKÁS JÓZSEF BENCE ISTVÁN ZALCZER SÁMUEL NÉ SVARCZ LAJOS SVARCZ LAJOS NÉ SVARCZ MARGIT BREDÁCS JÁNOS NÉ GYÖNGYÖSI JÁNOS NÉ

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Oltyán József** tartalékos őrvezető.

5. Az avatás napján játszóteret is átadtak és falunapot tartottak a településen, valamint a község zászlaját is felavatták. A nap zenés ébresztővel kezdődött. Szerepelt a boldvai Kiskelep Néptáncegyüttes, volt könnyűzenei egyveleg, a gyerekeknek kézműves foglalkozás, majd szabadtéri bállal zárták a napot.

Nyomárnak 1910-ben 505, 1941-ben 461, 2010-ben 342 lakosa volt. Az I. világháborúban 130-an vettek részt, 14 hősi halottja volt (Az emlékművön 12 név szerepel), 1 fő hadirokkant lett, a II. világháborúnak 18 helyi áldozata volt.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 106-107. p.
– Béke poraikra... Dokumentum-
emlékkönyv a II. világháborúban
a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 1999. 626. p.
– Nyomár / Laki-Lukács László. Nyomár Község Önkormányzata. Nyomár, 2005. 21. p.

HANGÁCS

I. és II. világháborús emlékmű

1. A település lakossága állíttatta az I. világháborús emlékművet, és az önkormányzat kiegészítette a II. világháború áldozataival.
2. 1936-ban készült az I. világháborús emlékmű, majd kiegészítették a II. világháború áldozatainak neveivel 1989-ben.
3. A Rákóczi út és a Dózsa György u. Nyomár felőli elágazásánál található.
4. Csúcsain levágott, térkővel burkolt egyenes szárú háromszög területen terméskőből falazott hatszög alakú területre lépcső vezet fel, közepén szintén terméskőből kirakott kis területen, terméskőből 75 x 106 x 200 cm-es oszlop, melyen 6 cm-rel szélesebb, 9 cm magas betonlap van, s azon egy 25 cm-es átmérőjű beton gömb, tetején vas kettős kereszttel (Országalma). Elöl 52 x 112 cm-es fehér márványtáblán, vésett, fekete betűkkel a II. világháború áldozatainak a névsora kezdődik. Hátul 52 x 102 cm-es fehér, cirádás márványtáblán, vésett, fekete betűkkel a II. világháború áldozatainak névsora folytatódik.

1941–1945

BACSO	ISTVAN
BAKO	LASZLO
BOLHA	LAJOS
BUDAI	LAJOS
DARAI	GEZA
DARAI	JANOS
FAZEKAS	ISTVAN
GADOCZI	DEZSO
GUBAS	BERTALAN
GULYAS	JÓZSEF
GYOMBÉB	DEZSO
GYÖNGYÖSI	BERTALAN
GYÖNGYÖSI	JÓZSEF
HUNYADI	JANOS
KOVACS	ISTVAN
KUTAS	JANOS
NAGY	FERENC
NAGY	JANOS
NAGY	LASZLO
OLAJOS	DEZSO
KAKUCSI	JÓZSEF

1941–1945

OROSZ	ALBERT
C. OROSZ	JÓZSEF
OROSZ	LAJOS
SZERAFI	ISTVAN
SZILÁGYI	BÁLINT
TAMÁS	ANDRÁS
TRENCSENYI	ISTVAN
VALLUS	JÓZSEF
GAZSI	MATILD
GULYÁS	ANNUSKA
GULYÁS	JÁNOSNÉ
REINITZ	IBOLY
REINITZ	JENŐ
REINITZ	MAKSZINÉ
RÉZMŰVES	ISTVÁN
SAMU	ÁBRIS
SAMU	IRMA
SÁNDOR	JÓZSEFNÉ
SZERAFI	JÓZSIKA
NÉMETH	JÓZSEF

Baloldalt 50 x 100 cm-es fehér márványtáblán, vésett, fekete betűkkel az I. világháború áldozatainak a névsora kezdődik. Jobboldalt 50 x 100 cm-es fehér márványtáblán, vésett, fekete betűkkel az I. világháború áldozatainak a névsora folytatódik.

1914–1918

**BUCZKÓ JÓZSEF
BUDAI KÁROLY
DARAI IMRE
DARAI ISTVÁN
GAZSÓ PÁL
GOMBOTA ISTVÁN
HAJDÚ GYULA
KLETZ LAJOS
NAGY JÓZSEF
OROSZ JÓZSEF
SIMON PÁL
SOMOSI BERTALAN
ZARA JÁNOS
ZSOLDOS JÓZSEF
KRISTON ISTVÁN
LACZKÓ LAJOS**

1914–1918

**BACSÓ JÓZSEF
BUDAI ISTVÁN
DARAI GERGELY
FAZEKAS ISTVÁN
FAZEKAS KÁROLY
FAZEKAS SÁNDOR
HAJDÚ ISTVÁN
HAJDÚ PÁL
KEREKES JENŐ
LAKATOS JÁNOS
NAGY JÁNOS
OROSZ JÁNOS
REINITZ IGNÁC
SZANKAI ISTVÁN
TAMÁS LAJOS
TÓTH IMRE
TÓTH LAJOS**

Az emlékmű körül tuják és virágok, elől a lépcső mellett egy-egy fehérre festett vas zászlórúd, balra a magyar, jobbra az Európai Unió zászlójával.

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Holczer Gyula**.

5. Hangácsnak 1910-ben 1210, 1941-ben 1255, 2010-ben 577 lakosa volt. Az I. világháborúban 210-en vettek részt, 38 fő halt hősi halált (Az emlékművön 33 név szerepel.), 12 fő lett hadirokkant, 1 vitéz: **vitéz Orosz István** népfelkelő tizedes 1884-ben született Hangácson, a 8. lovas tüzérezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. osztályú vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt. A II. világháborúnak 43 helyi lakos esett áldozatul.

Az emlékmű a két világháború közötti országzászló-mozgalom keretében épült, melyet jól bizonyít az archív fotó, azon látszik, hogy a zászlótartó rúd eredetileg a terméskőből készült oszlopon volt.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 60-61. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Rekviem a katonákért: Főhajtás az I. és II. világháború áldozatai előtt. Hangács = Új Észak. 2. évf. 179. sz. (1996. aug. 1.) 8. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 310. p.

Az emlékmű 1938-ban

BORSODSZIRÁK

I. világháborús Hősök sírja

1. A község állíttatta.
2. 1920-ban készült.
3. A temetőben áll a régi kereszt előtt. Bartók Béla út.
4. A sír, emlékmű része mára megkopott, töredékes. Betonból készült, lent 38 x 12 x 20 cm-es alapon szemből felfelé keskenyedő, 75 cm magas, lent 33 cm fent 22 cm széles, 10 cm vastag beton oszlop, melyből egy rész a tetején 7 cm magas és 7 cm széles elején és két oldalán íves. A betonoszlop utca felőli részén, felül íves, 47 cm magas, 2 cm mély, lent 23, fent 17 cm-es sülyesztett részben az I. világháború áldozatai vésett, ma már nehezen olvasható betűkkel, a nevek fölött vésett latinkereszt, a sülyesztett rész fölött egy kis, alul kerekített bádoglemez (8 x 9 cm, tetején 4,5 x 2 cm-es kiugró rész), melyen a festett, koronás magyar címer lehetett, tetején egy lyuk van, melyben a fém, szárnyait széttáró turul állhatott. A síremlék mögött gondozatlan sírhant.

Valószínű, hogy újraépítették valamikor, mert nem egyezik a két világháború között, a dr. Kaáli Géza által készített fotón látható síremlék a jelenleg is álló síremléssel.

Ádám István
Bánóczy József
Gondos István
Gondos Lajos
Gondos József
Horváth Bertalan
Juhász András
Németh Lajos
Orosz József
Pál Jenő
Tóth István

5. Az I. világháborúban 85 helyi lakos vett részt és 11 halt hősi halált, 4 fő hadirokkant lett, 3 főt vitézzé avattak: **vitéz Kolozs Péter** t. szakaszvezető 1889-ben született Borsodszirákon, a 3. huszárezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. osztályú ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, sebesülési érem (1), Károly csapatkereszt; **vitéz Németh Károly** t. tizedes, 1890-ben született Borsodszirákon, az 5. honvéd huszárezredhez vonult be, az orosz harctéren volt, kitüntetései: I. és II. osztályú ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt; **vitéz Sárvári János** t. szakaszvezető, 1891-ben született Borsodszirákon, a császári és királyi 34. gyalogezredhez vonult be, orosz és olasz harctéren volt, kitüntetései: I. osztályú ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (1).

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 28. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 258., 307., 336. p.

– Borsodszirák: Fejezetek a település művelődés- és helytörténetéből / Szerk.: Laki-Lukács László. Borsodszirák Község Önkormányzata. Borsodszirák, 2006. 34-36., 39-40. p., XXXIII. tábla.

*Az 1920-ban állított Hősök sírja a két világháború között
(Fotó: dr. Kaáli Géza)*

A ma is álló Hősök sírja-töredék

I-II. világháborús emlékmű

1. Az Önkormányzat állíttatta.
2. 1997. október 5-én avatták fel.
3. A Nagyboldogasszony római katolikus templom közelében áll. Táncsics út.
4. Az úttól beton járda vezet a 300 x 250 cm-es égetett, vörös burkolólappal fedett területre, melyen öt elemből álló műkő kompozíció van, amely 255 cm széles, legmagasabb eleme 200 cm és egy-egy elem 9 cm vastag. Az egyes elemek méretei balról jobbra: 1. 58 cm széles legmagasabb pontja 162 cm; 2. 55 cm széles legmagasabb pontja 190 cm; 3. 49 cm széles legmagasabb pontja 200 cm; 4. ugyanolyan, mint a 2.; 5. ugyanolyan, mint az 1. A középső elemen, kissé kidomborodó, saját anyagából készült 27 x 53 cm-es magyar köztársasági címer van (1990-es).

A baloldali elemen 50 x 120 cm-es fehér, cirádás márványtáblán vésett, fekete betűkkel felirat és az I. világháború áldozatainak a névsora.

A jobboldali elemen 50 x 120 cm-es fehér, cirádás márványtáblán vésett, fekete betűkkel a II. világháború áldozatainak a névsora.

**ÁLLÍTÓDOTT
KEGYELETTEL
A BORSODSZIRÁK
KÖZSÉG
ELSŐ ÉS MÁSODIK
VILÁGHÁBORÚ
ÁLDOZATAINAK
EMLÉKÉRE**

**AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ
HŐSI HALOTTAI**

**ÁDÁM ISTVÁN
BÁNÓCZI JÓZSEF
GONDOS ISTVÁN
GONDOS LAJOS
GONDOS JÓZSEF
HORVÁTH LAJOS
JUHÁSZ ANDRÁS
NÉMETH LAJOS
OROSZ JÓZSEF
PÁL JENŐ
TÓTH ISTVÁN**

EMLÉKÜK ÖRÖKKÉ ÉLNI FOG

**A MÁSODIK
VILÁGHÁBORÚ
HŐSI HALOTTAI**

**ÁRVAI PÁL
BÓDI SÁNDOR
DEMETER JÁNOS
EGYÜD ISTVÁN
FARKAS ISTVÁN
FEDOR BÁLINT
FERENCZI BALÁZS
C. GONDOS JÁNOS
GONDOS JÁNOS
GONDOS PÉTERNÉ
KACZVINSZKI JÁNOS
KACVINSZKI LAJOS
KACZVINSZKI PÉTER
KACZVINSZKI TAMÁS
LAKATOS ISTVÁN
MIKLÓS BERTALAN
NÉMETH BÁLINT
NÉMETH FERENC
NÉMETH FÜLÖP
B. NÉMETH ISTVÁN
NÉMETH JÁNOS
NÉMETH LAJOS
ORCZI JÓZSEF
PÁL BÁLINT
PÁL JÓZSEF
SCHWARCZ LÁSZLÓ
TÓTH BERTALAN
VARGA FODOR ISTVÁN**

EMLÉKÜK ÖRÖKKÉ ÉLNI FOG

Az emlékmű gondozott ligetes területen áll.

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Deák Ferenc** honvéd.

5. Az emlékművet dr. Orosz Gábor, a megyei közigazgatási hivatal vezetője leplezte le, Kohajda Zoltán helyi római katolikus plébános szentelte fel, közreműködött a Sajómenti Összevont Bányász Fúvószenekar. A rendezvényen részt vett dr. Faragó Péter országgyűlési képviselő. Az ünnepség a hősi halottak emlékére tartott szentmisével zárult.

Borsodsziráknak 1910-ben 725, 1941-ben 811, 2010-ben 1185 lakosa volt. A II. világháborúnak 29 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Hőseire emlékezett Szirák = Észak-Magyarország, 63. évf. 233. sz. (1997. okt. 6.) 3. p.

– Emlékmű Borsodszirák hősi halottainak = Déli Hírlap, 29. évf. 233. sz. (1997. okt. 6.) 2. p.

– Béke poraikra... II. Dokumentum-émlékkönyv a II. világháborúban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 2001. 511. p.

EDELÉNY

I. és II. világháborús emlékmű

1. „Edelény község hálás közönsége” állíttatta, a 2015-ös felirat szerint a „város közönsége”. **Vitéz Székely Károly** szobrászművész alkotta. Az emlékmű 1930-ban és 1991-ben közadakozásból és közösségi pénzből készült. 2015-ben az önkormányzat finanszírozta az átalakítást.

Az 1991-es átalakítás tervét **Körtvély Sándor** építészmérnök készítette el. A műkőből készült tartóoszloprészt s az azon lévő katonalakot **Antal Sándor** budapesti kőszobrász öntötte újjá. Ő véste újra az oszlop hátoldalára az I. világháború hősi halottainak, s áldozatainak a nevét is. Az új turulmadár **Stremeny Géza** budapesti szobrászművész alkotása, öntését a budapesti Szobor és Színesfém Kivitelező Kft. végezte. Az építés kivitelezője **Fábián Zoltán**.

Vitéz Székely Károly 1880. január 22-én született Marosvásárhelyen. Az Erdélyi magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) támogatásával járt az Iparművészeti Iskolába Mátray Lajoshoz, majd állami ösztöndíjat kapott. 1906-ban Párizsban tanult a Julian akadémián. Hazatérve Budapesten telepedett le. Stróbl Alajos mesteriskolájának növendéke volt. A Nemzeti Szalon ill. a Műcsarnok tárlatain és nemzetközi kiállításokon 1908-tól vett részt. 1911–12-ben Brüsszelben dolgozott. Az első világháborúban megsebesült, kitüntették. Szobrászi tevékenységével nem hagyott fel, szívesen készített portrékat, megmintázta családtagjait, sikeresen teljesítette a legkülönbözőbb megbízásokat. Síremlékeket, érmekeket, plaketteket tervezett. Az 1920-as 30-as években jó néhány magyar város és község világháborús emlékművét készítette el. (Edelény, Török-szentmiklós, Szarvas, Lak stb.). 1941. június 9-én hunyt el Budapesten. Néhány kisplasztikáját, érmét őrzi a Magyar Nemzeti Galéria.

Stremeny Géza 1937. június 10-én született Budapesten. A Képző- és Iparművészeti Gimnázium elvégzése után a Magyar Képzőművészeti Főiskola festő szakán végzett 1962-ben. Kezdetben színházaknak tervezett maszkokat, majd fém-tárgyakat, ékszereket készített, valamint cégeket tervezett és készített.

1985-től nagyméretű lemezdomborításokat, domborműveket, kőből faragott szobrokat készít közterekre, közösségi rendeltetésű épületek belső tereibe többnyire megbízásra. Az alapvetően figurális, groteszk szemléletű művei erőnye a szellemes környezetbe illesztés, illetve az épített környezet adottságaihoz való alkalmazkodás.

Portrékat is készít lemezdomborítással, bronzból és kőből. Több hazai kiállításon is bemutatkozott. Munkáit közgyűjtemények is őrzik. Köztéren sok alkotásával találkozhatunk.

2009-ben a Katinyi mártírok emlékmű-pályázaton III. díjat nyert (Budapest).

2. 1930. szeptember 14-én avatták fel az I. világháborús emlékművet. Felújítása és a II. világháború áldozatainak névsorával történő kiegészítése után 1991. március 15-én avatták fel. A belváros rekonstrukciós pályázata alkalmával 2015-ben újabb változtatásra került sor az emlékmű talapzatán.

3. Edelény központjában áll. Hősök tere.

4. A három lépcsős (A három lépcső mérete: 251 x 174 x 40 cm, 197 x 137 x 41 cm, 132 x 112 x 69 cm), világos, durva felületű burkoló-lappal burkolt talapzaton 250 cm magas, előlről felfelé keskenyedő, alul 77 cm, felül 45 cm, oldalról végig 42 cm széles, műkö obeliszk tetején szárnyait szétártó bronz turulmadár, karmai között kardot tart. Elöl, fent, az obeliszk oldalán, annak teljes szélességében, a síkjából kiemelkedő, műkö, 50 cm magas, korona nélküli magyar címer. Az obeliszk előtt 190 cm magas magyar baka, jobb kezében csövénél fogva tartja puskáját kissé maga elé fordítva, bal vállán zászlót tart.

1951-ben az obeliszken lévő turulmadarat traktorral lehúzták és az obeliszkből is letört egy darab. Az emlékművet helyreállították, de a turul és a letört obeliszkrész nélkül. A turul sohasem került elő.

A Hazafias Népfront Városi Bizottsága 1988 decemberében kezdeményezte az emlékmű helyreállítását. Felhívással fordult a város lakosságához, intézményeihez és gazdasági szervezeteihez, hogy járuljanak hozzá a megcsonkított emlékmű helyreállításához. Javasolta, hogy a II. világháború áldozatainak neveivel egészítsék ki az emlékművet. A Hazafias Népfront 1990 nyarán megszűnt, így a város önkormányzata vette vállaira az emlékmű felújításának az ügyét.

Az I. világháború edelényi áldozatai az obeliszk hátoldalán, vésett betűkkel, két oszlopban szerepelnek:

1914 – 1918

ALMÁSI PÁL	KONCZ LAJOS
ANTAL GYÖRGY	KRISTON ISTVÁN
ANTAL JÓZSEF	KULCSÁR KÁLMÁN
ANTAL KÁROLY	LENGYEL LAJOS
BALOGH GYULA	LIPTÁK JÁNOS
BÁRJ JÓZSEF	LIPTÁK JÓZSEF
BERENTÉS LAJOS	LIPTÁK PÉTER
BLASKOVICS ERZSÉBET	MALINKÓ ISTVÁN
BOK ANDRÁS	MALINKÓ JÁNOS
BOK JÁNOS	MÁNDI ÁRPÁD
BOROS REZSŐ	MEZEI ISTVÁN
BRATU JÓZSEF	MÉSZÁROS PÁL
BRATU PÁL	MIHALKO GYULA
BUDAI ALAJOS	MIKÓ JÁNOS
BUDAI FERENC	MOCSKOS KÁROLYNÉ
BUDAI GÉZA	MÓGA JÓZSEF
BURI IMRE	NAGY JÓZSEF
CIFRÁK ISTVÁN	NÉMETH PÉTER
CIFRÁK PÁL	PÁL JÁNOS
CSAPÓ ERZSÉBET	PEJKÓ JÁNOS
CSERNAK JÓZSEF	PEŐCZ JÁNOS
DOMONKOS JÁNOS	RÁKOS JÁNOS
DRÓTOS MÁRTON	ROKO ANDRÁS
GALKÓ ISTVÁN	STIBER LAJOS
GALKÓ JÁNOS	SUSZTER JÓZSEF
GALKÓ PÁL	SUSZTER LAJOS
GALKÓ BÁLINT	SZABÓ JÁNOS
GAZDIK ISTVÁN	SZESZE JÁNOS
GYÖRGYI SÁNDOR	SZUCSIK ISTVÁN

**HORVÁTH JÁNOS
HÖRK LAJOS
JUHAR JÓZSEF
JUSZKÓ ISTVÁN
KADLEC KÁROLY
KISS ANDRÁS
KISS JÁNOS
KISS PÁL
KLEIN BÉLA
KOC SIS ZÖLDI
ISTVÁN**

**SZÚCS ISTVÁN
TAMÁS ISTVÁN
TISZOLCZKI KÁROLY
TOHIRÁK MIHÁLY
TÓBIK ANDRÁS
VANYÓ PÁL
VÁRADI JÁNOS
VOZÁR FERENC
VOZÁR JÁNOS
VOZÁR JÁNOS
WÁGNER GÁBOR**

A lépcsős talapzat legfelső fokán, elől 110 x 60 cm-es fekete márványtáblán az alábbi vésett felirat:

**AZ ELSŐ ÉS MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ
HŐSI HALOTTAINAK ÉS ÁLDOZATAINAK
EMLÉKÉRE**

**A VÁROS KÖZÖSSÉGE
1930 2015**

Jobboldalt, 110 x 60 cm-es fekete márványtáblán, vésett betűkkel, két oszlopban a II. világháború áldozatainak névsora kezdődik.

**BODNÁR ISTVÁN
BUCZKÓ JÓZSEF
BUKOVICS JÓZSEF
CSEPCSÉNYI BÉLA
CZISZLAVICZ JÁNOS
CZUDAR LÁSZLÓ
DEMETER LÁSZLÓ
DOBOS JÁNOS
DOBOS JÓZSEF
DRÓTOS JÁNOS
DUZS ISTVÁN*
FARKAS GYÖRGY°
FARKAS JÁNOS*
FAZEKAS BÉLA
GALKÓ FERENC**

**GALKÓ JÓZSEF
GARZSIK GUSZTÁV
GAZDIK ANDRÁS
GAZDIK JÁNOS
GÁL LAJOS
GONDA JÁNOS
GONDOS LAJOS°
GÖRGEI BÉLA
HEGEDŰS JÁNOS*
HORVÁTH FERENC
JAKAB JÓZSEF
JUHÁSZ ANDRÁS
KARA ÖDÖN DR.
KÁLI FERENC
KÁLI ISTVÁN**

EGYED GUSZTÁV kimaradt a felsorolásból ezen a táblán.

A hátoldalon folytatódik a II. világháború áldozatainak a névsora 110 x 60 cm-es fekete márványtáblán.

KELEMEN ANDRÁS	MALINKÓ PÁL
KÉPES SÁMUEL*	MATA JÁNOS*
KOCSIS SÁNDOR	MATIZ MIKLÓS
KOÓS JÓZSEF°	MELCZER ILONA
KOVÁCS ISTVÁN*	MELHER JÁNOS
KRAJNYÁK ISTVÁN	MEZEI ISTVÁN
KRISTON LÁSZLÓ*	MÉSZÁROS LÁSZLÓ
KUBERKÓ JÁNOS	MOLNÁR GYULA
KUN LÁSZLÓ	NAGY DÁNIEL*
LAKATOS ERNŐ*	PALÓCZI FERENC
LEBINSZKI GYULA	PÁL JÁNOS
LIPPAY SÁNDOR	PÁLINKÁS JÁNOS
LIPTÁK ISTVÁN	PETRÓ GÉZA°
LUKÁCS JÓZSEF	PIRKÓ ANDRÁS
MALINKÓ JÁNOS	PISÁK JÓZSEF°

Baloldalt, a 110 x 60 cm-es fekete márványtáblán, vésett betűkkel két sorban folytatódik a névsor, és a holokauszt áldozataira is emlékeznek.

ROZMAN ANDRÁS	TUZÁR JÓZSEF
SIMON JÓZSEF*	ÜVEGES JÁNOS
SLEZSÁK BERTALAN°	ÜVEGES JÓZSEF
SLEZSÁK JÁNOS	ÜVEGES LAJOS
SMIK ISTVÁN	VÁRNAGY W. MIKLÓS DR.
STÍBER PIROSKA	VÁRNAI LAJOS°
SUSZTER ISTVÁN	VERES MARGIT°
SZABÓ JÓZSEF	VIRASZTÓ FERENC
TAKÁCS ISTVÁN*	VODILA ISTVÁN
TÓTH DEZSÓ	
TÓTH ISTVÁN	
TÓTH JÓZSEF*	
TÓTH LAJOSNÉ*	
TÖRÖK JÓZSEF	
TURAI JÓZSEF	
	KEGYELETTEL EMLÉKEZÜNK
	ARRA A 213 ZSIDÓ HONFITÁRSUNKRA
	IS, AKIKET MEGÖLT A GYŰLÖLET ÉS
	AKIK MÁRTÍROKKÁ VÁLTAK A
	II. VILÁGHÁBORÚ POKLÁBAN

A II. világháború áldozatainak a névsorában nem szerepel **Békési Ferenc** honv., **Németh Ferenc**, **Motta János** honv., **Péczeli Ödön**

honv., **Pejkó János** honv., **Rezes József** (Borsod), **Rétházi Pál** (Finke) honv., **Rik (Ric) József**, **Szabó István**.

5. 1930. szeptember 14-én, vasárnap impozáns külsőségek közepette került sor az emlékmű leleplezésére. A római katolikus és a református templomban tartott istentiszteletekkel kezdődött az ünnepség, majd a közönség a község főterére vonult. A község minden intézménye és szervezete képviseltette magát. A Magyar Hiszekegy vezette be az ünnepséget, melyet a római katolikus énekkar adott elő, majd dr. Farkas Gyula országgyűlési képviselő tartott ünnepi beszédet. Az ünnepi beszéd alatt lehullott a lepel az emlékműről, melyet Szemán János plébános, majd Gyűlvérszi István lelkész áldott meg. Bónis Aladár, Borsod vármegye alispánja adta át az emlékművet a község lakosságának, melyet Pakusza István bíró vett át. Koszorúzással és szavalattal zárult az ünnepség.

1991. március 15-én a felújított, és a II. világháború áldozatainak névsorával kiegészített Hősi emlékmű avatása a magyar történelmi zászlók felvonulásával kezdődött, s megszólaltak Edelény templomának harangjai. Az emlékművet Nagy Attila polgármester avatta fel. Az ünnepség keretében szavalatok hangzottak el, és közreműködött az Edelényi Férfikórus, a Római Katolikus Énekkar és a Református Énekkar. Az ünnepség koszorúzással zárult, majd a közönség átvonult az Ifjúsági Házba (ma Művelődési Központ), ahol Katonaemlékek címmel nyílt kiállítás, melyet Lukács László rendezett.

2015-ben a belváros rekonstrukciós munkálatai miatt kellett átalakítani a szobor talapzatát. A fehér márványtáblákat kicserélték, mert méretei miatt nem fértek el a talapzaton.

Edelény lakossága 1910-ben 2253, 1941-ben 3280, 2010-ben 10101 fő volt. Az I. világháborúban 230 edelényi harcolt, 54 halt hősi halált a Csíkvári Antal szerkesztette könyv szerint, azonban már az 1930-ban felavatott emlékművön is 70 név szerepelt, jelenleg pedig 78 név szerepel, valószínűleg a civil áldozatok miatt, és újabb nevek válhattak ismertté (Nem szerepel az 1930-ban felavatott emlékművön: *Antal György, Blaskovics Erzsébet, Csapó Erzsébet, Galkó Bálint, Koncz Lajos, Mocskos Károlyné, Vozár Ferenc, Wágner Gábor*) (Szűcs András nevét az új emlékművön elírták Szűcs Istvánnak, Vozár János neve pedig kétszer szerepel.), hadirokkant lett 20, vitézzé avattak 7 főt: **vitéz papi Bizony Emil** emléklappal ellátott főhadnagy,

1894-ben született Mezőnyéken, a 15. császári és királyi huszárezredhez vonult be, olasz, orosz, román harctéren volt, kitüntetései: I. és II. osztályú ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, bronz katonai érdemérem a katonai érdemkereszt szalagján, Károly csapatkereszt, háborús emlékérem; **vitéz Juhász Ferenc** Erdőhorváton született; **vitéz Kis-Benedek János** 1889-ben Gyöngyösön született, a 10. honvéd gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. osztályú ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (1); **vitéz Kiss Lajos** t. gyalogos, 1888-ban született Edelényben, a 34. császári és királyi gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. osztályú ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt; **vitéz Lip-pai Zsigmond** t. törzsőrmester, 1892-ben született Nagyhalászon, a 65. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, sebesülési érem (1); **vitéz Németh Ferenc** t. tizedes, 1895-ben született Edelényben, a 34. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt; **vitéz Székely Frigyes** t. tiszthelyettes, 1873-ban született Földváron, a cs. és kir. 15 cm-es mozsárüteghez vonult be, orosz harctéren volt, kitüntetései: arany vitézségi érem tisztek számára (Nagy arany vitézségi érem), I. (Nagy ezüst vitézségi érem) és II. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, háborús emlékérem. A II. világháborúnak 93 (Az emlékművön 84 fő szerepel névszerint.) edelényi lakos esett áldozatul.

Borsod lakossága 1910-ben 538, 1941-ben 707 fő volt. A községből 51 fő vett részt az I. világháborúban, 9 fő halt hősi halált, 2 fő lett hadirokkant. A második világháborúnak 11 hősi halottja és két polgári áldozata volt. (A borsodi áldozatokat *-gal jelöltük a névsorban, **Osvárt Sándor** nem szerepel az emlékművön.)

Finkének 1910-ben 706, 1941-ben 695 lakosa volt. A községből 80 fő vett részt az I. világháborúban, 17 fő halt hősi halált, 5 fő lett hadirokkant. A II. világháborúnak 8 hősi halottja és 1 polgári áldozata volt. (A finkei áldozatokat °-rel jelöltük a névsorban.) A borsodi és a finkei városrészben adósak vagyunk az I. világháború áldozatainak felkutatásával és hősiességük megörökítésével.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegye) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhiva-

- tala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. Edelény 46-48. p. (Borsod település 21-23. p.; Finke 54-55. p.)
- Leleplezték Edelény hatvankilenc hősi halottjának emlékművét = Magyar Jövő, 1930. szept. 16. 4. p.
 - Az edelényi hősi emlékmű helyreállításáról / Slezsák Imre = Borsod (Az Edelényi Művelődési Központ és Ifjúsági Ház kiadványa) 1. sz. 1990. 7. p.
 - Az edelényi turulos emlékmű / Lukács János (edelényi lakos) = Észak-Magyarország, 46. évf. 45. sz. (1990. febr. 22.) 5. p.
 - Emlékmű. Az edelényi emlékmű avatására megjelent emléklap / Szerk.: Lukács László, Slezsák Imre. Edelényi Városszépítő Egyesület – Edelényi Művelődési Központ és Ifjúsági Ház. Edelény, 1991.
 - Visszatér a Turulmadár Edelénybe / György-Horváth László = Heti Hírnök, 3. évf. 7. sz. (1991. febr. 21.) 15. p.
 - Szoboravatás Edelényben = Észak-Magyarország, 47. évf. 63. sz. (1991. márc. 15.) 2. p.
 - Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1. rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)
 - Béke poraikra... Dokumentum-emlékkönyv a II. világháborúban a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 1999. 368. p.
 - Béke poraikra... II. Dokumentum-emlékkönyv a II. világháborúban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 2001. 849. p.
 - Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 167., 239., 252., 255., 277., 306., 359. p.
 - Emlékhelyek Edelényben / Összeáll., szerk.: Hadobás Pál. Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum. Edelény, 2004. 19-22. p. Edelényi Füzetek 32.

Az emlékmű 1930. szeptember 14-én, az avatás napján

*Az I. világháború áldozatainak névsora az 1930-ban felavatott emlékművön
Fotó: Veres András, 1986*

Az emlékmű az 1940-es évek végén

*Az emlékmű az 1980-as években.
Fotó: Veres András*

A felújított és a II. világháború áldozataival kiegészített emlékmű avatása 1991-ben

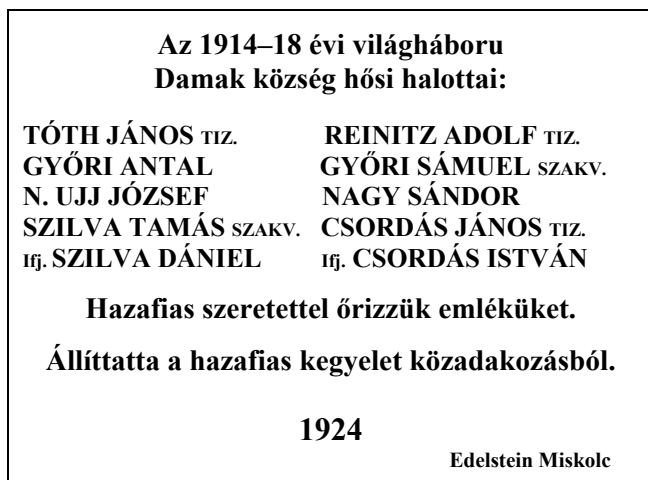

Az emlékmű 2015-ben

DAMAK

I. világháborús emléktábla

1. A „hazafias kegyelet közadakozásból” állította. *Edelstein*, miskolci kőfaragó készítette.
2. 1924-ben készült.
3. A református templomban helyezték el, a szószékkel szemben lévő falon. Dózsa György u.
4. 70 x 70 cm-es fekete cirádás táblán, vésett, arany betűkkel az I. világháború áldozatai. A jobb alsó sarokban vésett, apró betűkkel: **Edelstein Miskolc** felirat. A tábla fölött és két oldalán 33 cm széles, aranyrojtos fekete drapéria van.

5. Damak lakossága 1910-ben 367, 1941-ben 407, 2010-ben 239 fő. Az I. világháborúban 98-an vettek részt, 12 fő halt hősi halált (Az emléktáblán 10 név szerepel.), 6 fő lett hadirokkant.
6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 37. p.

– Tiszáninnen református templomai / Várady József. Borsodi Református Egyházmege. Miskolc, 1989. 69. p.

II. világháborús emléktábla

1. „Állították szeretteik”.
2. Az elhelyezés időpontjáról nem rendelkezünk információval.
3. A református templomban helyezték el, a szószék melletti falon. Dózsa György u.
4. A 9 cm széles 83 x 80 cm-es műkökeretben lévő, 59,5 x 64 cm-es fekete ciradás márványtáblán, vésett, arany betűkkel a II. világháború áldozatai. A tábla fölött és két oldalán 30 cm széles, aranyrojtos fekete drapéria van.

II. VILÁGHÁBORÚ HALOTTAI. 1942–1945.	
VERES BERTALAN SZKV.	VADÁSZI LAJOS SZKV.
VERES JÁNOS	MOLNÁR JÓZSEF
MÉSZÁROS IMRE	SÁNDOR PÁL
DIÓSZEGHI JÓZSEF	RÓCZEI BÉLA
BEŐR JÁNOS	SÁNDOR JÓZSEF
BEŐR GYULA	VADÁSZI ISTVÁN
UJJ BARNABÁS	GADÓCZI FERENC
SÁNDOR GYULA	BEŐR JÓZSEF
HEGEDŰS MIKLÓS	BEŐR JULIANNA
EMLÉKETEK SZÍVÜNK BEN ÖRÖKKÉ ÉLNI FOG. ÁLLÍTTATTÁK SZERETTEIK.	

A II. világháború áldozati között nem szerepel:
Mészáros Imre honvéd,

5. A II. világháborúnak
19 áldozata volt.

6. – Elhunytak – valahol
Oroszországban = Új Magyarországi sorozata 1-87.
rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz.
(1992.márc.24.); 87. rész:
3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

I-II. világháborús emlékmű

1. „Damak község önkormányzata” állíttatta. *Viszoki Csaba* tervezte.

2. 2000. június 10-én avatták fel.

3. A Dózsa György úton található.

4. Szépen rendezett park közepében, két irányból megközelíthető, terméskövel kirakott kör területen áll az emlékmű, három lépcsős, kör, fehér, cirádás márvánnyal burkolt alapon. A lépcsők 12 cm magasak, lentről fölfelé átmérőjük 400, 320 és 200 cm. Ezen helyezkedik el a 83 cm magas, csonka gúla, minden oldalán lent 106, fent 98 cm-es alap, rajta az obeliszk, egyik oldalával a csonka gúla alap egyik éle felé fordítva. Az alapon balra 70 x 70 cm-es fekete márványtáblán, vésett, arany betűkkel az I. világháború, jobbra ugyanilyen méretű, színű márványtáblán és betűkkel a II. világháború áldozatai szerepelnek két oszlopban.

**AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ
HŐSI HALOTTAI
1914–1918**

TÓTH JÁNOS TIZ.
GYŐRI ANTAL
N. UJJ JÓZSEF
SZILVA TAMÁS SZKV.
IFJ. SZILVA DÁNIEL

REINITZ ADOLF TIZ.
GYŐRI SÁMUEL SZKV.
NAGY SÁNDOR
CSORDÁS JÁNOS TIZ.
IFJ. CSORDÁS ISTVÁN

**A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ
HŐSI HALOTTAI
1942–1945**

VERES BERTALAN SZKV.
VERES JÁNOS
MÉSZÁROS IMRE
DIÓSZEGI JÓZSEF
BEŐR JÁNOS
BEŐR GYULA
UJJ BARNABÁS
SÁNDOR GYULA
HEGEDŰS MIKLÓS

VADÁSZI LAJOS SZKV.
MOLNÁR JÓZSEF
SÁNDOR PÁL
RÓCZEI BÉLA
SÁNDOR JÓZSEF
VADÁSZI ISTVÁN
GADÓCZI FERENC
BEŐR JÓZSEF
BEŐR JULIANNA

Az alapon álló, fehér, cirádás márvánnyal burkolt, 270 cm magas obeliszk alul 61 x 61 cm, felül 30 x 30 cm alapterületű, a tetején szárnyait széttáró bronz turul, karmai között kard, az obeliszk felső harmadában elől, ezüst színű, fém 26 x 55 cm-es magyar címer (1990-es), az obeliszk közepén, elől a következő, burkolólapba vésett felirat, melynek a festése kikopott:

ISTENÉRT ÉS HAZÁÉRT

Az obeliszk alján, elől, a burkolatba vésett, kikopott festékű felirat, amely a következő:

ÁLLÍTTATTA 2000-BEN DAMAK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Az emlékmű előtt, a fűvön két 6 m-es fehérre festett vas zászlórúd, a bal oldalin a magyar, a jobboldalin az Európa Unió zászlója. Az emlékmű mögött öt lámpa, fehér fém oszlopon, a földön az emlékművel szemben reflektor az esti díszvilágításhoz.

5. Az emlékmű avatásakor került sor a millenniumi emlékHzászló átadására is. Az emléknűvet Molnár Oszkár országgyűlési képviselő avatta fel, a településnek a Millenniumi EmlékHzászlót Varga Mihály pénzügyminiszter adta át.

6. – Millenniumi zászló Damaknak
= Déli Hírlap, 33. évf. 127. sz.
(2001. jún. 1.) 6. p.
– EmlékHzászló és emlékműsor =
Déli Hírlap, 33. évf. 149. sz.
(2001. jún. 28.) 7. p.
– www.jovonk.info (Jövönk.info)
Borsod őrzi (h)ősei hagyományait:
Turul és Kopja.

HEGYMEG

I. világháborús emlékmű

1. „Hegymég község” állíttatta.
2. 1940-ben avatták fel. 2002-ben új turul került az emlékműre.
3. A református templom mellett áll. Petőfi Sándor út 20.
4. 380 cm széles, négy lépcső vezet fel, a két lépcsős, szürke vakolatú talapzaton álló emlékműhöz. A két lépcső mérete: 200 x 200 x 32 cm és 126 x 126 x 30 cm. A 86 x 86 x 175 cm-es emlékmű tetején 3 cm-rel keskenyebb 10 cm magas rész, elől két oldalán műkö növénydíz, az emlékmű tetején szárnyait széttáró, öntöttvas turulmadár, karmai között kard, a kard alatt 29 x 36 cm-es műkö, korona nélküli magyar címer. Az emlékmű közepén, elől 50 x 80 cm-es fehér, cirádás márványlapon az I. világháború áldozatainak névsora.

**AZ 1914–1918
VILÁGHÁBORU
HŐSI HALOTTAINK
EMLÉKÉRE**

**HEGYMEGI JÁNOS
MÁJER LAJOS
PETŐ ANDRÁS
SIMKO LAJOS
VARGA JÁNOS
VERGA JÓZSEF**

**KEGYELETE JELÉÜL:
HEGYMEG KÖZSÉG**

5. Hegyregnek 1910-ben 326, 1941-ben 303, 2010-ben 96 lakosa volt. Az I. világháborúban 64 fő vett részt, 7-en haltak hősi halált (Az emlékművön 6 név szerepel.), 4 fő lett hadirokkant.

A II. világháború hegyregi áldozatai közül ismert nevek: **Bancser Pál** honvéd, **Varga Sándor** honvéd.

Az avatáskor a turul formája és színe más volt és a címeren korona volt. A turul az 1990-es évek végén leesett, széttört, ezért került az emlékműre új turul 2002-ben. Az avatáskor készült képen a következő református lelkészek vannak balról kezdve: Marsalkó Bertalan szalonnai születésű, szendrői lelkész volt 1938–1950 között, Gyülvérszi István edelényi lelkész volt 1929–1966 között, Osváth Zoltán hegyregi lelkész volt 1936–1952 között.

Az önkormányzat 2015-ben az Első Világháborús Centenárium Emlékbizottság által meghirdetett pályázaton pénzt nyert az emlékmű felújítására.

A holokausztnak a **Hartmann** és a **Reinitz** család esett áldozatul.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 62-63. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 276. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1. rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Béke poraikra... II. Dokumentum-emlékkönyv a II. világháborúban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 2001. 1026. p.

– www.jovonk.info (Jövönk.info) Borsod örzi (h)ősei hagyományait: Turul és Kopja.

Az emlékmű avatása 1940-ben

LAK

I. és II. világháborús emlékmű

1. „Lak község lakossága” állíttatta. **vitéz Székely Károly** alkotása (Életrajzát lásd Edelénynél!). Az emlékművet az önkormányzat bővítette ki a II. világháború áldozatainak neveivel.

2. 1935-ben készült az I. világháborús emlékmű, kibővítve 1994. október 23-án a II. világháború áldozataival.

3. A református templom előtt áll. Kossuth Lajos út.

4. Három lépcsős beton talapzaton áll az emlékmű. A lépcsők méretei: 1. 320 x 268 x 20 cm; 2. 250 x 192 x 15 cm; 3. 191 x 130 x 20 cm. 130 x 111 x 71 cm-es műkö alapon áll a 230 cm magas, műkö obeliszk, melynek a négy oldala lent 60 cm, fent 35 cm széles, tetején szárnyait széttáró, műkö turul, karmai között vas karddal, az obeliszk felső részén elől, a síkjából kiemelkedő, műkö, korona nélküli, 26 x 46 cm-es magyar címer. Az obeliszk előtt 183 cm magas ma-

gyar baka áll, jobbában csövénel fogva, kissé maga elé tartott puskával, bal vállán zászlót tart. A műkő alapon elől 90 x 60 cm-es fekete márványtáblán, körbe vésett betűkkel az I. világháború áldozatainak névsora két oszlopban. Baloldalán 78 x 60 cm-es fekete márványtáblán körbe vésett betűkkel a II. világháború áldozatainak névsora két oszlopban.

**A VILÁGHÁBORÚBAN 1914–1918 ÉVBEN
HŐSI HALÁLT HALT VITÉZ FIAI EMLÉKÉRE
ÁLLÍTTATTA LAK KÖZSÉG LAKOSSÁGA**

BAZSÓ DÁNIEL ZÁSZLÓS	FODOR LAJOS
FODOR ANTAL TIZEDES	GANYI GÉZA
GALYAS JÓZSEF TIZEDES	HORVÁTH FERENC
ADORJÁN PÁL	KAITOR JÁNOS
ADORJÁN TAMÁS	KOSZTRA JÁNOS
ANDO PÁL	NAGY BÁLINT
BACSÓ JÁNOS	NAGY DÁNIEL
BOLDIZSÁR LAJOS	NAGY SÁNDOR
DUDICS FERENC	TÉGLÁSSI ANDRÁS
FEZEKAS PÁL	TÉGLÁSSI BÁLINT
JÓCZIK SÁMUEL ZÁSZLÓS	PAPP ANDRÁS

II. VILÁGHÁBORÚ ÁLDOZATAI

ALMÁSI LAJOS	KOSZTRA GYULA
ADORJÁN BÉLA	PERÉNYI SÁNDOR
ADORJÁN SÁNDOR	POLÓNYI SÁNDOR
LAKOS ISTVÁN	RAGÁLYI LAJOS
CSIHONY BERTALAN	SZEPESI JÁNOS
DELI JÓZSEF	VÁMOSI JÁNOS
DRÓTOS SÁNDOR	ZILAHY JÓZSEF

**ŐKET IS HAZAVÁRTÁK.
1994**

5. Az emlékmű felújítására és a II. világháború helyi áldozatainak neveivel történő kiegészítésére közadakozásból került sor. A felújított emlékművet Berzeviczy Zsolt polgármester avatta fel. Közreműködött az Edelényi Gyermekek Fúvószenekara Kurucz András vezetésével és az Edelényi Férfikórus Vaszilkó Ferenc vezetésével.

Lak községnek 1910-ben 785, 1941-ben 780, 2010-ben 607 lakosa volt. Az I. világháborúban 92 fő harcolt, 23 fő halt hősi halált (Az emlékművön 22 név szerepel.), 8 fő lett hadirokkant, 1 vitéz: **vitéz Beő Márton** t. közvitéz, 1892-ben született Lakon, a 10. honvéd gyalogezredhez vonult be, olasz, orosz, román harctéren volt, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt. A II. világháborúnak 14 helyi lakos esett áldozatul.

A holokauszt áldozata lett a **Friedmann** család és még 4 fő.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 82. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyűlekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 211. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Tanulmányok Lak történetéből / Dr. Varga Gábor. Debrecen, 1995. 41-42. p.

– Millenniumi Bódva-völgyi képeskönyv / Laki-Lukács László, Hadobás Pál, Koleszár Krisztián. Bódva-völgyi Gazdaságfejlesztő Alapítvány. Edelény, 2000. 60. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 163. p.

– Béke poraikra... III. Dokumentum-émlékkönyv a második világháború nyugati hadműveleti területén és a nyugati hadifogságban meghalt magyar katonákról / Bús János – Szabó Péter. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2013. 227. p.

– www.jovonk.info (Jövönk.info) Borsod őrzi (h)ősei hagyományait: Turul és Kopja.

TOMOR

I-II. világháborús emléktábla

1. „Állították hozzátartozóik”.
2. 1946-ban készült, visszaemlékezések szerint.
3. A református templom bejárata fölött helyezték el. Kossuth Lajos út 26-28.
4. Kissé domború, felül íves, fehér, cirádás, 57 x 130 cm-es márványtáblán az I. és II. világháború áldozatainak névsora két oszlopban, vésett, fekete betűkkel.

„BÉKE NÉKTEK”

1914–1918

BARKÓ FERENC	NAGY JÁNOS
CSORBA JÁNOS	PETUS ISTVÁN
FODOR LAJOS	STEFANCSIK JÓZSEF
HOMA JÁNOS	SZÉKELY JÓZSEF
KECSKÉS FERENC	SZÉKELY MIHÁLY
KONDI JÁNOS	SZUHOGYI JÁNOS
NAGY FERENC	VERES ISTVÁN

1941–1945

BÁRCZAY ANDRÁS	NAGY LAJOS
DEMÉNY ISTVÁN	PÁLINKÁS GYULA
ÉLIÁS JÁNOS	SZÜCS ISTVÁN
KEREKES JÁNOS	TAMÁS IMRE
URBÁN JÁNOS	SZEMERSZKI SÁNDOR

**A KÉT VILÁGHÁBORÚBAN ELVESZTETT
SZERETTEIK EMLÉKÉRE
ÁLLÍTTATTÁK HOZZÁTARTOZÓIK.**

A II. világháború áldozatai között nem szerepelnek: **Vitéz István** alhadnagy, **Doronda László** honvéd.

5. Tomor lakossága 1910-ben 533, 1941-ben 593, 2010-ben 217 fő volt. Az I. világháborúban 30 fő vett részt a településről és 15-en vesztették életüket (Az emléktáblán 14 név szerepel.). A II. világháborúban 12 helyi lakos halt meg.

A holokausztnak 8 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 219-220. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 276. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Béke poraikra... III. Dokumentum- emlékkönyv a második világháború nyugati hadműveleti területén és a nyugati hadifogságban meghalt magyar katonákról / Bús János – Szabó Péter. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2013. 262. p.

SZAKÁCSI

I. világháborús emlékmű

1. „Szakácsi község” állíttatta.
2. Az 1930-as években készült.
3. A református templom kertjében áll. Kossuth Lajos u. 23. A Petőfi Sándor útról közelíthető meg.
4. Parkban áll a két lépcsős talapzaton álló emlékmű. A két lépcső mérete: 200 x 200 x 39 cm és 125 x 125 x 30 cm. A két lépcső tetején 84 x 84 x 187 cm-es beton oszlop, melynek a tetején 10 cm-es rész körben 3 cm-rel kisebb. A tetején 36 cm magas műkö emelvényen, szárnyait széttáró, ezüstre festett műkö turul, két oldalt 25 cm magas, 28 cm széles műkö növénymotívum. Elöl az oszlopon 60 x 80 cm-es fehér márványtáblán, szürke betűvel az I. világháború áldozatai. A talapzat előtt megsüllyedve, a fellépéshez egy 140 x 60 x 20 cm-es betonlépcső van.

AZ 1914–1918 VILÁGHÁBORÚ HŐSI HALOTTAINAK EMLÉKÉRE

ALMÁSI JÓZSEF
ALMÁSI PÁL
ALMÁSI SÁMUEL
GATYÁS JÁNOS
GATYÁS ILLÉS
JUHÁSZ KÓZSEF
KIS DÁNIEL
KIS FERENC
MIKLÓS LAJOS
MOLNÁR FERENC
SZÉKELY JÁNOS
ID. SZOMOLYA FERENC
IFJ. SZOMOLYA FERENC
SZOMOLYA ANDRÁS
SZOMOLYA JÁNOS
ZEHER MIHÁLY

KEGYELETE JELÉÜL
SZAKÁCSI KÖZSÉG

5. Szakácsi lakossága 1910-ben 376, 1941-ben 353, 2010-ben 137 fő volt. Az I. világháborúban 71 fő vett részt, 9 halt hősi halált (Az emlékművön 16 név szerepel.), 6 fő lett hadirokkant.

A II. világháború áldozatai közül **Kormos József** honvéd és **Füzi Pál** tizedes nevét ismerjük.

A holokausztnak 7 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 141. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 251. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Béke poraikra... Dokumentum-emlékkönyv a II. világháborúban a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 1999. 452. p.

*Az emlékmű 2000-ben.
Fotó: Kulcsár Géza.*

IROTA

I. világháborús emléktábla

1. A község állíttatta.
2. A görögkatolikus templom bejárata fölött helyezték el.
3. 1926-ban készítették. (Más forrás szerint 1929-ben.)
4. 60 x 40 cm-es szürke márványtáblán az I. világháború áldozatai vésett betűkkel, két oszlopban.

IROTAI HŐSEINK 1914 – 1918	
BOLHA MIHÁLY	KOSZTYÓ ANDRÁS
GAÁL MIHÁLY	KUZDER JÓZSEF
HOCZA JÓZSEF	OVÁD GYÖRGY
KISTÓT MIHÁLY	SZÁSZFAY JÁNOS

5. Az I. világháborúban 68 fő harcolt, 12 fő halt hősi halált (Az emléktáblán 8 név szerepel.).

„1926-ban a templom festésére és renoválására került sor. A megszépült templomot Bobák János rakacai paróchus, kanonok áldotta meg. E renoválás alkalmával a első világháborúban hősi halált halt hősöknek emlékét a templom bejárati ajtaja fölött elhelyezett márványtáblán örökítették meg. Az első világháború hősei: Bolha Mihály, Gaál Mihály, Hocza József, Kis Tóth Mihály, Kosztyó András, Kuzder József, Ovád György, Szászfai János.”

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 71-72. p.

– 150 éves az irotai templom / Csíszárik János. 1996. 4. p.

– Irota / Sasvári László. Belváros-Lipótváros Ruszin Kisebbségi Önkormányzat. Budapest, 2003. 19. p.

II. világháborús emléktábla

1. Az önkormányzat állíttatta.
2. 1991-ben készült.
3. A temetőben, a ravatalozó falán van.
4. Szürke, cirádás 60 x 30 cm-es márványtáblán a II. világháború áldozatai két oszlopban, vésett, arany betűkkel.

II. VILÁGHÁBORÚ ÁLDOZATAI

GROSZMAN ZÁLI	KALAPOS BARNABÁS
HORVÁTH G. FERENC	KALAPOS LAJOS
HORVÁTH G. GÉZA	VASKÓ TÓTH LAJOS

5. A II. világháborúnak 6 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Irotán jól megvannak a mai világ vacakságai nélkül / Keresztény Gabriella = Szabad Föld. 58. évf. 40. sz. (2002. okt. 4.) 6. p.

– Irota / Sasvári László. Belváros-Lipótváros Ruzsin Kisebbségi Önkormányzat. Budapest, 2003. 19. p.

I-II. világháborús kopjafa

1. Az önkormányzat állíttatta. *Nagy Géza* szikszói fafaragó készítette.
2. 2002-ben készült.
3. A Szabadság u. és a Petőfi Sándor út közötti területen, a Vadász patak mellett, egy szép parkban áll.
4. Terméskőből kirakott, 400 x 400 cm-es és 200 x 200 cm-es, 16-16 cm magas terület közepén terméskő félgömb van, melynek átmérője

160 cm, magassága 45 cm, ezen hatszögletű, 34 cm átmérőjű, 220 cm magas kopjafa áll, tetején, 35 cm magas országalma. Az oszlop déli oldalán, függőlegesen **AUGUSZTUS 20** felirat, az északkeletin függőlegesen **MÁRCIUS 15** felirat, az északnyugatin az I. és II. világháború áldozatainak névsora vésett betűkkel.

**HŐSI
HALOTTAINK
1914–18**

**BOLHA MIHÁLY
GÁL MIHÁLY
HOCZA JÓZSEF
KISTÓT MIHÁLY
KOSZTYÓ ANDRÁS
KUZDER JÓZSEF
OVÁD GYÖRGY
SZÁSZFAI JÁNOS**

1939–45

**GROSZMAN ZÁLI
HORVÁTH G. FERENC
HORVÁTH G. GÉZA
KALAPOS BARNABÁS
KALAPOS LAJOS
VASKÓ TÓTH LAJOS**

5. Irota lakossága 1910-ben 338, 1941-ben 391, 2010-ben 69 fő volt. Az I. világháborúban 68 fő harcolt, 12 fő halt hősi halált (A kopjafán 8 név szerepel.), 5 fő lett hadirokkant, a II. világháborúnak 6 helyi lakos esett áldozatul.

„A doni áttörés alkalmával községünk katonái közül hadifogságba nem került senki. Ellenben 2 fő katona veszett oda. Kalapos Lajos őrmester és Vaskó Tóth Lajos honvéd. Azt nem tudni, hogy a harcokban estek-e el, vagy fogságba esés után. A doni áttörés után a falu frontkatonái leszereltek és folytatták a paraszti munkát. Majd 1943-44-ben azok a katonák, akiket leszereltettek a doni áttörés után, egy-néhányan újra be lettek hívva, többek között Fehér Gyula híradós, Vaskó Lajos szakács. Az 1922-eket érdekességként említem, hogy a

6 fő fiatal közül mindegyik alkalmas volt katonai szolgálatra egy kivétellel, tüzérnek sorozták be őket, az egy fő gyalogos lett. 1944-ben ezek a katonák mind kikerültek a frontra, ez már zömében magyar területen folyt. Itt egy súlyos sebesülés történt, Vaszily Miklós honvéd esetében. Egy géppuskás katonánk halt hősi halált Kalapos Barnabás honvéd személyében, akinek szemtanúja, falubelije volt Ovád Gyula honvéd személyében, aki orosz fogságba esett és hazajövet mondta el a történeteket. Megjegyezni kívánom, hogy Ovád Gyula nagyon legyengült állapotban érkezett haza a szovjet fogságból.

Az 1922-ben születettek közül 4-en estek szovjet hadifogságba 1944-ben, magyar területen. A fogságból 1946–47 évben jöttek haza. Ketten korábban jöttek haza a szovjet hadifogságból, a már említett Ovád Gyula és Soltész Simon, akik legyengült állapotban érkeztek. A későbbiek során jó erőben érkeztek haza Varga Lajos és Lesó Lajos.

A nyugati fogságba kerültek hamarabb hazajöttek, mint szovjet fogságba lévők.

1944 tavaszán elkezdődött a vidéki zsidó származásúak deportálása. Hatágú sárga Dávid-csillaggal lettek megkülönböztetve. Ezt kellett viselniük a felső öltönyükön. A faluban egy idős zsidó néni lakott, akit deportáltak, nem tért haza. Három cigány fiatalot is elhurcoltak, akikről hír nem érkezett. A legidősebb kórházba került, így megmenekült a biztos haláltól, a másik kettő odaveszett.”

6. – Irota története / Stuhán Gyula.
Kézirat az edelényi Városi Könyvtár Helytörténeti Gyűjteményében.
[2011]

BALAJT

I. világháborús emléktábla

1. A község készítette. Kivitelező: *Edelstein* miskolci kőfaragó.
2. 1936-ban készült.
3. A református templomban van, a szelfogós bejáratától jobbra. Fő út 57.
4. Fekete, nagy szürke cirádás 110 x 52 cm-es márványtablán az I. világháború áldozatai három oszlopban, vésett, arany betűkkel.

BALAJT KÖZSÉGBŐL HŐSI HALÁLT HALTAK AZ 1914–18. VILÁGHÁBORÚBAN

BERZI GYULA	KOVÁCS GYULA	SZÜCS JÓZSEF
CSOMA LAJOS	MOLNÁR JÓZSEF	TÓTH JÁNOS (JÁNOS FIA)
FARKAS JÓZSEF	SZABÓ GYULA	TÓTH JÁNOS (JÓZSEF FIA)
GYÖR PÉTER	SZABÓ KÁROLY	VASKÓ JÓZSEF
HORVÁTH JÓZSEF	SZÁSZ FERENC	VIRÁG LAJOS
KORCSMÁROS JÁNOS	SZATMÁRI ISTVÁN	ZSIGMOND PÁL

MAGYARORSZÁG FELTÁMADÁSA REMÉNYÉBEN!

5. Az I. világháborúban 54-en vettek részt, 18 hősi halottja és 4 hadirokkantja volt.
6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 8-9. p.

Róczei József II. világháborúban eltűnt katona emléktáblája

1. „Állította nővére.”
2. Az elhelyezés időpontjáról nem rendelkezünk információval.
3. A református templomban van, a szélfogós bejáratától jobbra. Fő út 57.
4. Fekete 28 x 12 cm-es márványtábla, rajta vésett, arany betűkkel a következő szöveg:

RÓCZEI JÓZSEF
1942-BEN A II. VILÁG-
HÁBORÚBAN ELTŰNT.
ÁLLÍTTATTA NŐVÉRE

5. Az emléktáblát a testvéri szeretet állította.

6. –

I-II. világháborús kopjafa

1. A „balajti önkormányzat” állította. *Szabó János* középiskolai tanár készítette.
2. 1998. augusztus 20-án avatták fel. A kopjafán lévő felirat szerint már 1997-ben elkészült.
3. Az egykori Ragályi kúria kertjében áll. Fő út 55.

4. Termésköből rakott két lépcsős talapzaton (Méretei: 230 x 230 x 55 cm és 47 x 50 x 21 cm) 285 cm magas, 17 x 17 cm-es kopjafa áll. A kopjafán elől, lent, vésett betűkkel a baloldali felirat, baloldalt, vésett betűkkel a jobboldali felirat.

**ELSŐ
ÉS
MÁSODIK
VILÁG-
HÁBORÚ
HŐSEINEK
EMLÉKÉRE**

**ÁLLÍT-
TATTA:
BALAJTI
ÖNKOR-
MÁNYZAT
1997**

A kopjafa hátoldalán az I. világháborúban elesettek névsora, vésett betűkkel (már nehezen olvasható). A jobboldalon a II. világháború áldozatainak a névsora, vésett betűkkel (rosszul olvasható).

1914–18

**BERZI GYULA
CSOMA LAJOS
FARKAS JÓZSEF
GYŐR PÉTER
HORVÁTH
JÓZSEF
KORCSMÁROS
JÁNOS
KOVÁCS GYULA
MOLNÁR JÓZSEF
SZABÓ GYULA
SZABÓ KÁROLY
SZÁSZ FERENC
SZATMÁRI
ISTVÁN
SZÜCS JÓZSEF
TÓTH JÁNOS
TÓTH JÁNOS
VASKÓ JÓZSEF
VIRÁG LAJOS
ZSIGMOND PÁL**

1939–45

**BERENTÉS
LAJOS
BERZI JÁNOS
GARADNAI
JÓZSEF
HORKAI LAJOS
MOGYORÓ
RUDOLF
PAMLÉNYI
JÓZSEF
RŐCZEI JÓZSEF
SIMON FERENC
SZÁSZ ISTVÁN
ZÁHORSZKI
GYULA**

A kopjafa mögött két oldalt egy-egy 6 m magas vas zászlórúd van. A kopjafához beton járda vezet, három lépcsővel.

Nem szerepel a II. világháborús áldozatok között: **Veres Andor**.

A II. világháború alatt a balajti lakosok a Ragályi pincében kerestek menedéket. Az oroszok a balajti temető felől lőttek, a németek az Isten-hegyről. Ennek a tűzpárbajnak esett áldozatul a 16 éves **Almási Margit** és **Lőkös Jánosné** született **Maximó Jusztina**. Két zsidó családot hurcoltak el Balajtról, a **Koós** és a **Hollander** családot, senki nem tért vissza közülük (Szabó Jánosné közlése).

5. Balajtnak 1910-ben 594, 1941-ben 574, 2010-ben 475 lakosa volt. A II. világháborúnak 13 áldozata volt, és a két zsidó család.

6. – Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

LÁDBESENÝŐ

I. világháborús Hősök sírja

1. A község állíttatta.
2. A két világháború között készült.
3. A temetőben van.
4. Tagolt, egybe öntött műkő síremlék, előtte föld sírhant, rajta művirágok és mécsesek. A síremlék teljes magassága 108 cm. Lent 41 x 12 x 24 cm-es rész, a következő rész 46 cm magas, 37 cm széles és 10 cm vastag, felül vállak, majd egy 14 cm magas félkörív rész, melyben 9 cm átmérőjű kör, benne Krisztus fej, a félkör tetején lóhere végződésű latin kereszt, melynek függőleges szára 29 cm, vízszintes szára 32 cm, a kereszt szemből 8 cm, oldalról 10 cm széles, a kereszt száraiban, süllyesztett széles díszítés, a síremlék hátoldala egy síkban van. A középső részben vésett felirat:

A HŐSÖK EMLÉKÉRE

5. Ládbesenýőnek 1910-ben 463, 1941-ben 559, 2010-ben 270 lakosa volt. Az I. világháborúban 45 fő vett részt, 11-en haltak hősi halált, 3 fő hadirokkant lett.

6. –

I-II. viágháborús és millecentenáriumi kopjafa

1. Az önkormányzat állíttatta. **Takács István** kazincbarcikai fafaragó készítette. Takács István bányamérnök a Mákvölgyi Bányaüzem igazgatójaként ment nyugdíjba, és nyugdíjas éveiben kezdett fafaragással foglalkozni.

2. 1997. augusztus 17-én avatták fel.

3. Az önkormányzati hivatal melletti parkban áll. Kossuth Lajos út.

4. Betonozott területen, betonozott felületű, oldalain ferdén, természetesen kirakott 48 cm magas, 415 cm x 136 cm-es, elől, közepén 143 x 67 cm-es rész kinyúlik, ezen áll a 24 x 24 cm-es 282 cm magas kopjafa, melyen felülről lefelé a következő, vésett évszámok szerepelnek:

1941

1914

896

1996

A kopjafától balra, fehérre festett vas zászlórúd, jobbra két alacsony fa tartón, papírtekercset stilizáló 94 x 48 cm-es 4,5 cm vastag fa táblán a következő vésett felirat:

**MILLECENTENÁRIUM
VALAMINT
AZ I-II. VILÁGHÁBORÚK
HŐSI HALOTTAINAK
EMLÉKÉRE**

A II. világháború ismert áldozatai: **Kakucsai János** honvéd, **Novák Gyula** honvéd, **Rémiás András** honvéd, **Szabó Béla** honvéd.

5. Horváth Gyula polgármester mondott ünnepi beszédet, a kopjafát Orczy Sándor a Doni Bajtársi Szövetség Miskolci csoportjának képviselője avatta fel. A református és a görögkatolikus egyház megál-

dotta a kopjafát, majd koszorúzásra került sor. Közreműködött az Edelényi Gyermek Fúvószenekear Kurucz András vezetésével.

A kopjafa a két világháború áldozai mellett a honfoglalás 1100. évfordulójáról is megemlékezik.

A II. világháború helyi áldozatairól nem rendelkezünk adattal.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyéek) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 81-82. p.

– Béke poraikra... Dokumentum-mlékkönyv a II. világháborúban a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 1999. 697. p.

Ládbesenyő – ANDRÁSTANYA

I-II. világháborús emlékmű

1. A Derenkről kitelepítettek leszármazottai állíttatták.
2. 2001. június 24-én avatták fel.
3. A Fő úton, a római katolikus kápolna mellett áll.
4. Térkövel kirakott területen áll a 70 cm átmérőjű, 70 cm magas terméskőből emelt alap, melyen 56 cm széles, 57 cm magas és 12 cm vastag, felső sarkain lekerekített műkő lap van, rajta 40 x 30 cm-es fekete márványtáblán, körülvésett betűkkel a következő felirat:

**AZ I–II. VILÁGHÁBORÚBAN
HŐSI HALÁLT HALT
ÉS A DERENKEN ELTEMETETT
ŐSEINK EMLÉKÉRE.
NYUGODJANAK BÉKÉBEN.**

A II. világháború ismert derenki áldozata: **Kusztván Béla** honvéd.

5. 1943-ban a Szögliget határában lévő Derenk lengyel (górál) lakosságát kitelepítették, mert Horthy Miklós kormányzó kedvelt vadászterületén volt. A kitelepítettek egy része a Ládbesenyőhöz tartozó Andrástanyán kapott új telket.

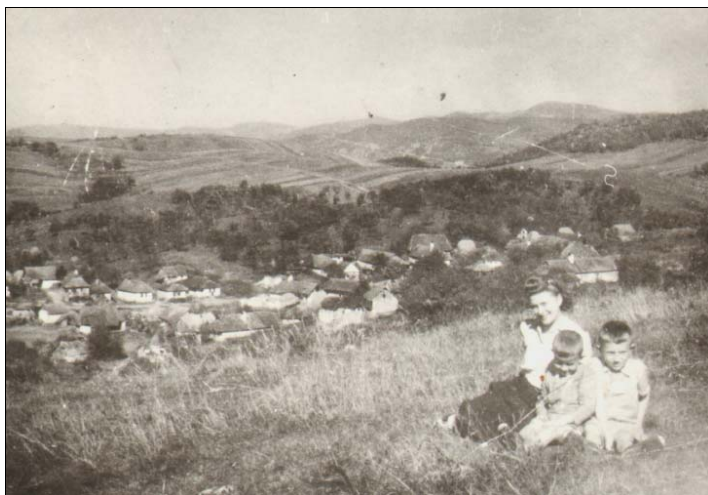
Derenknek 1910-ben 373, 1941-ben 443 lakosa volt. Andrástanyán 2010-ben 47 lakos volt. Az I. világháborúban 70 derenki vett részt és 10 fő halt hősi halált, 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Liptai József** t. gyalogos, 1891-ben született Derenken, a 34. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (1). A II. világháborúban résztvettek még Derenkről vonultak be katonának, de már az új lakóhelyükre érkeztek vissza a túlélők. A II. világháború áldozatairól nem rendelkezünk adattal.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 144-145. p.

– Béke poraikra... II. Dokumentum-émlékkönyv a II. világháborúban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 2001. 733. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 277. p.

– Derenk: A szádvári uradalom lengyel (górál) telepesei a herceg Esterházyak és a gróf Andrássyak földesurasága alatt / Rémiás Tibor. Dominium Könyvkiadó bt. Miskolc, 2008. 83. p.

Derenk 1938-ban, 5 évvel a kitelepítés előtt

ABOD

I-II. világháborús és millicentenáriumi kopjafa

1. Az önkormányzat állíttatta. *Varga István* miskolci fafaragó készítette.

2. 1997. október 23-án avatták fel.

3. Három út, a Magyar, a Kossuth Lajos és a Tóth (Egykor Tót út, mert a betelepült szláv anyanyelvű ruszinokat nevezték tótoknak a helyiek) találkozási pontjánál áll.

4. Háromszög alakú, egykor kerítéssel körülvett kis téren áll, a három elemből álló kopjafa. Az oldalán terméskővel kirakott beton alap 300 x 152 cm és 25 cm magas, majd ferdén emelkedik és felül 226 x 72 és 5 cm-es beton felület van rajta, teljes magassága 65 cm. A középső kopjafa 19 x 14 cm és 270 cm magas, rajta a következő vésett évszámok:

896

1996

1914

1941

A két oldalához fogatott elemek 19 x 12 cm-esek és 120 cm magasak felső részük kifelé íves. Az alap ferde, műkövel kirakott részen, elől 40 x 47 cm-es fekete márványtáblán, körbevéssett betűkkel a következő felirat:

**I-II.
VILÁGHÁBORÚBAN
ELHUNYTAK
ÉS ELHURCOLTAK
EMLÉKÉRE.
ABOD, 1997.**

5. Ünnepi beszédet dr. Hatvani Zoltán országgyűlési képviselő, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés alelnöke mondott, a vi-

lágháború áldozataira emlékezett Orczy Sándor a Doni Bajtársi Szövetség Miskolci Csoportjának képviselője. A kopjafát megáldotta a görögkatolikus és a református egyház, majd koszorúzásra került sor. Közreműködött az Edelenyi Gyermekek Fúvószenekar Kurucz András vezetésével.

Abodnak 1910-ben 1039, 1941-ben 789, 2010-ben 229 lakosa volt. Az I világháborúban 150 abodi harcolt, 8 lakos halt hősi halált, 3-an lettek hadirokkantak, 2 főt vitézzé avattak (1 főt találtam a Vitézek albumában): **vitéz Gecsó József** t. közvitéz, 1896-ban született Abodon, a 34. gyalogezredhez vonult be, Kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (2). A II. világháború áldozatairól nem rendelkezünk adattal.

A II. világháború abodi áldozatai közül a következő nevek ismertek: **Barva János** honv., **Bánhegyi Ferenc** honv., **Bodon Géza** honv., **Rigó József**.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 1-2. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 211. p.

– Abod, ahol a királynak kútja van / Hornyák Gyula. Abod Község Önkormányzata. Abod, 2008. 133. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

SZENDRŐLÁD

I-II. világháborús és millenniumi emlékmű

1. Szendrőlád község lakossága állíttatta Veres Miklós helyi lakos kezdeményezésére. **Safarcsik Tibor** építésmérnök tervezte, **Bári Gyula** szendrői kisiparos készítette az első emlékművet. Átalakíttatta és kiegészítette a „község önkormányzata”.

2. 1989. október 29-én avatták fel a két világháború áldozatainak emlékére emelt emlékművet. Átalakítva és kiegészítve az államalapítás 1000. évfordulója tiszteletére 2001-ben.

3. A 27-es főútról az Ady Endre u. felé leágazó bekötő út mellett áll, egy parkban.

4. Terméskő fallal magasított területen áll. Széles, lejtős járda vezet az útról az emlékműhöz, mely vastag láncsal van körülkerítve. A körülkerített terület 576 x 485 cm-es, belül virág van ültetve. 357 x 242 cm-es beton területen két beton lépcsőfok 290 x 242 x 22 cm és 216 x 170 x 22 cm. A tetején terméskő alap, mely 110 x 77 x 97 cm, azon műkö 90 x 63 x 98 cm-es oszlop, melyen 29 cm magas 110 x 72 cm-es alapú, műkö timpanon van. A lépcsők és az emlékmű elemei hátul egy szintben vannak. A műkö oszlopon elől 70 x 96,5 cm-es fekete, cirádás márványtáblán, vésett, fehér betűkkel a két világháború áldozatai két oszlopban. Jobboldalt az emlékmű mellett 450 cm magas vas zászlórúd.

I. ÉS II. VILÁGHÁBORÚ ÁLDOZATAI

I.

1914–1918

1. ALEXA MIHÁLY	7. LEKORI ISTVÁN
2. ÁR JÁNOS	8. B. RÓCZEI ISTVÁN
3. BODNÁR ANDRÁS	9. K. RÓCZEI ISTVÁN
4. BALÁZS BÉLA	10. VERES LAJOS
5. JOÓ MIHÁLY	11. ZS. VERES MIKLÓS
6. KISS ELEK	12. R. NAGY ISTVÁN

II.
1941–1945

1. BODNÁR ÁRPÁD	14. LITVAI GYULA
2. BÉRES KÁROLY	15. LITVAI SÁNDOR
3. CSIKI JÓZSEF	16. NAGY JÁNOS
4. DRÓTOS JÓZSEF	17. NAGY MIHÁLY
5. FUKK LÁSZLÓ	18. PRIEZOL JÁNOS
6. FUKK DEZSŐ	19. RÓCZEI BARNABÁS
7. GAJDOS GYULA	20. K. RÓCZEI ANDRÁS
8. GANYI ANDRÁS	21. K. RÓCZEI JÁNOS
9. HORVÁTH ANTAL	22. SZEMÁN JÁNOS
10. JOBBÁGY KÁROLY	23. SZÁNTÓ JÁNOS
11. KÁLÓ JÓZSEF	24. SZEGŐ FERENC
12. KÁLÓ KÁLMÁN	25. SZAJKÓ MIKLÓS
13. KÁLÓ GYULA	26. RÓTH CSALÁD

Az emlékmű mögött befelé íves, terméskő fal, tetején 6 cm-es betonnal lezárva. A fal jobbról-balról emelkedik a közepe felé, legmagasabb pontja 295 cm, szélein 155 cm, szélessége 33 cm, hossza (feszítáv) 840 cm. A fal tetején 150 cm-es egyenes rész van, melyen 30 cm átmérőjű rozsdamentes, fém gömb van. Szemből, középen a falba süllyesztve 70 x 90 cm-es fekete, cirádás márványtábla, melyen fent, középen Szendrőlád vésett, fehér címere, alatta a következő szöveg vésett, fehér betűkkel:

ÉPÍTTETTE

A

KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

AZ ÚR 2000. ÉVÉBEN

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Kistóth Károly** honvéd.

5. 1989-ben Szemán János tanácselnök és Rőczei Andrásné tanárnő leplezte le az emlékművet. Szemán János tanácselnök avatta fel az emlékművet, melyen akkor fehér márványon szerepelt a két világháború helyi áldozatainak névsora. Akkor még csak 21 II. világháborús áldozat neve volt ismert. A szervezőbizottság nevében Veres Miklós emlékezett nemzetünk harcaira. Tóth László római katolikus plébános áldotta meg az emlékművet, majd Agócs Béla református lelkész imája hangzott el. A helyi általános iskola diákjai és a DEMISZ tagjai adtak ünnepi műsort. Az áldozatok hozzátartozói nevében Rőczei Andrásné köszönte meg az emlékmű létrehozását, majd megkoszorúzták az emlékművet.

2001-ben az átalakított és kiegészített emlékmű avatásakor vette át Szendrőlád a millenniumi zászlót.

Szendrőládnak 1910-ben 763, 1941-ben 949, 2010-ben 2022 lakosa volt. Az első világháborúban 88-an vettek részt, 19-en haltak hősi halált (Az emlékművön 12 név szerepel.), 9-en lettek hadirokkantak, 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Németh András** t. őrzetű, 1897-ben született Katymáron, a 24. honvéd gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (1). A II. világháborúnak 26 fő és a **Róth** család esett áldozatul.

„A délutáni órákban a Kakaskő alatti közúti szép nagy betonhidat felrobbantották a németek. A vasúthíd az megmaradt, mert magyar katonák őrizték és ők megvédték a hidat. A délutáni órákban már nem sok német katona volt a faluban. A kiserdőben sok szalmakazal volt, ott volt egy kis harc, három német katona utóvéd mentette ott az életét.

Mentünk felfelé és mikor elértünk a paplakás irányába észrevette, hogy a Polonkai kastély előtt vonulnak német katonák Szendrő irányába. Az orosz katona minden megbeszélés nélkül sortűzet nyitott rájuk. Egy megsérült és behúzódott a híd alá. Onnét bekerült a parókiára és ott belehalt sérüléseibe.” (Veres, 1988–1991)

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyéek) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 146. p.
- Szendrőlád is emlékezik... / Veres Miklós = Észak-Magyarország, 45. évf. 187. sz. (1989. aug. 10.) 5. p.
- Emlékmű Szendrőládon / Slezsák Imre = Szabad Föld. 46. évf. 4. sz. (1990. jan. 23.) 13. p.
- I-II. világháborús emlékművet avattak Szendrőládon / Slezsák Imre = Borsod (Kiadja az edelényi Művelődési Központ és Ifjúsági Ház.). 1. sz. 1990. 6. p.
- Életemről és Szendrőládról / Veres Miklós. Szendrőlád – Edelény, 1988 – 1991. 21. p. Kézirat az edelényi Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményében.
- Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1. rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)
- Rekviem a katonákért: Főhajtás az I. és II. világháború áldozatai előtt. Szendrőlád = Új Észak. 2. évf. 149. sz. (1996. jún. 27.) 8. p.
- A háborúk áldozataira emlékeztet = Déli Hírlap, 33. évf. 201. sz. (2001. aug. 29.) 8. p.
- Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 305. p.

*Az emlékmű az 1989-es avatáskor.
Fotó: Slezsák Zsolt*

SZENDRŐ

I. és II. világháborús emlékmű

1. „Szendrő község közönsége” állíttatta az I. világháborús emlékművet, az önkormányzat kiegészítette a II. világháború áldozataival. A jelenlegi turul **Vincze Ildikó** keramikus alkotása (A régi turul, valószínűleg tönkrement.). 3–4 évvel ezelőtt felújították az emlékművet, melyet **Fábián Zoltán** végzett.

Vincze Ildikó 1949. január 9-én született Rudabányán. A Magyar Iparművészeti Főiskola porcelán szakán végzett 1972-ben. Mestere: Pogány Frigyes, Schrammel Imre. 1977–79 között a kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdió ösztöndíjasa volt. 1974 és 1976 között a hódmezővásárhelyi Alföldi Porcelángyár, 1984–85-ben a Hollóházi Porcelángyár tervezője volt. 1996-tól a miskolci Gábor Áron Szakiskola kerámia szakán tanít. 1994-ben a miskolci Téli Tárlat díját kapta. Munkáiból több alkalommal rendeztek kiállítást. Köztereken is találkozhatunk alkotásaival.

2. 1930-as években készült az I. világháborús emlékmű, 1991. augusztus 20-án adták át a felújított és a II. világháború áldozataival kiegészített emlékművet. Az emlékművön szereplő 1990-es évszám valószínűleg a felújítási munkák kezdetére utal.

3. A római katolikus plébánia előtt áll. Kovács u. 20.

4. Fenyőfákkal beültetett parkban áll a konglomerált kőlapokkal burkolt 658 x 658 cm-es terület, mely kifelé, körben, háttámlás padként lett kialakítva, négy sarkán virág ültetésére alkalmas hely, körülötte terméskövel burkolt terület. A pad háttámlájának magassága 73 cm, a padok által körbevett belső tér 42 cm magas 540 x 540 cm alapterületű, rakacai márvánnyal burkolt terület, melyre mind a négyoldaltól keskeny lépcső vezet. A belső tér közepén két, konglomerát kőlapokkal burkolt 242 x 242 cm-es és 182 x 182 x 30 cm-es lépcsőfok, rajta süttői márványlapokkal burkolt 180 cm magas, lent 120 x 120 cm, fent 97 x 97 cm alapterületű obeliszk, tetején egy 77 x 77 x 19 cm-es és egy 60 x 60 x 30 cm-es, süttői márvánnyal burkolt

elem, rajta Szendrő stilizált várán trónoló, sómázás kerámia technikával készült, kiterjesztett szárnyú turul ül.

Az obeliszk oldalán, elől, fent 60 x 32 cm-es fekete márványtáblán vésett magyar címer (1990-es), alatta vésett betűkkel a következő szöveg:

**KEGYELETTEL EMLÉKEZÜNK
AZ ELESETT
LENGYEL, NÉMET, MAGYAR, OROSZ, ROMÁN
KATONÁKRA**

Alatta sülyesztett, 39 x 100 cm-es barna kerámiatáblán a kard nélküli vitézi rend jelvénye, alatta negatív betűkkel a következő szöveg:

**HŐSI
HALOTTAINK
EMLÉKÉRE
SZENDRŐ 1990**

Baloldalt süllyesztett, barna, 39 x 81 cm-es kerámia táblán két oszlopban, negatív betűkkel az I. világháború áldozatait:

**AZ ELSŐ
VILÁGHÁBORÚ
HALOTTAI**

ACZÉL ANDRÁS	L. MOLNÁR GYÖRGY
BÁNYÁSZ JÁNOS	LUKÁCS JÓZSEF
BÉRES LAJOS	MARUSI JÁNOS
BODNÁR JÓZSEF	NÉMETH JÓZSEF
CSISZÁR ISTVÁN	PALÁSTHY JÓZSEF
DOBÓCZI JÓZSEF	POLONKAI LAJOS
DORONY ISTVÁN	SPISÁK ISTVÁN
DZIBÁK ISTVÁN	SZABÓ Z. FERENC
FARKAS LAJOS	SZARKA ISTVÁN
GOMBKÖTŐ DÁNIEL	SZEMÁNSZKY KÁROLY
GYÖRGY JÓZSEF	SZ. KOVÁCS JÁNOS
HORVÁTH ISTVÁN	SZ. KOVÁCS JÓZSEF
HORVÁTH JÓZSEF	SZ. KOVÁCS KÁROLY
HORVÁTH JÓZSEF	TOKÁR JÁNOS
ILYÓ KOVÁCS PÁL	TOMORI ANDRÁS
IVANICS PÁL	TOMORI FERENC
JAROSTYÁK JÁNOS	TOMORI MIHÁLY
JOBBÁGY JÓZSEF	TÓTH JÁNOS
JÓNYER IMRE	VERES ANDRÁS
KÁRPI JÓZSEF	VERES BÁLINT
KERTÉSZ LAJOS	VERES MIKÓS
LÁNG JÁNOS	VIRÁG PÁL
LIPTÁK JÓZSEF	ZABARI DÁNIEL
ZSEBIK MÁTYÁS	

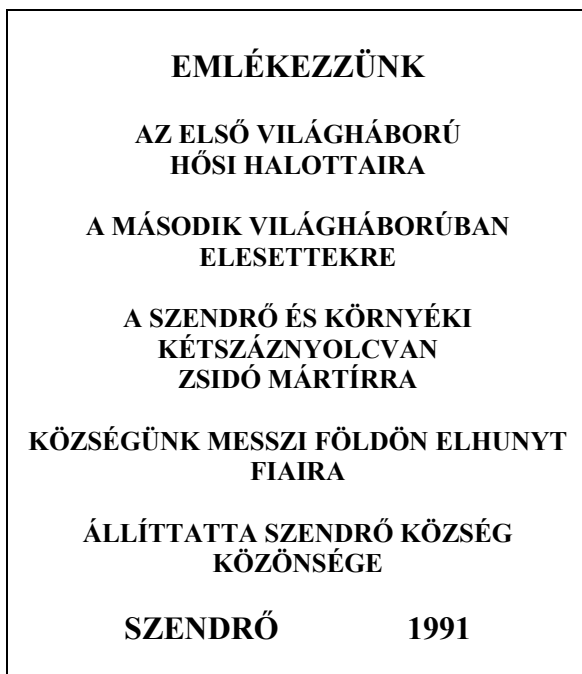
Jobboldalt süllyesztett, fele sötétbarna, fele világosbarna, 39 x 81 cm-es kerámiatáblán két oszlopban, negatív betűkkel a II. világháború áldozatait:

**A MÁSODIK
VILÁGHÁBORÚ
HALOTTAI**

**ADORJÁN JÁNOS
BAKOS GYULA
BÁRI ANDRÁS
BEGYIK ANDRÁS
BEREGSZÁSZI FERENC
BODNÁR LAJOS
B. JUHÁSZ BÁLINT
B. POLONKAI JÁNOS
CSOMAI ISTVÁN
DEDICS DÁNIEL
FÁBIÁN GYULA
GAJDOS ISTVÁN
GARADNAI JÁNOS
GAZDIK BERTALAN
GAZDIK BÉLA
GÁL JÁNOS
GOMBKÖTŐ DÁNIEL
GOMBKÖTŐ KÁROLY
GYENES JÁNOS
HORVÁTH IMRE
ISTENES ISTVÁN
OBBÁGY KÁROLY
KÉRI PÁL
KERTÉSZ FERENC
KERTÉSZ JÓZSEF
KERTÉSZ LAJOS
KLINSZKI ISTVÁN
KOC SIS JÓZSEF
KOREN IRMA
ÁDÁM ANDRÁS
DÁNYI IGNÁC
KALLÓ JENŐ**

**KOREN JÓZSEF
KOVÁCS ISTVÁN
KOVÁCS JÁNOSNÉ
LENKEI PÁLNÉ
L. MOLNÁR BÉLA
LUKÁCS ISTVÁN
MATISZ KÁROLY
MAZURKA BALÁZS
MAZURKA LAJOS
NAGY JÁNOS
NAGY JÓZSEF
NAGY KÁROLY
PETŐ ZSIGMOND
PRUSKÓCZKY JÁNOS
RAGÁLYI KÁROLY
RECSKI ISTVÁN
RÉMIÁS ANDRÁS
SPISÁK JÁNOS
SPISÁK JÓZSEF
SZEMÁN LÁSZLÓ
SZINTAI KÁROLY
SZKIBA DEZSÓ
TOMORI FERENC
TOMORI ISTVÁN
TOMORI LAJOS
TOMORI MIHÁLY
VÉCSI JÓZSEF
VÉCSEI LÁSZLÓ
ZSEBIK DÁNIEL
ZSEBIK ISTVÁN
KALLÓ ZOLTÁN
STEFÁN JÓZSEF**

Hátul süllyesztett, barna, 39 x 81 cm-es kerámiatáblán, negatív betűkkel a következő szöveg:

Hátul két oldalt egy-egy feketére festett 7 m magas vas zászlórúd. A baloldalin az ország, a jobboldalin a város zászlója.

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Szabó János** honvéd, **Seemann János** honvéd, **Hoffath Béla** honvéd, **Brün László** közérdekű munkaszolgálatos, **Kálló Jenő** honvéd, **Molnár Pál** honvéd, **Simon János** honvéd, **Szekeres József** csendőr törzsőrmester.

5. Szendrőnek 1910-ben 2865, 1941-ben 3314, 2010-ben 4119 lakosa volt. Az emlékmű tanúsága szerint az első világháborúban 47-en haltak hősi halált, 3 főt vitézzé avattak: **vitéz Bártfai István** 1892-ben született Szendrőn, a 10. honvéd gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt; **vitéz Joó András** t. őrmester, 1889-ben született Szendrőládon, a cs. és kir. 34. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem,

bronz vitézségi érem, ezüst katonai érdemkereszt, Károly csapatkereszt, német harcos érdemérem; **vitéz Szikszai Lajos** szakaszvezető, 1893-ban született Ároktőn, a 34. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, olasz harctéren volt, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (1), német harcos érdemérem, magyar ezüst érdemérem. A II. világháborúnak 72 áldozata volt.

1991-ben a felújított és a II. világháború áldozataival kiegészített emlékművet Mester Árpád polgármester avatta fel. A kulturális műsorban közreműködött Kardos Katalin előadóművész, az Edelenyi Férfikórus, az edelenyi Gyermek Fúvószenekar. A lakosság ökumenikus istentiszteleten is résztvett. Az avatás délutánján tehetségkutató labdarúgó-mérkőzésre is sor került, valamint Szendrő – Szalonna öregfiúk mérkőzés volt, végül az István király Kupa döntőjére került sor. 18 órától a fiatalok részére diszkót rendeztek.

6. – Huszonöt éve szabadult fel megyénk 1944–1969. Miskolc, 1969, 21. p.

– Szent István-napi események = Észak-Magyarország, 47. évf. 193. sz. (1991. aug. 17.) 1-2. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Rekviem a katonákért: Főhajtás az I. és II. világháború áldozatai előtt. Szendrő = Új Észak. 2. évf. 148. sz. (1996. jún. 26.) 4. p.

– Béke poraikra... II. Dokumentum-émlékkönyv a II. világháborúban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 2001. 480., 659., 796., 914., 956. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 160., 238., 362. p.

– wikipédia → Hősi emlékmű (Szendrő)

– www.jovonk.info → (Jövönk.info) Borsod őrzi (h)ősei hagyományait: Turul és Kopja.

Képeslap részletek az I. világháborús emlékműről

A II. világháborúban elhurcolt zsidó áldozatok emlékműve

1. A Szendrőből elhurcolt zsidók életben maradt leszármazottai építették. Készítette: **Edelstein**, Miskolc. Edelstein Hermann és Fia kőfaragó cég Miskolcon a Zsolcai kapu 30. alatt működött a két világháború között.

2. Az emlékmű közvetlenül a II. világháború után készült, 1945–1946-ban.

3. A 27-es főút Szalonna felé lévő részén a jobbra lévő domboldalon a zsidó temetőben áll. Kossuth Lajos út.

4. Három lépcső vezet az emlékműhöz. A lépcsők és az alap hossza 355 cm, a lépcsők után a felső rész szélessége 275 cm. A tagolt, műkőből készült emlékmű alsó része 125 x 125 x 37 cm-es, sarkain mindkét irányból ferdére kiképzett. A következő elem 93 x 93 x 120 cm-es, melyen egy 116 x 113 x 30 cm-es tagolt rész van, majd egy 45 x 65 x 340 cm-es oszlop következik, valamint egy 65 x 45 x 280 cm-es oszlop, mintha a két oszlop egymásba lenne fűzve. A magasabb oszlop tetején elől 35 x 40 cm-es kettős kőtábla fekete márványból, rajta, aranyozott héber szöveg, allatta 35 cm széles, a síkból kiemelkedő, műkő, arany Dávid csillag.

Lentről a második elemen besüllyesztett 60 x 82 cm-es fekete márványtáblán héber és magyar nyelven vésett, aranyozott betűkkel a következő szöveg van.

**A 280 SZENDRŐ ÉS VIDÉKÉRŐL ELHURCOLT
MÁRTÍRHALÁLT HALT ZSIDÓ TESTVÉRÜNK
EMLÉKOSZLOPA EZ. AKIKET AUSCHWITZBAN
ÉS A TÖBBI HALÁLTÁBORBAN, MUNKASZOLGÁLAT-
BAN ÉS EURÓPA ORSZÁGUTJAIN GÁZZAL,
TŰZZEL, GOLYÓVAL, ÉHHALÁLLAL, GYILKOLT
MEG AZ EMBERTELEN ZSIDÓGYŰLŐLET
1940 – 1945**

Ugyancsak a második elemen baloldalt, süllyesztett, 60 x 45 cm-es fekete márványtáblán, vésett arany betűkkel héberül és magyarul a következő szöveg olvasható:

**„TENGERNÉL NAGYOBB A TE FÁJDALMAD.
MI GYÓGYÍTHATNA MEG?”**

JEREMIÁD II. 11.

**FÖLD NEM TAKARTA VÉRÜKET ÉS
NEM VOLT HELYE JAJKIÁLTÁSUKNAK”
KÖNYÖRGÉSEK**

EDELSTEIN, MISKOLC

Szintén a második elemen jobboldalt, süllyesztett, 60 x 45 cm-es fekete márványtáblán, vésett arany betűkkel héberül és magyarul a következő szöveg olvasható:

**„BÁR FÜRÖSZTHETNÉM FEJEMET
SZEMEM KÖNNYFORRÁSÁNAK VIZÉBEN,
HOGY ÉJJEL-NAPPAL SIRATHATNÁM
NÉPEM GYERMEKEINEK LEGYILKOLTJAIT”**

JER. VIII.

Az emlékmű mögött lépcsős, feketére festett betonfal van.

5. A kettős kőtábla ősi zsidó jelkép, azonban a menórával és a Dávid-csillaggal ellentétben nem elsősorban a zsidó identitást, inkább a zsidó vallást, a vallásos gondolkodást szimbolizálja. Eredete a messzi bibliai múltba nyúlik vissza: a Szentírás szerint Mózes két kőtáblára írva hozta le a Szináj hegyéről a Tízparancsolatot. Így a kettős kőtábla mindmáig (és nem is kizárólag zsidó körben) az általános emberi erkölcsöt és a mózesi tanítást, a Tórát hirdeti. Ezért szokták azt leginkább zsinagógák, zsidó iskolák és vallási intézmények homlokzatára helyezni.

A Dávid-csillag a zsidó vallású emberek identitásának szimbóluma, mely nevét Dávid zsidó királyról kapta. Dávid pajzsaként és Magén Dávid néven is közismert hexagram – két egymásba fordított egyforma nagyságú egyenlő oldalú háromszög –, mint jelkép nem kizárólag zsidó, hanem hind eredetet is tulajdonítanak neki.

A Miskolc és környéke mártírkönyve szerint 179 helyi lakos lett a holokauszt áldozata.

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidas-németitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 78-79. és 252-254. p.

– www.izraelitatemetok.hu

– www.zsido.hu

A II. világháborúban Szendrőben és környékén elesett szovjet katonák emlékhelye

1. A közös tanácsú község állította az első emlékművet. A második emlékművet a nagyközségi tanács készítette. Az emléktáblák jelenlegi elhelyezését a város önkormányzata végeztette el.

2. Az első emlékművet 1945-ben építették. 1956. október 23-án ledöntötték. Visszaemlékezések szerint az ismeretlen elkövetők építették vissza, miután megfenyegették a lakosságot, hogy felkutadják az elkövetőket és munkatáborba viszik őket. A ledöntést követően két hét múlva állt az emlékmű. A második emlékmű az 1970-es években

készült, míg az előző emlékműből meghagyott emléktáblák jelenlegi elhelyezése 2010 körül történt.

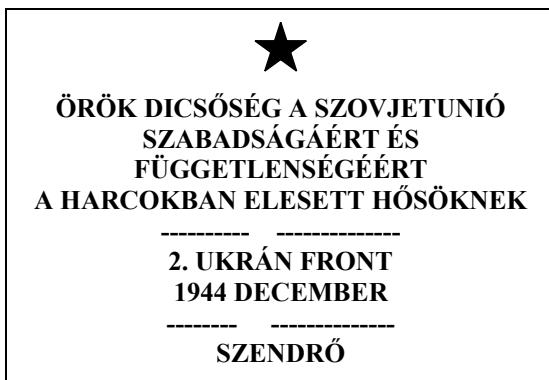
3. Szendrő főterén áll. Hősök tere.

4. A 27-es főút felé eső, füves területen, hat különböző nagyságú sír-emlék, ferde beton alap, fekete márványtábla, vésett cirill betűs felirat és az áldozatok nevei. Az emléktáblák az előző emlékműhöz vezető járda két oldalán álltak, onnan kerültek áthelyezésre. A korabeli fotók tanúsága szerint a táblák fokozatosan kerültek elhelyezésre az emlékműnél, mert ismerünk olyan fényképet, melyen három, majd öt emléktábla van.

Balról-jobbra az 1. sírkő alapja 63 x 110 cm, a földből kissé kiemelkedik, rajta a ferde beton rész 53 x 100 cm, elől 20 cm, hátul 37 cm magas, a fekete márványtábla 43 x 93 cm-es.

Az emléktábla felirata magyarul:

Balról a 2. sírkő alapja 70 x 81 cm, a földből kissé kiemelkedik, rajta a ferde beton rész 58 x 70 cm, elől 20 cm, hátul 40 cm magas, a fekete márványtábla 48 x 59 cm-es. A 3. és 4. sírkő mérete azonos a 2-val, a fekete márványtábla azonban 50 x 60 cm-es.

Az emléktábla felirata magyarul:

★	
ITT VANNAK ELTEMETVE	
F. I. INOZENCEV	GÁRDAKAPITÁNY
SZ. M. SZNYIPAR	GÁRDA KÖZKATONA
Ja. F. PETRONKO	GÁRDA KÖZKATONA
I. V. BATRUS	GÁRDA KÖZKATONA
V. P. KARKOSKA	GÁRDA KÖZKATONA
I. I. MISCSERIKOV	GÁRDA KÖZKATONA
A. M. JERMAK	GÁRDA KÖZKATONA
I. I. KRAVEC	GÁRDA KÖZKATONA
F. SZ. BELOKOVALENKÓ	

Az emléktábla felirata magyarul:

A. K. JERMAK	KÖZKATONA
P. N. ZSELANOV	KÖZKATONA
A. G. KUSNYERENKÓ	KÖZKATONA
V. F. KOKOSKA	KÖZKATONA
P. T. KONDRATYUK	KÖZKATONA
I. I. KRAVEC	KÖZKATONA
V. L. MAMALIGA	KÖZKATONA
M. A. MARKOVSZKIJ	KÖZKATONA
F. Z. PENZER	KÖZKATONA
D. POLOVANOV	KÖZKATONA
V. SZ. PROKBPENKO	KÖZKATONA
A. SZ. ROMANOV	KÖZKATONA
P. T. SZOROKA	KÖZKATONA
A. I. SZTYEPANOV	KÖZKATONA
I. V. SZTOZUB	KÖZKATONA
SZ, M. SZNYICAR	KÖZKATONA
P. K. SEMKO	KÖZKATONA
DZSIMIJEV SZERGEJ ALEKSZANDROVICS	

Az emléktábla felirata magyarul:

A SZENDRŐBEN ELTEMETETT SZOVJET KATONÁK NÉVJEGYZÉKE	
F. I. INOZENCEV	GÁRDAKAPITÁNY
JE. N. ROVENSZKIJ	ALHADNAGY
T. KAGIROV	ŐRMESTER
F. V. ZABOLOTCSUK	SZAKASZVEZETŐ
V. I. SZLOBADJANJUK	SZAKASZVEZETŐ
V. K. DUSENKO	SZAKASZVEZETŐ
JA. F. PETRENKO	TIZEDES
I. K. OCSEDNIJ	ŐRVEZETŐ
SZ. F. TARASZOV	ŐRVEZETŐ
JA. F. BOJKO	KÖZKATONA
B. I. BURKOVSZKIJ	KÖZKATONA
I. V. BARTUS	KÖZKATONA
P. P. BUTENKO	KÖZKATONA
JA. K. VOLKOV	KÖZKATONA
I. SZ. GONTARENKO	KÖZKATONA
SZ. P. BABENKOV	SZAKASZVEZETŐ

Balról az 5. sírkő alapja 77 x 92 cm, a földből kissé kiemelkedik, rajta a ferde beton rész 67 x 82 cm, elől 20 cm, hátul 37 cm magas, a fekete márványtábla 57 x 69 cm-es. A nevek tévesek, mert az apai nevek szerepelnek családnévként.

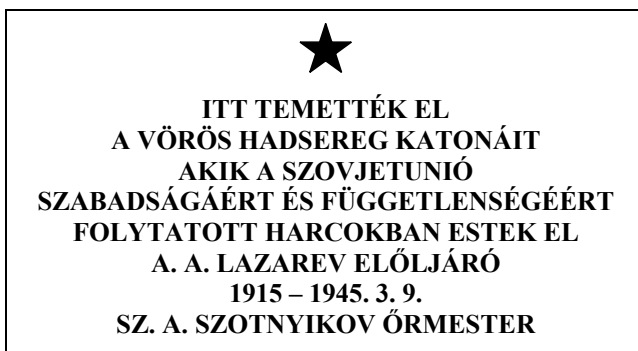
Az emléktábla felirata magyar betűkkel:

K P TROFIMOVICS	SZEMJONOVICS V P
SZ O PETROVICS	IVANOVICS V K
	MATVEJEVICS I P

Balról a 6. sírkő alapja 70 x 81 cm, a földből kissé kiemelkedik, rajta a ferde beton rész 58 x 70 cm, elől 20 cm, hátul 40 cm magas, a fekete márványtábla 47,5 x 59,5 cm-es.

Az emléktábla felirata magyarul:

5. A téren egykor felszabadulási emlékmű állt, melyet az 1970-es években lebontottak és újat építettek, és egy csontkamrát készítettek, amelybe az Edelényben és más környékbeli településen eltemetett és exhumált szovjet és román katonák maradványait is elhelyezték. Lengyel katonák csontjai is vannak állítólag itt eltemetve. A Szend-

rőben elesett szovjet katonákat állítólag a főtéren temették el a harcok alatt.

Volt a településen a II. világháború alatt egy Hősök temetője, ahová a német és magyar katonákat temették.

6. – Huszonöt éve szabadult fel megyénk 1944–1969, Miskolc, 1969. 21. p.

– Jegyzőkönyv Szendrő város önkormányzata képviselő-testületének 2012. november 15-i rendkívüli nyilvános üléséről. A testület az Indítványok, javaslatok részben foglalkozott a Hősök terén lévő szovjet emlékművel is.

*Képeslap a II. világháborús emlékműről az 1950-es évekből.
Gergely Tamás gyűjteménye*

*Képeslap a II. világháborús emlékműről az 1960-as évekből.
A szendrői Közművelődési Központ gyűjteménye.*

*A második emlékmű 1986-ban.
Fotó: Mizerák István*

A második emlékműnél még csak három tábla van (1970-es évek)

A második emlékműből meghagyott emléktáblák jelenlegi elhelyezése a Hősök terén

SZUHOGY

I. világháborús emlékmű

1. „Szuhogy község lakossága” állította.
2. 1920-ban készült.
3. A Kossuth Lajos utcában áll.
4. Hatszögletű, beton alapon, szürkére festett kovácsoltvas kerítés veszi körül az emlékművet. A hatszög egy-egy oldala 215 cm. A körülkerített terület közepén alul és felül széles peremű, 60 x 60 x 114 cm-es alapon 151 cm magas obeliszk van, mely alul 60 x 60 cm, felül 55 x 55 cm és egy kiszélesedő rész zárja le a tetején. Az obeliszk tetején termésköböl 50 cm magas kör alapú, felfelé keskenyedő faragott dísz, mely legfelül a magyar szent koronát formázza. Az alap és az obeliszk felülete vakolt. Elöl az obeliszken 37 x 67 cm-es sülylesztett, szürke márványtáblán vésett, sötétszürke felirat, alatta a vakolatból kialakítva keresztbe helyezett puska és kard.

**A magyar haza védelmébe
az 1914–1918 évi
világháborúban elesett
hős fiai emlékére állította
Szuhogy község
lakossága
hogy lelkők nagyságát
megtisztelje s követendő
vitézségökért maradandó
emléket állítson
a késő korok elé**

Balra, 37 x 67 cm-es sülylesztett, szürke márványtáblán vésett, sötétszürke betűkkel a református vallású áldozatok, a tábla fölött vakolatból kialakított kehely és csillag.

Jobbra, 36 x 68 cm-es süllyesztett, szürke márványtáblán vésett, sötétszürke betűkkel a római katolikus vallású áldozatok, a tábla fölött vakolatból kialakított latinkereszt.

**Adorján János
Balog József
Csáki Porcs János
Fóris András
Fóris Á. József
Fóris S. István
Lázók András
Mató József
Molnár István
Pogány Mihály
Pogány Miklós
Tóth Miklós**

**Bafi József
Bajusz János
Bankovics János
Hajnos János
Kecskeméti István
Lakatos András
Majoros József
Mázik József
Molnár János
Riz János
Svidró József
Takács M. János
Tomori János
Turóczi János**

5. Az I. világháborúban 76 fő vett részt, 26 fő halt hősi halált, 10 fő lett hadirokkant, 2 főt vitézzé avattak (1 főt találtam a Vitézek albumában): **vitéz Üveges András** szakaszvezető, 1885-ben született Szuhogyon, a 34. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (1).

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfia Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 152-153. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 383. p.

I-II. világháborús és milleniumi emlékmű

1. „Szuhogys község” állította közadakozásból, az önkormányzat kiegészítette a magyar államalapítás 1000. évfordulóján.

2. 1992. augusztus 20-án avatták fel, 2000-ben, a magyar államalapítás 1000. évfordulóján kiegészítve az obeliszk tetején, természetkőbe faragott magyar címerrel (1990-es), hátoldalán 2000-es évszámmal.

3. A református templom előtt, betonalapú vaskerítéssel körülkerített parkban áll. Ady Endre u.

4. Térkövel kirakott terület veszi körül az emlékművet, mely 250 x 246 cm-es, járólappal burkolt részen áll, körülötte rózsaborkrok vannak. A közepén 73 cm magas 80 x 80 cm-es alapterületű műkö alapon cirádás, szürke márvány, 138 cm magas obeliszk áll, mely lent 44,5 x 44,5 cm, felül 34 x 34 cm alapterületű.

Elöl vésett, fekete 10 x 22 cm-es magyar címer (1990-es), alatta a következő vésett, fekete betűs idézet:

**„KERESD A
BÉKESSÉGET,
ÉS KÖVESD AZT!
ZSOLT. 74:15**

Jobboldalon az I. világháború áldozatainak a névsora, vésett, fekete betűkkel. Baloldalon, vésett fekete betűkkel a II. világháború áldozatai.

**I.
VILÁGHÁBORÚS
HŐSI HALOTTAK:**

BAJUSZ JÁNOS
BAFFI JÓZSEF
FÓRIS ANDRÁS
FÓRIS S. ISTVÁN
FÓRIS LAJOS
HAJNOS JÁNOS
JUHÁSZ FERENC
KECSKEMÉTI ISTVÁN
MATÓ JÓZSEF
MÁZIK JÓZSEF
ID. MOLNÁR ISTVÁN
NAGY JÓZSEF
CS. PORCS JÁNOS
ID. RÍZ JÁNOS
RUSKÓCZKI JÁNOS
SVIDRÓ JÓZSEF
SILYE BÁLINT
TÓTH MIKLÓS
VERES P. ANDRÁS
BALOGH JÓZSEF
ADORJÁN JÁNOS
MOLNÁR LAJOS
POGÁNY MIHÁLY
POGÁNY MIKLÓS
TAKÁCS M. JÁNOS

**II.
VILÁGHÁBORÚS
HŐSI HALOTTAK:**

ADORJÁN ISTVÁN
ID. ADORJÁN JÁNOS
IFJ. ADORJÁN JÁNOS
BANKOVICS JÁNOS
BENEDEK FERENC
FÓRIS B. BÁLINT
FÓRIS B. JÓZSEF
FÓRIS M. JÁNOS
FÓRIS K. ANDRÁS
FERKO MIKLÓS
GAZDIK BÉLA
GYÖNGYÖSI BÉLA
HUDÁK LAJOS
JUHÁSZ JÓZSEF
MATÓ JÓZSEF
MOLNÁR BÉLA
RÍZ JÓZSEF
SALLAI ISTVÁN
SZEMÁN ISTVÁN
SZANISZLÓ JÁNOS
SZATMARECZ JÓZSEF
TISZLAVICZ JÓZSEF

MOGYORÓSI IZMOND
MOGYORÓSI IZMONDNÉ

Az I. világháborús emlékmű és az 1992-ben állított emlékmű áldozatainak névsora között sok az eltérés. Az I. világháborús emlékművön nem szereplő nevek: **Fóris Lajos, Juhász Ferenc, Nagy József, Ruskóczki János, Silye Bálint, Veres P. András.** Az 1992-ben felállított emlékművön az I. világháború áldozatai között nem szereplő nevek: **Adorján János, Bankovics János, Fóris Á. József, Lakatos András, Lázók András, Majoros József, Tomori János, Turóczi János.**

Hátoldalán, vésett fekete betűkkel a következő felirat:

SZUHOGY KÖZSÉG
I. ÉS II.
VILÁGHÁBORÚS
ÁLDOZATAI EMLÉKÉRE

Az obeliszk tetején 25 x 25 cm-es alapterületű, szemből felfelé keskenyedő, 43 cm magas vöröses-barna terméskövön elől a síkból kiemelkedő faragott 17,5 x 36 cm-es magyar címer (1990-es), hátul a síkból kiemelkedő, faragott **2000**-es évszám. Az emlékmű teljes magassága 254 cm.

5. Szuhogyon 1910-ben 954, 1941-ben 1106, 2010-ben 1223 fő élt. A II. világháborúnak 24 áldozata volt.

A holokausztnak 2 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidas-németitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 267. p.

– Világháborús emlékmű községünkben / Balázsfalviné Nagy Márta = Szuhogyi Hírmondó. II. évf. 4. sz. 1992. 4. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Üzenet a múltból / Mazurka Károly. Szuhogyi Polgármesteri Hivatal. Szuhogy, 1997. 162. p.

Az emlékmű 2000-ben. Fotó: Kulcsár Géza

GALVÁCS

I-II. világháborús emléktábla

1. „Galvács népe” állíttatta.
2. 1982-ben helyezték el.
3. A római katolikus kápolna falán volt. 2014-ben felújították a kápolnát és a táblát levették. Még 2015 nyarán is a kápolnában volt a sarokban.
4. 31,5 x 80, 5 cm-es fekete márványtáblán, körülvésett betűkkel az I. és II. világháború áldozatainak névsora, fülül körbevéssett latin kereszt

**EMLÉKEZZÉL TESTVÉR IMÁID-
BAN AZOKRÓL AKIK VÉRÜKET
ÉS ÉLETÜKET ADTÁK ÉRETTE
AZ I. ÉS II. VILÁGHÁBORÚBAN.**

**BODNÁR FERENC
GOGOLA JÓZSEF
SZABÓ ISTVÁN
SZABÓ IMRE
GOGOLA JÓZSEF
MÁZIK ANDRÁS
PÁLINKÁS LÁSZLÓ
RÉMIÁS FERENC
RESCSÁNSZKI JÓZSEF
RESCSÁNSZKI IMRE**

**A SÍRJAINK NEM DOMBORULNAK
UNOKÁINK REÁ NEM BORULNAK
ÁLDÓ IMÁIKBAN ITT MONDJÁK
EL SZENT NEVEINKET.**

**EMLÉKÜL GYERMEKEINEK
GALVÁCS NÉPE. 1982.**

5. Az emléktábla avatásáról, elhelyezésének körülményeiről nem rendelkezünk információval.

A holokauszt áldozata lett 6 zsidó vallású helyi lakos.

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdíg és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 201. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Galvács (Fejezetek a falu történetéből) /
Hornyák Gyula. Bíbor Kiadó. Galvács, 1998.
105. p.

I-II. világháborús emlékmű

1. Az önkormányzat állította.

2. 1992-ben készült.

3. A Fő út és a Tanács u. találkozásánál áll.

4. Betonszegélyes, szabálytalan alakú, rózsákkal beültetett területen áll. 440 cm-es átmérőjű, térkövel kirakott kör, melyben 340 cm-es átmérőjű, fehér burkolólappal burkolt kör van. Középen szintén fehér burkolólappal burkolt hatszögletű, három lépcsős talapzat. A lépcsők magassága 25 cm, a lépcsők egy-egy oldala 142, 110 és 74 cm. A lépcsősor tetején 34 x 34 x 170 cm-es, fehér burkolólappal burkolt oszlop, tetején 27 cm átmérőjű rozsdamentes gömb van. Az oszlophoz alul jobbról és balról ferde márványtömbb illeszkedik, melyek felülete 34 x 44 cm-es, a baloldalin az I. világháború, jobboldalin a II. világháború áldozatai.

**AZ I.
VILÁGHÁBORÚ
ÁLDOZATAI**

**BODNÁR FERENC
GOGOLA JÓZSEF
SZABÓ IMRE
SZABÓ ISTVÁN**

**A II.
VILÁGHÁBORÚ
ÁLDOZATAI**

**GOGOLA JÓZSEF
MÁZIK ANDRÁS
PÁLINKÁS LÁSZLÓ
RÉMIÁS FERENC
RESCSÁNSZKI IMRE
RESCSÁNSZKI JÓZSEF**

Az oszlopon elől, fent 25 x 23 cm-es fehér, fém, zománcozott táblán Galvács 20 x 18 cm-es színes címere, alatta az oszlopba vésett, fekete betűkkel felirat.

**HŐSI
HALOTTAINK
EMLÉKÉRE**

Lent az oszlop alján az oszlopba vésett betűkkel:

**GALVÁCS
1992**

5. Galvácson 1910-ben 518, 1940-ben 389, 2010-ben 92 fő lakott. Az I. világháborúban 80-an vettek részt, 8 fő halt hősi halált (Az emléktáblán és az emlékművön 4 név szerepel.), 3 fő lett hadirokkant. A II. világháborúnak 6 áldozata volt.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 55-56. p.

– Galvács és a Rakaca-tó környéke / Hornyák Gyula. Galvács Község Önkormányzata – „Galvács Öröksége” Kulturális Egyesület. Galvács, 2003. 41. p.

SZALONNA

I-II. világháborús emlékmű

1. Az önkormányzat állíttatta. *Körtvély Sándor* építészmérnök tervezte, kivitelező *Fábián Zoltán*.

2. 1994. október 29-én avatták fel.

3. A Rákóczi út mellett áll, Meszes felé haladva a jobb oldalon.

4. Egy park közepén áll, lebetonozott területen. Burkolólappal burkolt 463 x 61 x 48 cm-es alapon, hat 15 x 15 x 258 cm-es műkö oszlop, (Az oszlopok alatt és fölött 24 x 24 x 4 cm-es feketére festett támaszték a két széléről az első és második oszlop közötti távolság 51 cm, a következő két oszlop közötti 70 cm, míg a középső nyílás 101 cm, a szélső oszlopok fölött egyenes műkö fedés, a többi fölött műkö félkör, melynél a két szélső félkör magassága 50 cm, a középsőé 67 cm. A középső félkör részen gipsz, barna, karmai között kardot tartó, szárnyait széttárá turul. A két oldalsó lapos rész tetején 15 cm átmérőjű, fekete kőgömb. A két szélső félkörívvel fedett oszlop között azonos méretű műkö, fent hegyes 30 x 18 x 175 cm-es oszlopok, rajtuk 30 cm széles 124 cm magas fekete, hegyes márványtábla.

A bal oldalin az I. világháború, a jobboldalin a II. világháború áldozatai vésett, arany betűkkel. Az oszlopokon kiálló részek is vannak. A középső, félkörrel fedett oszlopok között 214 cm magas, felül keskenyebb 38, 5 x 18 cm-es műkő oszlop van, melynek a közepén 35,5 x 50 cm-es fekete márványtábla van, rajta vésett, arany betűkkel a következő szöveg:

**A
VILÁGHÁBORÚK
VIHARAIBAN ELESETT
HŐSÖK ÉS ÁLDOZATOK
EMLÉKÉRE!**

SZALONNA KÖZÖSSÉGE

1994

A tábla fölött a műkőbe vésve, félkörben fekete babérág, közepében műkőből, a síkból kemelkedő magyar címer (1990-es) volt, pótlásra vár. A tábla alatt a műkőbe vésve, fekete két egymást keresztező kardon rohamsisak van.

A baloldali márványtablán az I. világháború áldozatai.

A jobboldali márványtablán a II. világháború áldozatai.

ANTAL ISTVÁN
 BARICZA BERTALAN
 DÚZS JÁNOS
 GÁBOR JÓZSEF
 HENYECZ JÁNOS
 KALOCSAI GÁBOR
 KALOCSAI LAJOS
 KONDI MIKLÓS
 KROKAVECZ JÁNOS
 OLASZ JÓZSEF
 PETHŐ JÓZSEF
 SUSZTER MIHÁLY
 SZALVA JÁNOS
 TOLVAJ JÓZSEF
 K. TÓZSA ISTVÁN

1914–18

CSÁKI ANDRÁS
 DEREZS BÁLINT
 GUBA DÁNIEL
 JUHÁSZ LAJOS
 KALOCSAI JÓZSEF
 KARCSÁK ISTVÁN
 KONDI JÁNOS ID.
 KONDI JÁNOS IFJ.
 KURU DÁNIEL
 KURUCZ JÁNOS
 MAKSA JÁNOS
 D. MOLNÁR BERTALAN
 D. MOLNÁR ISTVÁN
 PETHŐ MÁRTON
 ROSENBERG IMRE
 RUSZNYÁK ELEK
 SOLTÉSZ BÁLINT
 SOLTÉSZ JÁNOS
 SZKIBA LÁSZLÓ
 TEMESVÁRI ISTVÁN
 TOLVAJ PÁL

1941–45

Az évszámok mind a két helyen az oszlopba vannak vésve, fekete tere festett háttérrel.

Az emlékmű előtt három lépcsőfok, melyek 282; 212 és 159 cm hosszúak, az első két fok közepén félkörívben kiugró. Az emlékmű két oldalán egy-egy 4 méteres fehér zászlórúd. A zászlórudak előtt nagy, beton virágtartók.

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Matej Károly** honvéd, **Gondos Lajos** honvéd, **Weisz Ármin** közérdekű munkaszolgálatos.

5. Szalonnának 1910-ben 881, 1941-ben 866, 2010-ben 1027 lakosa volt. Az I. világháborúban 125-en harcoltak, 16-an haltak hősi halált (Az emlékművön 15 név szerepel.), 6 fő lett hadirokkant, 2 fő vitéz

(3 főt találtam a Vitézek albumában): **vitéz Dudás Sándor** emléklappal ellátott főhadnagy, 1898-ban született Rudabányán, a 23. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, olasz harctéren volt, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (1); **vitéz Gulyás András** t. őrvezető, 1893-ban született Nagycsézen, a 34. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt, német vaskereszt; **vitéz Magyar István** t. tizedes, 1891-ben született Szalonnán, a 34. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt. A II. világháborúnak 25 áldozata volt.

A két világháború között a temetőben Hősök sírja készült az I. világháborúban elesettek emlékére.

Az emlékmű avatásakor Senánszky Miklós polgármester mondott ünnepi beszédet és Szabó György a megyei közgyűlés elnöke, MSZP-s országgyűlési képviselő avatta fel.

A holokausztnak 19 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csikvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 142-143. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 251. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Emlékmű a hősökért = Észak-Magyarország, 50. évf. 255. sz. (1994. okt. 28.) 5. p.

– Béke poraikra... Dokumentum-émlékkönyv a II. világháborúban a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 1999. 768. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 192., 216., 281. p.

– www.jovonk.info (Jövönk.info) ← Borsod őrzi (h)ősei hagyományait: Turul és Kopja.

A Hősök sírja 1940-ben

MARTONYI

I-II. világháborús emlékmű

1. „Martonyi lakossága” állította.
2. 2002-ben készült.
3. Gondozott parkban a Fő út mellett áll.
4. Térkövel burkolt területen, három lépcsős, terméskő, kör alapon helyezték el. A lépcsők magassága 14 cm, átmérőjük a következő: 1. 400 cm, 2. 316 cm, 3. 232 cm. A lépcsőn 103 x 103 x 100 cm-es oszlop, egyik élével az útfelé fordítva, azon 238 cm magas lent 50 x 50 cm-es, fent 35 x 35 cm-es obelisz, egyik oldalával az út felé fordítva, melynek tetején szárnyát széttáró, karmai között kardot tartó turul. Az obeliszken elől fent 28 x 58 cm-es, színes, lemez magyar címer (1990-es), lent elől 30 x 40 cm-es fekete márványtábla, rajta vésett, arany felirat.

**ISTENÉRT
ÉS HAZÁÉRT**

**ÁLLÍTTATTA
MARTONYI
LAKOSSÁGA
2002**

Az oszlopon balra 70 x 70 cm-es fekete márványtáblán, két oszlopban, vésett arany betűkkel az I. világháború áldozatai.

AZ I. VILÁGHÁBORÚ MARTONYI-I ÁLDOZATAI

BALOGH ISTVÁN	KISS JÁNOS
BALOGH MIKLÓS	KONKOLY JÁNOS
BÁNYÁSZ ANDRÁS	MALINKÓ JÁNOS
CSIKÓ FERENC	SIMKÓ ANDRÁS
FARKAS JÁNOS	SIMKÓ JÓZSEF
HATHÁZY JÓZSEF	SIMKÓ MIHÁLY
KAJTOR JÁNOS	SZKIBÓ JÓZSEF
KÁDÁR LÁSZLÓ	TAKÁCS FERENC
KISS FERENC	TÓTH JÓZSEF
B. KISS ISTVÁN	

Az oszlopon jobbra 70 x 70 cm-es fekete márványtáblán, két oszlopban, vésett arany betűkkel az II. világháború áldozatai.

A II. VILÁGHÁBORÚ MARTONYI-I ÁLDOZATAI

BALOGH PÁL	KÁLÓ ERNŐ
BAK LÁSZLÓ	PÁSZTOR ANDRÁS
BÁNYÁSZ JÁNOS	PETRÁNSZKI ANDRÁS
FODOR ISTVÁN	PETRÓ LAJOS
GECSE GÁBOR	SZKIBÓ ISTVÁN
GYARMATHY FERENC	TAKÁCS JÓZSEF
GYARMATHY JÓZSEF	VÉCSEI BÉLA
GYARMATHY LÁSZLÓ	FRIDMANN VILMOS ÉS CSALÁDJA
ILKA JÁNOS	GERTNER DEZSŐ ÉS CSALÁDJA
KAJTOR BÉLA	KÓHN HERMAN ÉS CSALÁDJA
NAGY JÓZSEF	KÓHN JENŐ ÉS FELESÉGE
KÁDÁR BÉLA	

Az emlékmű mögött jobbra és balra egy-egy, 5 méter magas vas, ezüstözött zászlórúd van. A baloldalin a település, a jobboldalin az ország zászlója.

5. Martonyi lakossága 1910-ben 613, 1941-ben 698, 2010-ben 392 fő volt. Az I. világháborúban 130 fő vett részt, 26 fő halt hősi halált (Az emlékművön 19 név szerepel.), 3 fő lett hadirokkant. A II. világháborúnak 23 áldozata volt.

A holokausztnak 16 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 85-86. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 215. p.

– www.jovonk.info (Jövönk.info) ← Borsod őrzi (h)ősei hagyományait: Turul és Kopja.

MESZES

I. és II. világháborús emléktábla

1. Az önkormányzat helyezte el.
2. Az elhelyezés időpontjáról nem rendelkezünk információval.
3. A temetőben lévő harangtoronyon van.
4. A harangtorony bejáratától balra 30 x 45 cm-es szürke, cirádás márványtáblán, körülvésett betűkkel, a betűk háttere barnára festve a II. világháború áldozatainak névsora.

A harangtorony bejáratától jobbra 30 x 45 cm-es szürke, cirádás márványtáblán, körülvésett betűkkel, a betűk háttere barnára festve az I. világháború áldozatainak névsora.

**II. VILÁGHÁBORÚBAN
ELESETTEK NÉVSORA
KOVÁCS IMRE
POZSGA ISTVÁN
HORVÁTH FERENC
JUHÁSZ ISTVÁN
TIMKÓ ISTVÁN
PÁSZTOR ANDRÁS
FLAJSER CSALÁD
GROSZMAN CSALÁD**

**I. VILÁGHÁBORÚBAN
ELESETTEK NÉVSORA
ULISNYÁK ANDRÁS
GAZDIK GYÖRGY
OLAJOS JÓZSEF
CIDOR ISTVÁN
KERESZTESI FERENC
DOBÓCZI KÁLMÁN
IGNÁC FERENC
VÉCSEI ISTVÁN**

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Hermann Jenő.**

5. Meszes lakossága 1910-ben 497, 1941-ben 423, 2010-ben 153 fő volt. Az I. világháborúban 50-en harcoltak, 12-en haltak hősi halált (Az emléktáblán 8 fő szerepel.), 1 fő hadirokkant lett, 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Szintai János** t. közvitéz, 1894-ben született Meszesen, a 30. honvéd gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (2). A II. világháborúnak 9 áldozata volt.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csikvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 86-87. p.

- Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)
- A királyné faluja, Meszes / Hornyák Gyula. Meszes Község Önkormányzata. meszes. 2000. 128-130. p.
- Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 263. p.

A II. világháborúban elhurcolt zsidó áldozatok emlékműve

1. A Meszesi Faluszépítő Egyesület és az M-A-I Hagyományőrző Közhasznú Egyesület állította a magyar kormány támogatásával.
2. 2014-ben készült.
3. A temető előtti parkolóval szembeni domb elején áll.
4. A 92 x 82 x 57 cm-es terméskőből rakott alapon 72 cm magas, szabálytalan alakú, meszesi kötömb van, melynek az elején 40 x 60 cm-es márványtablán, vésett, fehér betűkkel a holokauszt áldozai szerepelnek. A betontömb tetején arannyal festett vas menóra, annak középső ágán vas, arannyal festett Dávid csillag.

A HOLOKAUSZT MESZESI ÁLDOZATAI
FLEISCHER ERNŐ 1909
FLEISCHER ERNŐNÉ 1912
FLEISCHER ERZSÉBET 1940
FLEISCHER IRÉN 1902
FLEISCHER JÓZSEF 1870
FLEISCHER JÓZSEFNÉ 1875
FLEISCHER ZOLTÁN 1898
FLEISCHER ZOLTÁNNÉ 1906
ÖZV. GROSZMANN ÉLIÁSNÉ
KRONFELD GIZELLA 1878
GROSZMANN SÁNDOR 1929
GROSZMANN SZERÉN 1899
ÖZV. SOLCZER SÁMUELNÉ 1861
EMLÉKÉRE
A MAGYAR KORMÁNY TÁMOGATÁSÁVAL
A MESZESI FALUSZÉPÍTŐ EGYESÜLET
M-A-I HAGYOMÁNYÓRZÓ KÖZHASZNÚ
EGYESÜLET 2014

5. A menóra a zsidóság egyik legrégebbi jelképe. Hétágú gyertyatartó, amely a Mózes által látott égő csipkebokrot szimbolizálja. Eredetileg a menóra olajlámpás volt, csak sokkal később, a gyertya feltalálása után vált gyertyatartóvá.

A Miskolc és környéke mártírkönyve szerint a holokausztnak 11 helyi áldozata volt. (Az emlékművön 12 név szerepel.)

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 215. p.

RAKACASZEND

I-II. világháborús emlékmű

1. „Rakacaszend közössége” állította. *Körtvély Sándor* építésszmernök tervezte, a kivitelezést *Molnár Zoltán* kezdte és *Fábián Zoltán* fejezte be.

2. 1992-ben készült.

3. A görögkatolikus templom előtt áll. Rózsadomb u.

4. Terméskőből rakott, beton tetejű 650 x 620 cm-es területen áll, melynek két oldalán 113 cm magas, 50 cm széles fal van. Három, 2 méter széles lépcső vezet fel. Az emlékmű a terület hátsó részén, középen áll. Alacsony, 8 cm magas, 196 x 105 cm-es térkővel rakott alap, két oldalon, befelé tagolt, 43 x 65 x 258 cm-es, cirádás, tödöszínű burkolólappal, burkolt oszlop között, felül lekerekített változó vastagságú műkö lap, mely 69 cm széles, 311 cm magas, felül a lekerekített műkö lapon 18 x 30 cm-es bronz, magyar címer (1990-es). Az emlékmű teljes szélessége 157 cm. Alatta 70 x 114 cm-es fekete márványtáblán vésett, ezüst, hegyére állított kard, markolatánál vésett arany Kossuth-címer, a kard mellett félkörben, vésett, ezüst babér és tölgyfa ág. Alatta 70 x 17 cm-es fekete márványtáblán, vésett arany betűkkel a következő felirat:

**VILÁGHÁBORÚK VIHARAIBAN
ELESETT HŐSÖK ÉS ÁLDOZATOK
EMLÉKÉRE**

A felirat alatt két 35 x 71 cm-es márványtábla a bal oldalin az I., a jobboldalin a II. világháború áldozatainak a névsora vésett, arany betűkkel.

1914 – 18

**BIALKO MIHÁLY
DEMETER ANDRÁS
DERJÁN MIHÁLY
KRATKÓCZKI ANDRÁS
SZABADOS ISTVÁN
BALLA JÁNOS
HOHOL ANDRÁS
HOHOL LAJOS
DEPORTÁLTAK
NEUMAN CSALÁD
ROSTAJU CSALÁD
FLES CSALÁD
GLÜCK CSALÁD
KLEIN CSALÁD
GLÜCK CSALÁD
GERTNER CSALÁD**

1939 – 45

**BARNA JÓZSEF
BARNA MIKLÓS
BÜDI ISTVÁN
CSIKÓ BARNA
DERJÁN MIHÁLY
FODOR FERENC
FÓRIS FERENC
GERTNER ZOLTÁN
GIRHINY ANDRÁS
GIRHINY LAJOS
GREGÓCZKI JÁNOS
JUHÁSZ FERENC
KLEIN LÁSZLÓ
NAJMAN JÓZSEF
SZABADOS FERENC
THEISZ GÉZA
TYUKODI JÓZSEF**

A névsor alatt 70 x 17 cm-es fekete márványtáblán, vésett, arany betűkkel a következő felirat:

**ÁLLÍTTATTA RAKACASZEND
KÖZÖSSÉGE 1992**

5. Rakacaszendnek 1910-ben 601, 1941-ben 757, 2010-ben 346 lakosa volt. Az I. világháborúban 145 fő harcolt, 8 fő esett áldozatul, 3 fő lett hadirokkant, a II. világháborúban 17 áldozata volt.

A holokausztnak 26 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 115-116. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 241-242. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Rekviem a katonákért: Főhajtás az I. és II. világháború áldozatai előtt. Rakacaszend = Új Észak. 2. évf. 136. sz. (1996. jún. 12.) 4. p.

– Szülőföldem: Lakóhelyismeret Debréte, Rakaca, Rakacaszend és Viszló községekről / Kisfalusi János. Magánkiadás. Viszló, 1999. 47. p.

– A védett Cserehát / Kisfalusi János. Magánkiadás. Viszló, 2001. 70. p.

RAKACA

Hősök tornya az I. és II. világháborúban elesettek emlékére

1. A község állíttatta. *Körtvély József* bódvaszilasi kőműves mester készítette.

2. 1942-ben készült, a II. világháború áldozataival való kiegészítés visszaemlékezések szerint az 1970-es években történt. Ekkor az I. világháborús és a bejárat fölötti táblát is kicserélhették, mert egyforma a három tábla és a rajtuk lévő felirat.

3. A görögkatolikus templom kertjében áll. Petőfi Sándor u. 28.

4. Kb. 10 méter magas, 470 x 470 cm-es alapterületű, terméskőből rakott, tagolt, bádoglemezzel fedett két lépcsős sisaktetejű torony.

A bejárata fölött, a síkból kiemelkedő 81 x 40 cm-es betonkeret, benne 70 x 30 cm-es fehér, cirádás márványtáblán, vésett, arany betűkkel a következő szöveg olvasható:

**„NINCSEN LAP A TÖRTÉNET KÖNYVÉBEN,
AHOL NEVÜK FELJEGYZVE LENNE”**

/PETŐFI/

**A KÉT VILÁGHÁBORÚ RAKACAI
ÁLDOZATAI EMLÉKÉRE**

A torony bejáratától balra, a síkból kiemelkedő 60 x 110 cm-es betonkeretben 50 x 100 cm-es fehér, cirádás márványtáblán vésett, arany betűkkel az I. világháború áldozatai.

A torony bejáratától jobbra a síkból kiemelkedő 60 x 110 cm-es betonkeretben, 50 x 100 cm-es fehér, cirádás márványtáblán vésett, arany betűkkel az II. világháború áldozatai.

1914 – 1918

**BÚR JÓZSEF
CSIKÓ BÁLINT
ÉLIÁS FERENC
FIRKALA JÁNOS
GALAJDA ISTVÁN
GÉCZI FERENC
GÉCZI JÁNOS
GIRHINY JÁNOS
GIRHINY MIHÁLY
GYÖKÉR MÁRTON
HAVRILOVICS JÓZSEF
IVÁN JÁNOS
KISS JÁNOS
KOCSÁN GYÖRGY
KURU JÁNOS
PAPP ANDRÁS
SZABÓ JÁNOS
TARBAJ MIHÁLY
TISZÓCZKI GYÖRGY
VERES JÁNOS
ZALCMANN ÁRON
JUHÁSZ FERENC**

1941 – 1945

**BAJNÓCZI LÁSZLÓ
BÚR MIHÁLY
DÁNYI FERENC
HLEBICK ERNŐ
IVANCSÓ EMIL
JUHÁSZ MIHÁLY
KOCSÁN MIHÁLY
KOCSÁN LAJOS
KOCSÁN PÁL
MATYI MIKLÓS
NEUMANN JÓZSEF
OBBÁGY FERENC
PÁSZTOR FERENC
TURCSIK FERENC
VASAS JÓZSEF
BARNA MIKLÓS**

A torony tetején három szárú, szürkére festett vas kereszt. A torony bejáratához hat betonlépcső vezet.

A II. világháborús áldozatok között nem szerepel: **Üveges Miklós** honvéd, **Gáspárovics József** honvéd, **Baros Géza** hadapród őrmester.

5. Rakaca lakossága 1910-ben 801, 1941-ben 964, 2010-ben 727 fő volt. Az I. világháborúban 102-en harcoltak, 9-en haltak hősi halált (Az emléktáblán 22 név szerepel.), 7 fő lett hadirokkant. A II. világháborúnak 19 fő esett áldozatul.

A holokausztnak 12 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 115. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 241. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Szülőföldem: Lakóhelyismeret Debréte, Rakaca, Rakacaszend és Viszló községekről / Kisfalusi János. Magánkiadás. Viszló, 1999. 34. p.

– A védett Cserehát / Kisfalusi János. Magánkiadás. Viszló, 2001. 57. p.

– Béke poraikra... II. Dokumentum-
emlékkönyv a II. világháborúban a
történelmi Magyarország területén
elesett, meghalt magyar katonákról
és munkaszolgálatosokról. / Bús János
– Szabó Péter. Varietas '93 Kft.
Budapest, 2001. 437. p.

VISZLÓ

I. világháborús hősi síremlék, a háborúban szerzett sebesülés vagy betegség által otthonukban elhunytak emlékére

1. A község és a hozzátartozók állították
2. A két világháború között állították a síremlékeket. A pontos idejét nem ismerjük.
3. A temetőben helyezték el.
4. A műkö síremlék szemből a legszélesebb pontján 32 cm, a többi részen 30 cm, a babérkoszorú 30 cm átmérőjű, oldalról a legszélesebb pontján 20 cm, a többi részén 18 cm, magassága 65 cm, a sírhant helyén betonlap. A síremléken lévő sötétebb színű műkökoszorúban az elhunyt születési és halálozási vésett évszáma szerepel, a koszorú alatt vésett betűkkel a név és a **hősi halott** felirat. A sírköveket egymástól messzebb helyezték el.

1891 – 1922
FLASKÓ JÁNOS
hősi halott

1875 - 1918
DRÓTOS MIHÁLY
hősi halott

1885 – 1923
FLASKÓ ISTVÁN
hősi halott

5. A törvény szerint azokat a katonákat is hősi halottnak kellett tekinteni, akik a harctéren szerzett sérülésükbe, vagy az ott szerzett betegségbe haltak bele.

A katonák különböző időpontokban hunytak el, azonban az egységes sírjelek arra utalnak, hogy egyidőben készítették el azokat.

6. – A védett Cserehát / Kisfalusi János. Magánkiadás. Viszló, 2001. 176. p.

I. és II. világháborús emléktábla

1. Az önkormányzat és a görögkatolikus egyházközség állította.
2. Az emléktáblákat a 2000-es évek elején helyezték el visszaemlékezések szerint.
3. A görögkatolikus templom bejárata fölött, két oldalt helyezték el. Fő út 71.

4. Baloldalt 60 x 82 cm-es fekete, cirádás márványtáblán, vésett, arany betűkkel az I. világháború áldozatai. Az első két sor íves, fent a nevek mellett két oldalt vésett, arany, görögkatolikus kereszt.

Jobboldalt 60 x 82 cm-es fekete, cirádás márványtáblán, vésett, arany betűkkel a II. világháború áldozatai. Az első két sor íves, fent a nevek mellett két oldalt vésett, arany, görögkatolikus kereszt.

VISZLÓI HŐSI HALOTTAK I VILÁGHÁBORÚBAN

	Flaskó Ferenc 1884 – 1918	
	Flaskó István 1885 – 1929	
	Flaskó János 1891 – 1922	
	Kondás Mihály 1895 – 1918	
	Drótos Mihály 1875 – 1918	
	Sz kibó György 1894 – 1918	

VISZLÓI HŐSI HALOTTAK II VILÁGHÁBORÚBAN

	Flaskó Ferenc 1915 – 1942	
	Fietkó András 1915 – 1942	
	Kaczúr János 1921 – 1943	
	Fehérvári /Flaskó/ István 1914 – 1942	
	Polyák György 1914 – 1942	
	Spisák József 1911 – 1942	
	Kondás Ferenc 1907 – 1942	
	Kisida András 1911 - 1942	

5. Viszlón 1910-ben 349, 1941-ben 416, 2010-ben 68 fő élt. Az I. világháborúban 75 fő harcolt, 4 fő halt hősi halált (Az emléktáblán 6 név szerepel.), 1 fő lett hadirokkant, 1 főt vitézzé avattak (2 főt találtam a Vitézek albumában): **vitéz Füzesdi Mihály** t. közvitéz, 1896-ban született Viszlón, a 34. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, sebesülési érem (1), Károly csapatkereszt; **vitéz Höcs István** t. tiszt-helyettes, 1888-ban született Zalaapátin, a 6. honvéd huszárezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, sebesülési érem (1), bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt. A II. világháborúban 8 fő halt meg.

„Az ifjúságunk legszebb éveit törte össze a háború, a II. világhégés. Az akkoriban kb. 60 gazdát számláló faluból behívtak 37 leventét. Ifjúsága teljében odaveszett közülük 7, nyugati fogságba esett 6, orosz fogságba került 4 személy.” (Kisida, 1992)

A holokausztnak 4 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 167-168. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 275. p.

– Hegyek között – határ szélén / Dr. Kisida Erzsébet. Viszló, 1992. 88. p. Kézirat az edelényi Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményében.

– Szülőföldem: Lakóhelyismeret Debréte, Rakaca, Rakacaszend és Viszló községekről / Kisfalusi János. Magánkiadás. Viszló, 1999. 61. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 207., 233. p.

DEBRÉTE

I-II. világháborús emlékmű

1. „Debréte közössége” állította. *Körtvély Sándor* építésmérnök tervezte.

2. 1992. szeptember 20-án avatták fel.

3. A görögkatolikus templom előtt áll. Petőfi Sándor út 30.

4. Kétlépcsős beton alapon egy nyolcszög öntött beton. A két lépcső mérete: 1. 337 x 318 cm 10 cm magas, 2. 232 x 213 cm 12 cm magas, a nyolcszög hossza 158 cm, szélessége 131 cm és 18 cm magas.

Ezen az alapon áll az emlékmű, amely 82 x 60 x 249 cm-es oszlop, amelynek a középrésze elől és hátul keskenyebb, az oszlop két széle rakacai márvánnyal burkolt, középen elől fehér márványlappal burkolt, hátul műkövel vakolt. A középső rész 42 cm széles a két oldali rész 20-20 cm széles. Az oszlop tetején, besüllyesztve oldalával előre néző 20 cm széles beton nyolcszög 80 cm magas dísz, melynek a tetejébe egy 22 cm átmérőjű beton gömb lett beültetve. Az oszlopon elől, fent 17 x 34 cm-es bronz magyar címer (1990-es).

Elöl, középen 30 x 27 cm-es rozsdamentes fém táblán, két oszlopban, vésett betűkkel az I. világháború áldozatai.

1914 – 1918

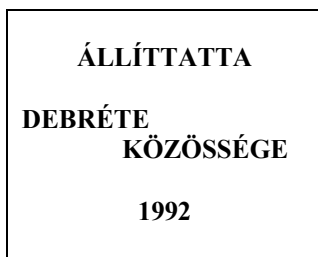
**DEBRÉTE KÖZSÉG I. VILÁGHÁBORÚ
HÓSI HALOTTJAI**

EPERJESI GYULA	EPERJESI JÓZSEF
GÖNCZI FERENC	GÖNCZI JÓZSEF
GULYBÁN MIHÁLY	JAKAB ISTVÁN
JAKAB II. ISTVÁN	JUHÁSZ I. JÁNOS
JUHÁSZ II. JÁNOS	LUKÁCS JÓZSEF
RADÓCZI FERENC	

Az előző tábla alatt közvetlenül 30 x 27 cm-es rozsdamentes fém táblán, két oszlopban, vésett betűkkel a II. világháború áldozatai.

Az oszlopon elől, lent a márványba vésve, fekete betűkkel a következő szöveg:

5. Debrétének 1910-ben 216, 1941-ben 211, 2010-ben 18 lakosa volt. Az I. világháborúban 30 fő harcolt, 3-an haltak hősi halált (Az emlékművön 11 név szerepel.), 4 fő lett hadirokkant. A II. világháborúnak 6 áldozata volt.

Az emlékmű avatásakor ifj. Jakab László polgármester idézte fel az elesett katonák, az egykori debrétei polgárok emlékét. Az ünnepi műsort a Szendrői Általános Iskola kamarakórusa adta, majd dr. Hatvani Zoltán országgyűlési képviselő avatta fel az emlékművet.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 37-38. p.

– Emlékműavatás = Észak-Magyarország, 48. évf. 222. sz. (1992. szept. 19.) 4. p.

– Szülőföldem: Lakóhelyismeret Debrecé, Rakaca, Rakacaszend és Viszló községekről / Kisfalusi János. Magánkiadás. Viszló, 1999. 18. p.

– A védett Cserehát / Kisfalusi János. Magánkiadás. Viszló, 2001. 153. p.

TORNASZENTJAKAB

I-II. világháborús emlékmű

1. Az önkormányzat állította. *Tyukodi István* sajoszentpéteri sírkőkészítő készítette a márványtáblákat.

2. 1990. augusztus 20-án avatták fel.

3. A település főterén, a Petőfi sor és a Rákóczi Ferenc u. találkozásánál áll.

4. Beton alapú vaskerítéssel körbekerített, kör alakú park közepén helyezték el. Alapja 20 cm magas 252 x 252 cm alapterületű feketére festett beton. Azon 112 x 112 x 71 cm-es, oldalán szürkére, tetején feketére festett betonoszlop áll, rajta obeliszk, mely 209 cm magas, szemből lent 82 cm, fent 50 cm, oldalnézetből 52 cm, a tetején feketére festett, lent 60 x 60 cm-es, fent 40 x 40 cm-es alapterületű, 45 cm magas beton csonkagúla van.

Az obeliszk elején fent 40 x 40 cm-es fekete, cirádás márványtáblán 9,5 x 20 cm-es vésett, arany magyar címer (1990-es), félkörben arany, vésett babérággal, alatta vésett, arany betűkkel a következő felirat:

HŐSI HALOTTAINK

A tábla alatt egy 40 x 154 cm-es fekete cirádás márványtáblán vésett, arany betűkkel az I. és II. világháború áldozatai.

1914 – 18

**CEGLÉDI BÉLA
CSONTOS FERENC
CSONTOS JÁNOS
JUHÁSZ FERENC
KONDÁS FERENC
KONDÁS FERENC
KONDÁS JÁNOS
LASSÚ ANDRÁS**

1941 – 45

**CSUKA ANDRÁS
CSUKA PÁL
GALKÓ FERENC
GREBELY JÁNOS
KONDÁS BARNA
KONDÁS FERENC
KONDÁS JÓZSEF
MOLNÁR JÁNOS
SPISÁK SÁMUEL
SZEGFŰ ISTVÁN
SZEMÁN JÁNOS
TAKÁCS BERTALAN
TAKÁCS ISTVÁN
THEISZ GÉZA
TÓTH FERENC
TÓTH ISTVÁN
VARGA JÁNOS
VISZOKI DÁNIEL**

A névsor alatt jobbra, lent vésett apró betűkkel:

Tyukodi István
Sajószentpéter
Tel.: 48/345-955

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Petró Lajos**.

5. Tornaszentjakabnak 1910-ben 629, 1941-ben 706, 2010-ben 200 lakosa volt. Az I. világháborúban 57-en harcoltak, 6 fő halt hősi halált (Az emlékművön 8 név szerepel.). A II. világháborúnak 18 fő esett áldozatul.

Az emlékmű költségeit a lakosság adta össze, a hidvégardói tanács is támogatta. A szervezésben két nyugdíjas, Szemán Ferenc és Tóth János kiemelkedő szerepet vállalt.

Az emlékmű korábban narancs- és okkersárgára volt festve, jelenleg szürke és fekete.

A holokausztnak egy család esett áldozatul.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 222. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 379. p. Torna környékének veszteséglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Emlékműavatás Tornaszentjakabon / György Horváth László. = Észak-Magyarország. 46. évf. 203. sz. (1990. augusztus 30.) 5. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Béke poraikra... II. Dokumentum-émlékkönyv a II. világháborúban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 2001. 995., 1041. p.

SZŐLŐSARDÓ

I. világháborús emlékmű

1. „Szöllős Ardó polgársága” állíttatta.
2. 1925-ben készült.
3. A református templom kertjében áll. Széchenyi István út.
4. Beton alapon áll, amely 106 x 90 x 18 cm. A több lépcsős, műkö emlékmű első eleme lentről 71 x 52 x 19 cm, a következő 57 x 40 x 20 cm, majd egy 80 cm magas 44,5 x 27 cm alapterületű oszlop következik, majd egy 20 cm magas négy oldalról timpanon, amely elől 55 cm, oldalt 44 cm, végül az obeliszk következik, melynek az alapterülete lent 41 x 26 cm, fent 35 x 23 cm és 150 cm magas, az obeliszk teteje 10 cm magas gúlában végződik. Az obeliszken elől csövével felfelé állított, barnára festett, műkö, 110 cm hosszú puska van, alatta az **1914 – 1918** felirat. Az emlékmű előtt beton alapon kovácsoltvas kerítés, mely a templom kerítésétől előre ugrik, elől 440 cm, két oldalán 190 cm hosszú és 110 cm magas.

Az I. világháború áldzatainak a névsora a 80 cm magas oszlop elején került bevésésre, a betűk festése megkopott.

A Hazáért hősi halált halt

ANGYAL PÉTER	huszár
BENE JÓZSEF	gyalogos
BAFFI GYULA	honvéd
DICZHÁZI JÁNOS	gyalogos
DOMONKOS ISTVÁN	gyalogos
PORCS GYULA B.	honvéd tizedes
PORCS JÁNOS KÉRI	tüzér
PORCS JÓZSEF ALSÓ	gyalogos
RÁKI LAJOS	honvéd
RÁKI PÁL	honvéd
RITÓ JÁNOS VIDÓ	honvéd
RITÓ LÁSZLÓ	gyalogos
SPISÁK JÁNOS	gyalogos

emléke örökké élni fog közöttünk

Szöllős Árdó polgársága

1925.

5. Szőlősardónak 1910-ben 394, 1941-ben 377, 2010-ben 103 lakosa volt. Az I. világháborúban 61-en harcoltak, 13-an haltak hősi halált, 1 főt vitézzé avattak (Nem találtam a Vitézek albumában.).

A „*Danzinger család csaknem teljesen elpusztult a haláltáborokban.*”

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 216-217. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 378. p. Torna környékének vesztéséglitáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 17. p.

II. világháborús emlékmű

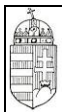
1. Az önkormányzat állíttatta.

2. Az emlékmű 2000-ben készült.

3. A Széchenyi István úton áll, a játszótér előtt.

4. Csonka kúp terméskő alapon áll, amely lent 106 cm, fent 88 cm átmérőjű és 66 cm magas, majd egy oldalain díszített műkő 65 x 65 cm-es 18,5 cm magas elem következik, a következő elemet lent és fent 9 cm magas 55 x 55 cm-es műkő rész fogja közre, a közre fogott műkő rész 82 cm magas és 50 x 50 cm-es, melynek az elején fent 12 x 19 cm-es fehér táblán, vésett, arany magyar címer (1990-es), alatta 40 x 50 cm-es fekete, cirádás márványtáblán a II. világháború áldozatai.

Az emlékmű tetején 15 cm-es átmérőjű műkö gömb van.

**A II. VILÁGHÁBORÚ
ÁLDOZATAI
RÁKI ERNŐ
HORNYÁK GYÖRGY
DANCZINGER JENŐ
RITÓ ISTVÁN
PORCS BENJÁMIN
SZÓCS-JÓZSEF JÁNOS
VÖLGYI RITÓ JÁNOS**

5. A II. világháborúnak 7 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

TERESZTENYE

A településen nincsenek világháborús emlékek, azonban az I. világháborúval kapcsolatos adatokat közöl a következő két könyv:

– Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 219. p.

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 17. p.

Teresztenye lakossága 1910-ben 169, 1941-ben 168, 2010-ben 21 fő volt. Az I. világháborúban 24-en vonultak hadba és 4-en haltak hősi halált.

ÉGERSZÖG

I. és II. világháborús emlékmű

1. „Égerszög polgársága” állította az I. világháborús emlékművet, „Égerszög község közönsége” kiegészítette a II. világháború áldozataival.

2. Az I. világháborús emlékmű 1925-ben készült, a II. világháború áldozatait 1995-ben egészítették ki.

3. A református templom kertjében áll. Béke u. 36.

4. Öt lépcsős, terméskőből készült alapon áll. Az öt lépcső mérete: 1. 158 x 139 x 23 cm; 2. 149 x 132 x 18 cm; 3. 137 x 122 x 22 cm; 123 x 110 x 18 cm; 5. 112 x 100 x 24 cm. A következő elemek műköből készültek, lentről felfelé: 106 x 90 x 17 cm; 70 x 55 x 28 cm; 57 x 42 x 28 cm; a következő elem elől lent 45 cm, fent 40 cm, oldalról lent 30 cm, fent 26 cm és 59 cm magas, majd a következő elem négy oldalról timpanont formáz, amely 25 cm magas, elől 61 cm, oldalt 35 cm széles, az obeliszk következik, amely 150 cm magas, előlről lent 40 cm, fent 36 cm, oldalról lent 27 cm, fent 25 cm, az obeliszk 10 cm magas gúlában végződik. Az obeliszken elől 120 cm hosszú, csővével felfelé álló, arannyal festett, működő domborítású puska van, alatta vésett, fekete évszámok **1914 – 1918**. Az emlékmű teljes magassága 412 cm.

Az I. világháború áldozatainak a névsora elől a timpanon alatti és az az alatti elembe lett vésve, a felirat festése kikopott.

A Hazáért hősi halált halt

KOVÁCS ISTVÁN	honvéd
KOVÁCS JÁNOS	honvéd
KOVÁCS LÁSZLÓ	gyalogos
KOVÁCS FERENCZ	gyalogos
OLÁH ILLÉS	gyalogos
OLÁH SÁNDOR	gyalogos
F. POZSGAI JÁNOS	honvéd
SZ. POZSGAI ANTAL	honvéd
POZSGAI SÁMUEL	honv. őrmest.
REICH NÁNDOR	gyalogos
REICH GYULA	honvéd
F. TÓTH LAJOS	gyalogos

EMLÉKE ÖRÖKKÉ ÉLNI FOG KÖZÖTTÜNK ÉGERSZÖG POLGÁRSÁGA

Alatta vésett betűkkel:

KOVÁCS GÁBOR	1925	SILYE DÁNIEL
gyalogos		honvéd

A terméskőből kirakott alapon 70 x 35 cm-es fehér, cirádás márványtáblán, vésett fekete betűkkel, két oszlopban a II. világháború áldozatai.

A II. VILÁGHÁBORÚ ÁLDOZATAI

BOROSS BÁLINT	GOTTLIEBER JÓZSEF
NOVÁK GYULA	REICH ZOLTÁNNÉ
POZSGAI ISTVÁN	ÉDESANYJA, ANYÓSA
TARZALI ISTVÁN	REICH ERZSÉBET
TÓTH JÁNOS	REICH LÁSZLÓ

AZ ÚR! A SZABADÍTÁS! ZSOLT. 39.
ÁLLÍTTATTA ÉGERSZÖG KÖZSÉG KÖZÖNSÉGE 1995-BEN

5. Égerszög lakossága 1910-ben 354, 1941-ben 315, 2010-ben 45 fő volt. Az I. világháborúban 32 fő harcolt, 14-en haltak hősi halált, 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Oláh János** t. őrmester, 1894-ben született Égerszögön, a 34. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: arany vitézségi érem tisztek számára, I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapattereszt. A II. világháborúnak 11 helyi lakos esett áldozatul.

„*Klein Simonné és lánya, Reich Zoltánné mártirhalált haltak*” a holokauszt idején.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 146-147. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttman Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 378. p. Torna környékének vesztésglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 30. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 309. p.

– Égerszögről... / Tóth György. „Égerág” Alapítvány. Égerszög. [é.n.] 6. és 24. p.

PERKUPA

I. és II. világháborús emlékmű

1. A község lakossága állította az I. világháborús emlékművet, a II. világháború áldozataival az önkormányzat egészítette ki. A felújításokat **Fábián Zoltán** végezte.

2. Az I. világháborús emlékmű 1938-ban készült az országzászló mozgalom keretében, az önkormányzat 1990-ben kiegészítette a II. világháború áldozataival.

3. Az emlékmű eredetileg a mai művelődési ház helyén állt, jelenleg a református templom előtti téren van. Petőfi Sándor út.

4. Parkosított, gondozott területen áll. Oldalán térkövel, tetején terméskövel burkolt 312 x 316 x 59 cm-es alapon van az emlékmű, melyhez három lépcső vezet, amely benyúlik az alapba, lent 210 cm hosszú, fent 180 cm hosszú a lépcső. 188 x 116 x 41 cm-es beton téglatesten faragott kőből rakott szemből, lent 127 x 77 cm-es, fent 112 x 75 cm-es obeliszk van, amely 136 cm magas, azon egy 99 x 61 x 18 cm-es elem, annak tetején működő országalma, amely teljes magassága 63 cm, a gömb átmérője 29 cm. Az obeliszk elején besüllyesztve, 60 x 72 cm-es, bronzból domborított, szuronyos puskával rohamozó magyar baka, melyen fent **A HAZÁ-ÉRT!** felirat van.

Az obeliszken baloldalt 34 x 71 cm-es szürke, cirádás márványtáblán, vésett, fekete betűkkel az I. világháború áldozatai.

1914 – 18

**ADORJÁN ANDRÁS
BÁN MÁRTON
BERNÁTH JÁNOS
BERNÁTH JÁNOS
FALUCSKAI JÓZSEF
FALUCSKAI MIHÁLY
FALUCSKAI LAJOS
FALUCSKAI SÁNDOR
FARKAS ANDRÁS
HUSONYICZA
ANDRÁS
JUHÁSZ JÓZSEF
KUKORÓ ANDRÁS
LEMPNER PÁL
MAJOROS ISTVÁN
MÉSZÁROS SÁNDOR
PETŐ ANDRÁS
PETŐ ISTVÁN
TASKÓ JÓZSEF
TÓTH JÓZSEF
VARGA JÓZSEF**

Az obeliszken jobboldalt 34 x 71 cm-es szürke, cirádás márványtáblán, vésett, fekete betűkkel a II. világháború áldozatainak névsora kezdődik. Az obeliszken hátul 34 x 71 cm-es szürke, cirádás márványtáblán, vésett, fekete betűkkel a II. világháború áldozatainak névsora folytatódik.

1941 – 45

**ADORJÁN JÁNOS
ANDREJCSIK JÓZSEF
BERNÁTH JÓZSEF
BERNÁTH JÓZSEF
BODOLAI ANDRÁS
BÓDI JÁNOS
BUCZKÓ ANDRÁS
CSILLIK ÁRPÁD
DARU JÓZSEF
DICZHÁZI ANDRÁS
DICZHÁZI JÓZSEF
FALUCSKAI BARNABÁS
FECSKE LAJOS
FODOR ISTVÁN
GYENES ISTVÁN
JUHÁSZ ISTVÁN
JUHÁSZ JÓZSEF
KÁDÁR BÁLINT
KELLER LAJOS
LEMPNER MÁRIA**

1941 – 45

**MAJOROS JÓZSEF
NAGY JÓZSEF
NAGY JÓZSEF
PÁRÓ LAJOS
PETŐ BENJÁMIN
SPISÁK JÓZSEF
SZABÓ JÓZSEF
SZEGŐ BENJÁMIN
SZEGŐ GYULA
SZEPESI JÓZSEF
SZITÁR LÁSZLÓ
id. SZONTÁGH ISTVÁN
SZONTÁGH ISTVÁN
TÖRÖK LAJOS
VARGA PÉTER
VÉGH JÁNOS
FALUCSKAI ANDRÁS**

Az emlékműhöz beton járda vezet. Az emlékmű mögött 7 m magas, tagolt, fehér, vas zászlórúd van.

Az alapon, az emlékmű előtt, ferde betonon 70 x 34 cm-es szürke, cirádás márványtáblán, vésett, fekete betűkkel a következő felirat:

**ÖRÖKKÉ ÁLDOTT AZOK EMLÉKE
KIK A HAZÁÉRT ÁLDOZTÁK
ÉLETÜKET**

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Sebes József** tizedes, **Szece Gyula** őrmester,

5. Perkupa lakossága 1910-ben 839, 1941-ben 989, 2010-ben 825 fő volt. Az I. világháborúban 160 fő vett részt, 19-en haltak hősi halált (Az emlékművön 20 név szerepel.), 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Dicz-házi Lajos** t. őrmester, 1885-ben született Perkupán, a 34. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, sebesülési érem (1), Károly csapattereszt, porosz harcos érdemérem. A II. világháborúban 39 fő esett áldozatul.

A környék harcaiban elesett szovjet katonákat a község temetőjében temették el. A sírt sokáig egy fejfa jelölte, melynek a tetején ötágú csillag volt. A tönkrement fejfát nem pótolták.

A holokausztnak két zsidó család esett áldozatul.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 200. p.

– Temetők az Aggteleki-karszt falvaiban / Kunt Ernő. Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszék. Debrecen, 1978. 65. p.

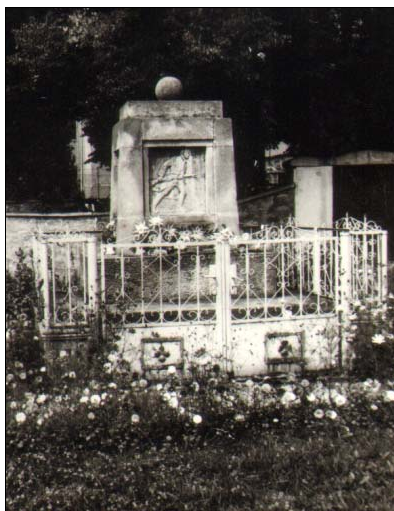
– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 378. p. Torna környékének veszteglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Életutam 1904–1989 / Molnár István. Perkupa – Edelény, 1989. 12-13. és 35. p. Kézirat az edelényi Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményében.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 58. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 189. p.

Az I. világháborús emlékmű 1989-ben

*A Perkupa környéki II. világháborús
harcokban elesett szovjet katonák
sírjele az 1970-es években a
temetőben
(Mára elpusztult) (Kunt, 1978, 65. p.)*

VARBÓC

I-II. világháborús kopjafa

1. Az önkormányzat állította. **Id. Pekár József** Szepsibe (ma Moldava nad Bodvou, Szlovákia) való fafaragó készítette (Bogsán Gyula közlése).

2. 2002-ben készült.

3. A település főterén áll, a körforgalom közepén, ahol a Petőfi Sándor utca a Dózsa György útba torkollik.

4. Szépen gondozott parkban áll a 29 x 29 cm-es 328 cm magas kopjafa. A kopjafán lent, vöröses, cirádás 30 x 50 cm-es márványtáblán a két világháború áldozatai, fölötté a fába vésve **ISTENÉRT / S HAZÁÉRT** felirat, majd felfelé haladva a kopjafába vésve Varbóc 34 cm magas címere, a címer tetején lévő turulmadár kissé feljebb van, fölötté **VARBÓC** felirat, a korona nélküli magyar címer, 30 cm magas, fölötté **2002**-es évszám, ezzel egy magasságban a bal oldalon **2000**-es, a jobboldalon **1000**-es szám. A felső részén mind a négy irányból keskenyedő kopjafa tetején a magyar Szent korona bronzból, melynek az átmérője 29 cm.

A márványtábla felirata:

HŐSI HALOTTAINK

I. VILÁGHÁBORÚ ÁLDOZATAI

**MATA ISTVÁN
MÉSZÁROS MIHÁLY
MOLNÁR JÓZSEF
MOLNÁR JÓZSEF
RÁKI ISTVÁN
RECSKI ISTVÁN
TÓTH JÁNOS**

II. VILÁGHÁBORÚ ÁLDOZATAI

**HÁRSASI FERENC
MOLNÁR ISTVÁN
NAGY JÁNOS
PETŐ ZSIGMOND
TAR JÁNOS**

5. Varbócnak 1910-ben 295, 1941-ben 293, 2010-ben 50 lakosa volt. Az I. világháborúban 45 fő vett részt, 5 fő halt hősi halált (A kopjafán 7 név szerepel). A II. világháborúnak 5 áldozata volt.

A holokausztnak két áldozata volt.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 223-224. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 379. p. Torna környékének veszteséglitóját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 38. p.

DOBÓDÉL

A Perkupához tartozó egykor önálló településen nincsenek világháborús emlékek, azonban az I. világháborúval kapcsolatos adatokat közöl a következő két könyv:

– Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 246. p.

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 62. p.

A községből 18-an vonultak hadba az I. világháborúban és 3-an haltak hősi halált. Dobódélnak 1910-ben 115 lakosa volt.

Dobódél 1902-től Szinhez tartozott, 1923-tól Perkupához tartozik.

SZÖGLIGET

I-II. világháborús emlékmű

1. Az önkormányzat állította. **H. Boros Mária** tervezte, kivitelező **Fábián Zoltán**.

2. 1994. augusztus 20.

3. A Szabadság tér 27. alatt lévő posta előtt áll.

4. Az emlékmű szabálytalan alapterületű, körülkerített parkban áll. 400 x 400 cm-es betonozott terület közepén lent 200 cm-es, fent 110 cm-es átmérőjű, 66 cm magas, terméskőből rakott, csonka kúpon, 340 cm magas, 6 részre osztott obeliszk, alulról fölfelé a méretek: 1. rész: 49 x 49 x 49 cm, 2. rész: 40 x 40 x 100 cm, 3. rész: 40 x 50 x 50 cm, 4. rész: 40 x 40 x 50 cm (rajta elől bronz, 1990-es magyar címer), 5. rész: 40 x 40 x 50 cm, 6. rész: 40 x 40 cm x 40 cm melyből kb. 25 cm gúla alakú.

Az 1. részen elől 40 x 30 cm-es fekete márványtáblán vésett, aranybetűs felirat:

**„TISZTELJÉTEK
A KÖZKATONÁKAT
NAGYOBBAK ŐK
MINT A HADVEZÉREK.”
/PETŐFI/**

Az 1. rész hátoldalán 30 x 20 cm-es fekete márványtáblán a következő felirat:

**TERV:
H. BOROS MÁRIA
KIVITEL:
FÁBIÁN ZOLTÁN**

A 2. részen elől 30 x 96 cm-es, fekete márványtáblán vésett arany betűkkel az I. és II. világháború áldozatainak névsora.

1914–1918

**BALÁZS LAJOS
BENKOVICS ISTVÁN
BOBALY LAJOS
DUBER JÁNOS
KOVÁCS JÁNOS
MEDVE ISTVÁN
TÁTRAI ISTVÁN
TÁTRAI JÓZSEF
ZEMLÉNYI ISTVÁN**

1941–1945

**BASTYÚR GYÖRGY
BASTYÚR LAJOS
BOBALY LAJOS
BURINDA LAJOS
DUBER ISTVÁN
FANCSALSZKI FERENC
FECSKE LÁSZLÓ
JAKAB JÁNOS
KEREKES FERENC
KINGLOVICS LÁSZLÓ
MADÁCSI IMRE
MAJOROS JÓZSEF
MEDVE IMRE
MEDVE LAJOS
MIHÁLY JÁNOS
RENCSISOFSZKI LAJOS
SIMKÓ JÁNOS
SZÖGLIGETI JÁNOS
TOBOZ BENJÁMIN
TÖRÖK BÉLA
TÖRÖK ISTVÁN
TÖRÖK LAJOS**

A 2. rész jobboldalán felül 30 x 30 cm-es fekete márványtáblán, vésett arany betűkkel az I. világháború áldozatainak újabb névsora.

A 2. rész baloldalán, fent 30 x 30 cm-es fekete márványtáblán, vésett, arany betűkkel a II. világháború áldozai közül újabb két név.

1914–18
BENE JÁNOS
BENE JÓZSEF
DOMONKOS ISTVÁN
GÁL JÁNOS
HARASZTI ISTVÁN
KOVÁCS JÁNOS
MEDVE ISTVÁN
MEDVE LAJOS
MUDRÁNY ISTVÁN
RENCISISOFSZKI ISTVÁN
RENCISISOVSZKI LAJOS
TÁTRAI JÓZSEF

1941–45
LIPTAI JÓZSEF
PLAVDIK ISTVÁN

A 4. részen elől 18 x 26 cm-es bronz magyar címer (1990-es).

A 400 x 400 cm-es beton terület hátsó két sarkában egy-egy 400 cm magas vas zászlótartó van.

5. Szögligetnek 1910-ben 882, 1941-ben 1439, 2010-ben 607 lakosa volt. Az I. világháborúban 164-en vettek részt katonaként és 25 fő esett áldozatul (A táblákon 21 név szerepel.). A II. világháborúnak 24 áldozata volt.

1945 januárjában a község határában (szini keresztút) nagyszámú román katona meghalt egy német légitámadás során, akiket főként a községben temettek el.

Szovjet katonákat is temettek a szögligeti temetőbe a II. világháború alatt. Emléküket fejfá őrízte a temetőben, mely a 2000-es évek elején még megvolt. 2015 október végén bejártam a temetőt de nem találtam a fejfát. Egykori létezéséről a közölt fotó tanúskodik.

„Roth Adolf és családja Auschwitz...”-ban halt meg.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 215-216. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 379. p. Torna környékének veszteséglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 70. p.

– Bevezetés Bódvaszilas és környéke helyismeretébe / Koleszár Krisztián. Magánkiadás. Bódvaszilas, 1999. 16. p.

A szovjet katonák fejfája.

Ma már nincs meg

Fotó: Koleszár Krisztián

DERENK

Lásd Ládbesenyő-Andrástanyánál!

SZIN

Emléktábla a magyar hazáért meghaltaknak

1. Az MDF (Magyar Demokrata Fórum) szini szervezete állította a református egyházközséggel közösen.
2. 1990. március 15-én avatták.
3. A református templom kertjében áll. Szabadság út 50.
4. Az emlékparkban egy 4 tonnás kötömböt és négy kopjafát állítottak fel a világágásokban elhunyt színiek emlékére. A kötömbön 50 x 30 cm-es fekete, cirádás márványtablán, vésett, arany betűkkel a következő felirat olvasható:

**ÖRÖK EMLÉKÜL AZOKNAK KIK
MEGHALTAK ÉS SZENVEDTEK
MAGYAR HAZÁNKÉRT
ÁLLÍTOTTA AZ MDF
SZINI SZERVEZETE 1990**

A kötömb legmagasabb pontján 140 cm, erősen mállik.

5. A református templomban ökumenikus istentisztelet volt az avatáskor, ahol Veress Gábor helybeli református lelkész mellett a szögligeti római katolikus lelkész, és Hochberger László budapesti főrabbi hirdette a szöszékről az összefogás és megbékélés szükségességét.

Az avatáskor beszédet mondott dr. Balás István az MDF, dr. Domokos József az edelényi MDF, Zoltai Gusztáv, a Magyar Izraeli-

ták Országos Képviselte Kulturális Központja, Kiss Ferenc és Ráki Ernő a helyiek nevében, és László Miklós szini elszármazott.

Szinnek 1910-ben 710, 1941-ben 951, 2010-ben 741 lakosa volt. Az I. világháborúban 78 fő vett részt, 20 fő halt hősi halált.

A két világháború között a református templom bejáratától balra az I. világháborúban elesett sziniek emlékére spiáterből öntött kis táblákat helyeztek el az áldozatok neveivel. Hogy mikor kerültek pontosan elhelyezésre és mikor vették le a táblákat a falról, arról nincs információnk. Az 1970-es évek végén még megvoltak. A táblák állítólag a református egyházközség parókiáján megvannak.

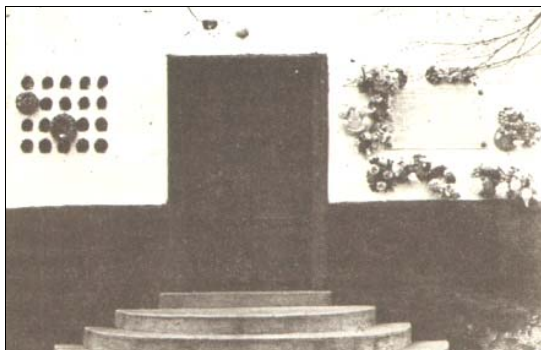
6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 214-215. p.

– Temetők az Aggteleki-karszt falvaiban / Kunt Ernő. Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszék. Debrecen, 1978. 59. p.

– Szini mementó / György-Horváth László = Észak-Magyarország, 46. évf. 71. sz. (1990. márc. 26.) 4. p.

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 79. p.

Baloldalt az I., jobboldalt a II. világháború áldozatai a református templom bejáratánál az 1970-es évek végén (Kunt, 1978)

II. világháborús emléktábla

1. Állították „szüleid, hitvesed, gyermekeid, testvéreid”.
2. Az 1970-es években már ott volt a református templom falán.
3. A református templom falán található, a bejáratától jobbra. Szabadság út 50.
4. 100 x 60 cm-es, fehér márványtablán, vésett barna betűkkel a II. világháború áldozatainak névsora két oszlopban, közötté vésett kehely.

A II. VILÁGHÁBORÚ /1939–1945/ ELESETTJEINEK EMLÉKÉRE				
„ADJ BÉKESSÉGET ÚRISTEN!”				
BARKÓCZY FERENC	1913		NÉMETH JÓZSEF	1912
FARKAS ÁRPÁD	1926		MÉSZÁROS LAJOS	1903
FERENCZY ISTVÁN	1919		PURUCZKY ISTVÁN	1907
IZSÓ BÁLINT	1922		POGORISKY PÁL	1926
JÓNA ZSIGMOND	1913		SZALÓCZY BERTALAN	1899
JUHÁSZ MIKLÓS	1915		SZALÓCZY JÁNOS	1912
KAPCZY JÁNOS	1912		SZABÓ LÁSZLÓ	1914
KOVÁCS GYULA	1921		TAR IMRE	1903
KOVÁCS MIKLÓS	1925		VARGA LAJOS	1908
KISS JÁNOS	1909		VLADÁR ISTVÁN	1920
VARGA LAJOS 1903				
„MINDENT MAGADDAL VITTÉL, NEKÜNK CSAK AZ EMLÉKET HAGYTAD S AZON KERESZTÜL A VISZONTLÁTÁS REMÉNYÉT.” SZÜLEID, HITVESED, GYERMEKEID, TESTVÉREID.				

A következő áldozat nem szerepel az emléktáblán: **Munka István** hadnagy.

5. A II. világháborúban 22 fő hunyt el.

6. – Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

A holokauszt áldozatainak emléktáblája

1. Az MDF szini szervezete állította.
2. 1990. március 15-én avatták.
3. A református templom falán, a bejáratától balra helyezték el. Szabadság út 50.
4. Barnás, fehérés 80 x 40 cm-es márványtáblán, vésett, szürke betűkkel a következő felirat:

**„KEGYELETTEL EMLÉKEZÜNK SZIN ÉS VIDÉKÉRŐL
ELHURCOLT ZSIDÓ HONFITÁRSAINKRA, AKIKET
MEGÖLT A GYŰLÖLET ÉS AKIK MÁRTÍROKKÁ
VÁLTAK A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ POKLÁBAN.”**

ELHELYEZTE: AZ MDF SZINI SZERVEZETE

1990

5. A „magyar hazáért meghaltak” emléktáblával egyszerre avatták fel. A holokausztnak 38 szini lakos esett áldozatul. (Paszternák, 1970)

1930-ban Szinben önálló zsidó hitközség jött létre a környék szórványközösségeinek bevonásával. „*A vezetőségben helyet foglaltak: Braun Samu, Herkovits Béla, Dr. Lissauer Dezső, Rabin Sándor és Schäffer Dezső. Mind kitűnő férfiak, akiket a németek Auschwitz-ban gázkamrákba küldtek.*” (Gassner-Guttmann, 1981)

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 266. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 379. p. Torna környékének veszteséglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állított össze.

– Szini mementó / György-Horváth László = Észak-Magyarország, 46. évf. 71. sz. (1990. márc. 26.) 4. p.

A II. világháború során a községben elesett szovjet katonák emlékműve (Szovjet Hősi Emlékmű)

1. A közös tanácsú község állíttatta.

2. 1967. november 7-én avatták fel.

3. A református templom kertjében áll. Szabadság út 50.

4. Alacsony betonkerítéssel körülvett területen áll a templomhoz vezető járdától jobbra, egy 248 x 240 cm-es beton területen. Kétlépcsős, szürke terméskő alapja van. A lépcsők mérete: 1. 164 x 200 x 20 cm; 2. 103 x 140 x 20 cm. A lépcsőn fehér-vöröses terméskőből 66 x 96 x 220 cm-es oszlop van, melyen elől közepén 47 x 59 cm-es, fehér, cirádás márványablán a következő felirat:

**HAZÁNKAT FELSZABADÍTÓ
SZOVJET HŐSÖK EMLÉKÉRE**

2 TISZT:

**REPKEN VLADIMIR
HRIHOVICS gárda fhdgy.**

**EPESEV DIMITROVICS
gárda hdgy.**

9 HONVÉD:

**LUKA MITROVICS
MICHAIL IVANOVICS
MIKOLÁJ HRIHOVICS
NYESZTERYA SZILOVICS
VASZILI ANTONOVICS
ANDREJ ANTONOVICS
ZINA DMITROVNA
NYESZTER ANDREJOVICS
PETT VASZILEVICS**

ISMERETLENK

8 TISZT

42 HONVÉD

**NEM HALTUNK MEG MERT
SZABADSÁGOT ADTUNK**

Az oszlopon lent 25 x 20 cm-es fehér, cirádás márványtáblán a következő felirat:

**ТОМАШЕВСКИЙ
Рафаил Иванович
TOMASEVSZKI
Rafáel Ivánovics
(23. 12. 1944.)**

Az oszlop tetején egy vaspálca áll ki, melyen egykor öt ágú fém csillag volt.

5. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója tiszteletére épült

6. – Községfejlesztés: Edelényi Járási Tanács Verseny Híradója. 1967. november 7. 3. p.

– Huszonöt éve szabadult fel megyénk 1944–1969, Miskolc, 1969. 21. p.

SZINPETRI

I-II. világháborús emléktábla

1. Az elesettek hozzátartozói készítették saját költségükön.
2. 1995-ben készült.
3. A református templomban helyezték el, a parókia felőli bejárattal szemben lévő falon van. Dózsa György út 65.
4. Szürke, cirádás, 50 x 99 cm-es márványtablán vésett fekete betűkkel a két világháború áldozatainak névsora. A két világháború áldozatainak névsora külön-külön vésett fekete keretben van.

A II. világháború áldozatai között nem szerepel **Rabin Sándor**.

5. Szinpetri lakossága 1910-ben 364, 1941-ben 394, 2010-ben 216 fő volt. Az I. világháborúban a község lakói közül 36-an vonultak hadba és 7-en haltak hősi halált. A II. világháborúnak 11 fő esett áldozatul.

A holokausztnak 2 áldozata volt.

A II. világháborúban Szinpetriben orosz és román katonák voltak: „Egy páran meghaltak és ott lettek eltemetve. Az egyik román tudta, hogy ott halt meg az öccse, ki kellett ásni és felnyitva a koporsót, megismerte az öccsét. Én is ott voltam. A bátyja összecsókolta és mondta, hogy majd eljönnek érte, de nem jöttek.” (Gazda, 1992)

A táblát Szabados Szabolcs ajándékozta, csak a betűk vésését fizették a hozzátartozók.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 215. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 378. p. Torna környékének veszteséglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Életem göröngyös útja / Gazda Sándor. Szinpetri – Edelény, 1992. 57. p. Kézirat az edelényi Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményében.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 84. p.

TORNAKÁPOLNA

Nincs világháborús emlékmű, azonban az I. világháborúval kapcsolatos adatokat közöl a következő két könyv:

– Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 220-221. p.

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 47. p.

Tornakápolna lakossága 1910-ben 141, 1941-ben 159, 2010-ben 23 fő volt. Az I. világháborúban 27-en harcoltak a községből és 1 fő halt hősi halált.

A holokausztnak 3 fő esett áldozatul

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 379. p. Torna környékének veszteséglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

JÓSVAFŐ

I. és II. világháborús emlékmű

1. Thuróczy főjegyző állíttatta az I. világháborús emlékművet a világháborúban elesett fia emlékére, az önkormányzat a II. világháború áldozataival kiegészítette és új turult készíttetett.

2. Az I. világháborús emlékmű 1928-ban készült, az 1950-es évek végén az emlékmű áthelyezésekor a turul megsemmisült. Az új turult és a II. világháború áldozataival kiegészített emlékművet 1991. március 15-én avatták fel. 2007-ben felújították.

3. Jósvalő központjában áll. Petőfi Sándor út. Eredetileg kb. 20 méterrel előrébb állt, megváltozott a településen az út vonalvezetése ezért kellett áthelyezni.

4. Terméskő alapú, léckerítéssel körülvett parkban, kétlépcsős beton alapon áll. A lépcsők mérete: 1. 300 x 200 x 10 cm; 2. 240 x 141 x 20 cm. A lépcsőn 181 x 82 x 82 cm-es beton rész, melyen egy 73 x

40 x 240 cm-es betonoszlop áll, tetején szárnyait széttáró műkö turul van.

Az I. világháború áldozatai kis, díszes, babérágból és tölgyfaág-ból koszorút formázó, spiáterből öntött, arany színűre festett 14 x 16 cm-es táblán vannak az emlékmű oszlopán elől, lent három sorban. A táblácskákon fent ívesen **A HAZÁÉRT** felirat, lent rohamsisak, alatta vízszintesen egy kard, a sisak két oldalán **OROSZ / FR.** (orosz front) felirat.

A HAZÁÉRT
BERECZ JÁNOS
HŐSI HALÁLT HALT
1914

A HAZÁÉRT
BÉRES DÁNIEL
HŐSI HALÁLT HALT
1918

A HAZÁÉRT
BODNÁR JÁNOS
HŐSI HALÁLT HALT
1914

A HAZÁÉRT
BALOG ANDRÁS
HŐSI HALÁLT HALT
1916

A HAZÁÉRT
DELY ISTVÁN
HŐSI HALÁLT HALT
1918

A HAZÁÉRT
GARAN LAJOS
HŐSI HALÁLT HALT
1916

A HAZÁÉRT
GARAN BERTALAN
HŐSI HALÁLT HALT
1915

A HAZÁÉRT
JUHÁSZ LÁSZLÓ
HŐSI HALÁLT HALT
1915

A HAZÁÉRT
KIRÁLY MÁRTON
HŐSI HALÁLT HALT
1914

A HAZÁÉRT
MAURNYI SÁNDOR
HŐSI HALÁLT HALT
1914

A HAZÁÉRT
SILYE BÁLINT
HŐSI HALÁLT HALT
1918

A HAZÁÉRT
ÖBBÁGY JÁNOS
HŐSI HALÁLT HALT
1916

A kis táblák felett 70 x 40 cm-es fekete, cirádás márványtáblán két oszlopban körülvésett betűkkel a II. világháború áldozatai.

1941 – 1945			
BAK JÓZSEF	24 ÉVES	JÓNA LÁSZLÓ	25 ÉVES
BAK SÁMUEL	37 „	MIZSER ÁRPÁD	34 „
DELY KÁLMÁN	26 „	MIZSER LAJOS	20 „
DELY JÁNOS	24 „	ÖBBÁGY JÓZSEF	41 „
SZAKAL ZSIGMOND		45 ÉVES	

Az oszlop alatti részen besüllyesztve, elől, fent 32 x 22 cm-es fehér márványtáblán a következő felirat:

A HAZÁÉRT
THURÓCZY ZOLTÁN
TART. HADNAGY

5. Jósvalő lakossága 1910-ben 616, 1941-ben 607, 2010-ben 240 fő volt. Az I. világháborúban 63-an vettek részt, 13-an haltak hősi halált (Az emlékművön 12 fő szerepel.), 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Parajdi István** t. közvitéz, 1895-ben született Jósvalőn, a 9. honvéd gyalogezredhez vonult be, román, olasz harctéren volt, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapattereszt, sebesülési érem (1). A II. világháborúnak 9 áldozata volt.

1991-ben kétnapos hétvégi programot szerveztek március 15-én. Ezen a napon délután 2 órákor istentiszteletre hívták az ünneplőket, 3 órától az 1848–49-es forradalom és szabadságharc emlékére felállított kopjafánál tartottak ünnepi megemlékezést, majd leleplezték az I. és II. világháború jósvalői áldozatainak emlékére emelt emlékművet (Turulmadár emlékmű). 16-án, szombaton sportvetélkedőt szerveztek, és bemutatta a Miskolci Pécsi Sándor Színpad a Charli nénye című zenés darabot.

„Bensőséges ünnepségen emlékeztek Jósvalőn az 1848. március 15-i eseményekre. A programban szerepelt az emlékmű avatása, istentisztelet, koszorúzás a falu főterén álló kopjafánál.

Berecz Béla, a falu polgármestere ünnepi beszédében köszöntötte a résztvevőket, s elmondotta: a község történelmében ez a második ilyen emlékmű; az elsőt a harmincas évek elején állították, de az '50-es évek országvesztő politikájának – mint sok minden más – ez is áldozatul esett. Az új emlékmű terve két éve született – s jelentős lakossági hozzájárulással –, idén március 15-re elkészült.” (Észak-Magyarország, 1991. márc. 18.) (Csak a turul új, az emlékművet csak áthelyezték.)

Öt zsidó család lett a holokauszt áldozata.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 181. oldal.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 378. p. Torna környékének veszteséglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Alapítvány Jósvalőért = Észak-Magyarország, 47. évf. 23. sz. (1991. jan. 28.) 5. p.

– Március idusán a megyében = Észak-Magyarország, 47. évf. 62. sz. (1991. márc. 14.) 1. és 2. p.

- Ünnepségek meggyeszerzte = Észak-Magyarország, 47. évf. 64. sz. (1991. márc. 18.) 3. p.
- Jósvafő: település a források és barlangok völgyében / Szerk.: Szablyár Péter – Szomorád Ferenc. Jósvafő Község Önkormányzatának képviselő-testülete. Jósvafő, 2000. 51. p.
- Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 90. p.
- Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 315. p.

Az I. világháború áldozatainak egyik emléktáblája

BÓDVARÁKÓ

I-II. világháborús emlékmű

1. „Bódvarákó népe” állította. Tervező: **H. Boros Mária**, kivitelező: **Fábián Zoltán**.

2. 1993-ban készült.

3. A római katolikus templom előtti téren áll. Szabadság út.

4. Terméskővel kirakott, trapéz alakú területen áll, melynek a fenti része lekerekített. A terület elől 200 cm széles, hossza 1350 cm, legszélesebb részén 700 cm. A terület felső harmadában három, betonból készült kör alapon áll. Az első kör egy szintben van a térkövel, átmérője 298 cm, a következő kör átmérője 240 cm és 15 cm magas, a harmadik kör átmérője 175 cm és 14 cm magas. A lépcső közepén 64 x 64 cm alapterületű, 78 cm magas, durva vakolású oszlop, melyen műkőből 40 x 40 cm-es 193 cm magas újabb oszlop áll. Az oszlop felső része áttört, benne mécses. Az oszlop 40 cm magas gúlában végződik, tetején 10 cm átmérőjű arany színű gömb. Az oszlop felső részén andráskereszt díszítés van körben.

Az alsó részen 58 x 32 cm-es fekete, cirádás márványtablán felirat vésett, arany betűkkel.

„ALANT APÁINK SIRJA
ITT MINDEN RÖG FÜSZÁL MIÉNK
EGY EZREDÉVES HARCBAN
VÉRÁLDOZATTAL ÖNTÖZÉNK,
MAGYAROK LELKE ÁLL ÖRT
MINDEN FÜSZÁL FELETT,
MAGYAROK LELKE, KARJA
VÉD MINDEN PORSZEMET”
\\VÖRÖSMARTY\\

Fölötte, már a következő elemen lent, vésett arany betűkkel a két világháború áldozatai 35 x 70 cm-es fekete, cirádás márványtablán, amely fölött 8 x 18 cm-es bronz magyar címer van (1990-es).

1914 – 18

**BURINDA FERENC
FIDRUS JÁNOS
GRESO ANDRÁS
KÉPES JÁNOS
KOVÁCS JÓZSEF
ROHÁLY JÁNOS
RÓTH FÜLÖP
F. SZABADOS ANDRÁS
G. SZABADOS FERENC
K. SZABADOS JÓZSEF
M. SZABADOS ISTVÁN
SZILÁGYI ANDRÁS
VASKO FERENC
ZEMÁN ISTVÁN
ZEMÁN JÓZSEF**

1941 – 45

**FÜLÖP JÓZSEF
M. SZABADOS ISTVÁN
M. SZABADOS JÓZSEF
TÓTH ENDRE**

A felső oszlop hátoldalán 31 x 40 cm-es fekete, cirádás márványtáblán vésett, arany színű rák a bódvarákói címerből, és íves **BÓDVARÁKÓ**, arany színű felirat. Alatta a műkőbe vésve, fekete rohamsisak, mögötte két keresztbe helyezett szablya, a rohamsisak alatt 36 x 18 cm-es fekete, cirádás márványtáblán a következő vésett, arany felirat:

ÁLLÍTTATTA:
BÓDVARÁKÓ NÉPE
TERV: **H. BOROS MÁRIA**
KIVITEL: **FÁBIÁN ZOLTÁN**
1993

Az emlékmű két oldalán, a lépcső tetején egy-egy 20 cm átmérőjű műkö gömb van.

5. Bódvarákón 1910-ben 337, 1941-ben 343, 2010-ben 108 fő élt. Az I. világháborúban 63-an vettek részt és 15 áldozata volt, 2 főt vitézzé avattak: **vitéz Makranczi János** népfölkelő gyalogos, 1896-ban született Bódvarákón, a 34. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem; **vitéz Pataki József** t. szakaszvezető, 1890-ben született Martonyiban, a 34. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapattereszt. A II. világháborúnak 4 fő esett áldozatul.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 135. p

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 283., 316. p.

BÓDVASZILAS

I-II. világháborús emlékmű

1. „Bódvaszilas népe” állította. *Körtvély Sándor* építésmérnök tervezte, kivitelező *Fábián Zoltán*.

2. 1993. október 23-án avatták fel.

3. A művelődési ház előtti téren áll. A 27-es fő út (Kossuth Lajos út) mellett.

4. Térkövel és járólappal burkolt területen, sarkain lesarkított három betonlépcsőn áll. A lépcsők méretei: 1. 320 x 287; 2. 250 x 220 cm; 3. 200 x 160 cm, mindegyik lépcső 16 cm magas. Négy 250 cm magas, 16 x 16 cm-es oszlopon két oldalról lépcsőzetes 200 cm hosszú, 118 cm széles, legmagasabb pontján 50 cm-es tető, azon bronz, szárnyait széttáró turul, karmai között kard. A négy oszlop között 59 x 31 x 250 cm-es, tetején lekerekített oszlop. Elöl az oszlopon 50 x 190 cm-es fekete, cirádás, tetején lekerekített márványtáblán, vésett, arany betűkkel a II. világháború áldozatai, fölötte 15 x 30 cm-es bronz magyar címer (1990-es).

1941 – 45

**BABARCSIK ISTVÁN
BABARCSIK JÓZSEF
BÁLINT GÁBOR
BÉRES JÓZSEF
BODNÁR GÁBOR
BODNÁR JÁNOS
BOLLÓ FERENC
GALAMBOSI JÁNOS
GREGA GYULA**

**HOLLÓ ANDRÁS
JACSMAN JÁNOS
KOSIK ERNŐ
G. KOSIK JÁNOS
KOSIK JÓZSEF
KOSIK MIHÁLY
KOVÁCS IMRE
KOVÁCS MIKLÓS
KÖRTVÉLY JÓZSEF
P. LŐRINCZ JÁNOS
MÉSZÁROS GÁBOR
MILÁNY ISTVÁN
NAGY ISTVÁN
OLASZ JÓZSEF
ID. RÉMIÁS ISTVÁN
RÉMIÁS JÁNOS
M. RÉMIÁS JÓZSEF
IFJ. RÉMIÁS SÁNDOR
SÁNDOR DÁNIEL
SCSAVNYICZKI ISTVÁN
SZILASI JÁNOS
TÖRÖK SÁNDOR
VISZLAI JÓZSEF
VISZLAI JÓZSEF
B. LŐRINCZ JÁNOS
SPISÁK JÓZSEF**

**CSAK EMLÉKKÖVEM VAN
EBBEN A KERTBEN.
TESTEM PORLAD
MESSZE IDEGENBEN.
DRÁGA JÓ KÖZSÉGEM
LELKEM VISSZASZÁRNYAL.
HAZÁMÉRT HALTAM MEG
HŐSI HALÁLLAL.**

**MÉSZÁROS JÁNOS
KOÓS KÁROLY
VÁJI SÁNDOR
VÁJI DEZSŐ**

Alatta 50 x 20 cm-es fekete, cirádás márványtáblán a következő felirat vésett, arany betűkkel:

**AZ I-II. VILÁGHÁBORÚ
VIHARÁBAN ELESETT HŐSÖK
ÉS ÁLDOZATOK EMLÉKÉRE
ÁLLÍTTATTA
BÓDVASZILAS NÉPE
1993**

Az oszlop két oldalán 164 x 20 cm-es fekete, cirádás márványtábla díszítésként.

Az oszlop hátoldalán tetején lekerekített, 50 x 190-cm-es fekete, cirádás márványtáblán, két íves pálmaág között vésett, hegyével lefelé álló, 108 cm-es kard van.

Az emlékműnél elől két oldalt egy-egy fehér, vas zászlórúd van.

A következő személyek nem szerepelnek a II. világháború áldozatai között: **Juhász Lajos** honvéd, **Samu István** szakaszvezető.

5. Bódvaszilasnak 1910-ben 916, 1941-ben 1035, 2010-ben 1041 lakosa volt. Az I. világháborúban 150-en vettek részt, 32-en haltak hősi halált. Az I. világháború áldozatai nem szerepelnek az emlékművön. A II. világháborúnak 41 helyi lakos esett áldozatul.

„Az I. világháború hősi halottjainak tiszteletére a községben 31 – vagy az említett okok miatt 32 – nyárfát ültettek emlékül a kultúrház tere körül. Öntvénytáblákat készítettettek, amelyeket a fák mellé beállítandó keresztekre, vagy fejfákra szegeztek volna. Azonban a református és katolikus képviselő-testületi tagok között vita támadt (A reformátusok fejfákat, a katolikusok keresztekre szerettek volna állíttatni), így a táblák a volt bíró házának (ma József Attila út 4.) padlásán maradtak, amely 1939-ben leégett.” (Koleszár, 1996)

„Az 1954 nyarán a községben végigpusztító szélvihar pecsételte meg végleg a községi első világháborús hősi halottak tiszteletére a 20-as években a főtér köré ültetett nyárfák sorsát. A vihar az ekkorra már terebélyes fák egy részét kidöntötte károkat okozva az egykori alsó Koós-kastély, Bérés János lakása, földműves-szövetkezet és nép-

ház épületeiben. Ekkor azonban már nem állt mind a harminckét fa, mivel néhány korábban elszáradt, majd a vihart követően az összes megmaradt fát is kivágták.” (Koleszár, 1997. 19. p.)

„17-én (1944. december) hajnali 2 óra körül a szovjetek már a szomszédos Komjátiban voltak. Komjáti és Bódvaszilas határában ekkor gyilkolták meg családja szemeláttára autójában Csetényi Károly századost, a kiürítést végző tisztet, aki még bódvaszilason tartózkodó családjaért jött vissza és indult volna velük együtt Kassa felé.” (Koleszár, 1997)

„A román megszállók ittartózkodásuk alatt német bombázó repülő-k támadásainak is ki voltak téve. A Miskolc irányából érkező román utánpótlást géppuskázta, bombázta végig egy három német repülőgépből álló egység ezen napok valamelyikén. A gépek riadalmat keltve a községekben a bódvaszilasi Dusa-hegy, Szögliget, Perkupa községek, Szalonnai-hegy, Esztramos-hegy és újból Bódvaszilas község fölött fordultak meg többször és így támadták a Szögliget és Perkupa között vonuló román utánpótlást.

A tornai harcoknak két áldozatát – két román közkatonát – a katolikus temető jobb alsó sarkában temették el. Sírjukat ma két korhadó fakereszt jelzi.” (Koleszár, 1997)

Az I. világháború jelenleg ismert bódvaszilasi áldozatai Koleszár Krisztián gyűjtése alapján: **Bajzát János, Bene Ferenc, Gintner Lajos, Holló András, Holló István, Horváth István, Klein Sámuel, Koleszár János, Lőrincz János, Milány István, Spisák Lajos, Szampias József, Szilasi János, Szilasi József, Toboz János, Trúzi István.**

Három fő lett a holokauszt áldozata.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 135-136. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttman Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 379. p. Torna környékének veszteséglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

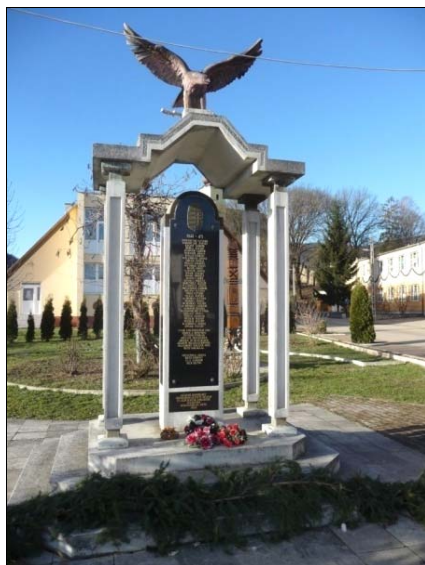
– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Vázlatok Bódvaszilas történetéből a századfordulótól 1945-ig / Koleszár Krisztián. Bódvaszilas, 1996. 9. és 11. p. Kézirat az edényi Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményében.

- Vázlatok Bódvaszilas történetéből (1945–1965) / Koleszár Krisztián. Bódvaszilas, 1997–1998. 6.; 9. és 19. p. Kézirat az edelényi Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményében.
- www.jovonk.info (Jövönk.info) ← Borsod őrzi (h)ősei hagyományait: Turul és Kopja.

*Az I. világháború áldozatainak emlékére ültetett nyárfasor 1940 körül.
Fotó: Bokor János komjáti református lelkész*

KOMJÁTI

I. világháborús útszéli kereszt

1. Nehoda Gyula és neje Solcz Erzsébet állíttatta.
2. A Nehoda féle malom 1935-ben épült, valószínűleg a keresztet is ekkor állították.
3. A településtől 1 km-re, a Tornaszentandrás felé vezető út mellett balra lévő egykori malomból kialakított turistaközpont parkjában állt.
4. A kereszt talapzatán lévő besüllyesztett részen festett, fehér betűkkel a következő felirat olvasható:

**1914 – 1918
Rémes világháború
emlékére Állította
NEHODA GYULA
és neje
SOLCZ ERZSÉBET**

----- . -----

**Irgalmas Isten
Tedd ismét nagygyá
szétdarabolt és kifosztott
drága magyar hazánkat**

5. A kereszt felirata eltér az útszéli keresztek szokványos feliratától.
Sajnos a keresztet egy vihar 2014-ben ledöntötte, a tulajdonosok újbóli felállítását tervezik.
6. – Edelény és térsége / Koleszár Krisztián. CEBA Kiadó. Budapest, 2004. 73. p.

I-II. világháborús emlékmű

1. Az emlékművet a község lakossága állította. Az emlékmű felújítását **Fábián Zoltán** végezte.

2. 2000-ben avatták fel.

3. Dózsa György út.

4. Beton alapú vaskerítéssel körülvett parkban helyezték el. Beton, 530 x 520 cm-es, alacsony, fekete vaskerítéssel körükerített területen áll kétlépcsős alapon, a lépcsők méretei: 1. 215 x 215 x 13 cm, 2. 151 x 151 x 13 cm, rajta 90 x 90 cm-es 70 cm magas betonelemekből épített alap, majd szintén betonelemekből épített obeliszk, mely lent 90 x 90 cm, majd keskenyedik és fent 52 x 52 cm az alapterülete, a tetején 12 cm magas csonkagúla, melyen 33 cm átmérőjű beton gömb van, azon szárnyait széttáró, karmai között kardot tartó bronz turul. Az obeliszk teljes magassága 163 cm. A kerítésen belül, a terület négy sarkában 90 cm magas csonkagúla van, amely lent 60 x 60 cm-es, fent 42 x 42 cm-es.

Elöl 45 x 57,5 cm-es fehér, cirádás márványtábla közepén tölgyfaággal és babérággal övezett, vésett, fekete magyar címer (1990-es) és az alábbi felirat:

I.-II. VILÁGHÁBORÚ

**ÁLDOZATAINAK
TISZTELETÉRE**

Alatta 27,5 x 19 cm-es bronztablán, vésett betűkkel a következő felirat, felette vésett magyar címer (1990-es):

**FELÚJÍTVA
A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA
TÁMOGATÁSÁVAL A MILLENNIUM ÉVÉBEN
2000–2001**

Az obeliszk baloldalán lesarkított 45 x 58 cm-es fehér, cirádás márványtablán, vésett fekete betűkkel, két oszlopban a II. világháború áldozatai.

1940 – 1945

BAFFI JÓZSEF	KALÁSZ JÓZSEF
BARNAI JÁNOS	KURU SÁMUEL
DOBÁK ISTVÁN	NEHODA BÉLA
FURMAN FERENC	PÉTER ISTVÁN
GYURÓ ANDRÁS	PONGRÁCZ ERNŐ
GYURÓ ISTVÁN	SOLTÉSZ JÁNOS
HERMÁN BARNA	TOBOZ ISTVÁN
KALÁSZ ISTVÁN	VANYÓ MÁRTON
KALÁSZ JÓZSEF	GYENES MIKLÓS

Az obeliszk hátoldalán 45 x 57,5 cm-es fehér, cirádás márványtáblán vésett fekete betűkkel a következő idézet (Vörösmarty: Szózat):

**„HAZÁDNAK
RENDÜLETLENÜL
LÉGY HÍVE
OH MAGYAR”**

Az obeliszk jobboldalán lesarkított 45 x 57,5 cm-es fehér, cirádás márványtáblán, vésett fekete betűkkel, két oszlopban az I. világháború áldozatai.

1914 – 1918

ASZALAI ISTVÁN	KÉPES JÁNOS
BAFFI FERENC	KURU FERENC
BAFFI JÁNOS	PONGRÁCZ CAMILLÓ
DARNAI IMRE	SOLTÉSZ JÁNOS
GYENES DÁNIEL	TAKÁCS DÁNIEL
GYŐRI DÁNIEL	TAKÁCS JÓZSEF
GYURÓ IMRE	TOBOZ JÁNOS
ILKA MIKLÓS	ZILINYI JÓZSEF
KALÁSZ NÉTI	

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Vona Márton** honvéd.

5. Komjáti lakossága 1910-ben 534, 1941-ben 523, 2010-ben 263 fő volt. Az I. világháborúban 83-an vettek részt, 24-en haltak hősi halált (Az emlékművön 17 név szerepel.). A II. világháborúnak 19 áldozata volt.

A két világháború között, visszaemlékezések szerint a jelenlegi helyén állítottak emlékművet az I. világháború áldozatainak.

A holokausztnak egy zsidó család esett áldozatul.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 187-188. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 378. p. Torna környékének veszteséglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Béke poraikra... II. Dokumentum-emlékkönyv a II. világháborúban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 2001. 510. p.

– Edelény és térsége / Koleszár Krisztián. CEBA Kiadó. Budapest, 2004. 72-73. p.

– Béke poraikra... III. Dokumentum-emlékkönyv a második világháború nyugati hadműveleti területén és a nyugati hadifogságban meghalt magyar katonákról / Bús János – Szabó Péter. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2013. 273. p.

– www.jovonk.info (Jövönk.info)

← Borsod őrzi (h)ősei hagyományait: Turul és Kopja.

BÓDVALENKE

I-II. világháborús és millenniumi emlékmű

1. „Bódvalenke polgárai” és „Bódvalenke önkormányzata” állíttatták.

2. 2000-ben készült

3. A település központjában áll. Szabadság út.

4. Fenyőfás parkban helyezték el. Több színű márvány laptöredékek kirakott járda vezet az emlékműhöz, előtte szintén több színű márványlappal kirakott 355 x 200 cm-es terület van. Az emlékmű terméskőből rakott, beton tetejű 102 cm magas, 355 cm hosszú és 35 cm széles a fal, melyből elől, közepén előre kiugrik egy 80 x 80 cm-es előre lejtő rész, mely elől 67 cm, hátul 102 cm magas. A vastag beton tető körben 6 cm-rel szélesebb a faltól. A fal tetején három 7 m magas, vas, horganyzott zászlórúd van.

Középen, a ferde részen 52 x 72 cm-es fekete márványtáblán felül, vésett, arany jogar (magyar koronázási jelvény), a jogar feje körül a **MILLENNIUMI EMLÉKBIZOTTSÁG** arany felirat (A Millenniumi Emlékbizottság emblémája.), alatta vésett, arany betűkkel a következő felirat:

Balra a terméskő falon 52 x 72 cm-es fekete márványtáblán, vésett, arany betűkkel az I. világháború áldozatai.

Jobbra a terméskő falon 52 x 72 cm-es fekete márványtáblán, vésett, arany betűkkel a II. világháború áldozatai.

**I. VILÁGHÁBORÚ /1914 – 1918/
HŐSI HALOTTJAI**

**DOBOS ISTVÁN
MAGYAR JÓZSEF
MATA KÁLMÁN
MATA MÁRTON
MISKOLCZI ISTVÁN
NAGY ISTVÁN
SPISÁK JÓZSEF
SZOBONYA ISTVÁN
TOBOZ DEZSŐ
TÓTH DÁNIEL**

EMLÉKÜL BÓDVALENKE POLGÁRAI

**II. VILÁGHÁBORÚ /1939 – 1945/
HŐSI HALOTTJAI**

**BAKAJA JÁNOS
DULA BÁLINT
DULA MIKLÓS
KOVÁCS JÓZSEF
PÁLL ISTVÁN
SMAU ISTVÁN
GY. TÓTH ISTVÁN
VARGA JÁNOS**

EMLÉKÜL BÓDVALENKE POLGÁRAI

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Turcsik János** honvéd.

5. A magyar államalapítás 1000. évfordulója alkalmával készült.

Bódvalenke lakossága 1910-ben 311, 1941-ben 315, 2010-ben 172 fő volt. Az I. világháborúban 54-en vettek részt, 10 fő halt hősi halált, 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Jakab Ferenc** t. tizedes, 1889-ben született Bódvalenkén, a 34. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, szerb, olasz harctéren volt, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (2). A II. világháborúnak 9 fő esett áldozatul.

A holokausztnak egy áldozata volt.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 134-135. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttman Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 378. p. Torna környékének veszteséglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 236. p.

– Béke poraikra... III. Dokumentum-emplékkönyv a második világ-
háború nyugati hadműveleti területén és a nyugati hadifogságban
meghalt magyar katonákról / Bús János – Szabó Péter. Zrínyi Kiadó.
Budapest, 2013. 402. p.

TORNASZENTANDRÁS

I-II. világháborús emlékmű

1. Az önkormányzat állíttatta.
2. 2000-ben készült.
3. A Kulturház mellett áll. Szabadság út.
4. Szépen gondozott parkban van az emlékmű. Márvány, különböző színű lap-töredékekkel kirakott területen három lépcsős, szabálytalan alapterületű, leghosszabb pontján 295 cm, legszélesebb pontján 253 cm, legmagasabb pontján 53 cm műkö alapon van a három műkölap-ból álló emlékmű. A két szélső elem 54 x 13 x 108 cm, a középső 25 x 13 x 158 cm. Elöl mind a három elemen, azt teljesen beborító fekete márványlap van.

A középső elemen fent vésett, ezüst 18 x 35 cm-es magyar címer (1990-es), alatta hegyével lefelé 148 cm hosszú kard.

A baloldali márványtáblán, vésett, arany betűkkel az I. világháború áldozatai.

A jobboldali márványtáblán, vésett, arany betűkkel a II. világháború áldozatai.

I. VILÁGHÁBORÚ ÁLDOZATAI

**BOSNYÁK FERENC
BREZNAI ISTVÁN
DUDÁS JÁNOS
FIALKA ANDRÁS
FIALKA ISTVÁN
GREGOVSZKI ANDRÁS
KEREKES IMRE
SOMODI JÁNOS
SZLADICS JAKAB
FÜLÖP ANDRÁS**

II. VILÁGHÁBORÚ ÁLDOZATAI

**BREZNAI MIHÁLY
GREGOVSZKI ANDRÁS
GULYÁS ISTVÁN
HEGEDŰS JÓZSEF
KRAJNYÁK ANDRÁS
MILÁNY ISTVÁN
PURDA ISTVÁN
SIMON JÁNOS
SIMON PÁL
SZABÓ ISTVÁN
TÓTH ISTVÁN
VÖLGYI VILMOS**

A II. világháború áldozatai között nem szerepelnek: **Pacsai János**, **Breznai Mihály** honvéd (Az Új Magyarország összeállításában van egy 1914-es és egy 1918-as születésű, az emlékművön pedig csak egy név szerepel.), **Kovács Bálint** honvéd.

5. Tornaszentandrás lakossága 1910-ben 488, 1941-ben 511, 2010-ben 197 fő volt. Az I. világháborúban 81-en vettek részt, 8 fő halt hősi halált (Az emlékművön 10 név szerepel.). A II. világháborúnak 15 áldozata volt.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 221-222. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Hajdandvlt Tornaszentandrás / Béres Gábor – Kalász Elek. Torna-
szentandrás Község Önkormányzata. Torna-szentandrás, 2005. 14-15. p.
– Béke poraikra... II. Dokumentum-émlékkönyv a II. világháború-
ban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar
katonákról és munkaszolgálatosokról. / Bús János – Szabó Péter.
Varietas '93 Kft. Budapest, 2001. 709. p.

TORNABARAKONY

I. világháborús Hősök sírja

1. A község állította. „Újrateremtette” a *III. Béla lovagrend. Dr. Töpler László*, a lovagrend magistere faragta.

2. A Hősök sírját a két világháború között készíthette a község és a kereszt sírjelként került elhelyezésre, azonban elkórhadt és 2001-ben újra elkészítették.

3. A temető kerítésén kívül helyezték el, a temetőhöz vezető út mellett.

4. A temető kapuja előtt, jobbra 40 méterre az út mellett áll. A sírhant oldalaiba ritkásan terméskövet raktak, az út felőli végében beton alapon áll a tölgyfából faragott sírjel, melynek alsó része 28 x 10 x 104 cm-es tetején lekerekített fa tábla, annak tetején lóhere végződésű latinkereszt, melynek a függőleges szára 37 cm, a vízszintes 32 cm, szemből 7 cm, oldalról 10 cm széles.

A faragott síremlék előoldalán a következő felirat van vésett betűkkel (A betűk egykor fehérrel voltak kifestve.):

*A nagy háborúban elhalt
Hősök
Emléke*

*Szemán János
Csukerda Ferencz
Fancsalszki Ferencz
Szemán Ferencz
Szilágyi Ferencz
Szilágyi János
Fancsalszki János
Fancsalszki József
Bigus Ferencz
Fancsalszky Imre
Tóth János
Bigus János*

A síremlék hátoldalán festett, színes Szent László mellkép és a következő felirat van vésett betűkkel: (Az egykor fehérre festett felirat egyes részei nem olvashatók már, mert elkezdett kórhadni.) Az eredeti kereszten ez a felirat nem szerepelt.

**A HŐSÖK ENYÉSZŐ
JELÉT BENKŐ JENŐ DR.
GOSZTOLIA TIBOR LIES
PÉTER HEGEDŰS IMRE
TAKÁCS SÁNDOR SZABÓ
ELEMÉR SEGÍTSÉGÉVEL
POLYÁK IMRE PAROCHUS
ÉS KIS KONDÁS ANDRÁS
POLGÁRMESTER IDEJÉN
ÚJRATEREMTETTE A
III. BÉLA LOVAGREND**

A sírhant előtt 97 cm hosszú, 67 cm átmérőjű, félbevágott farönk fekszik, melyen vésett betűkkel a következő felirat van: (Eredetileg ez a farönk nem volt a Hősök sírja előtt.)

**„KI ÉL, MEGÁLDJAD,
KI HOLT, NYUGOSSZAD,
KI MESSZE, MEGHOZZAD!”**

5. Az 1990-es évektől a III. Béla Lovagrend minden év nyarán a településen tölt egy hetet családtagjaival.
6. – Torna-vidék / Szöveg és fotó: Koleszár Krisztián. Hidvégardói Polgármesteri Hivatal. Hidvégardó, 2002. 26. p.

I-II. világháborús emlékmű

1. „Állította Tornabarakony népe”. Tervező: **H. Boros Mária**, kivitelező: **Fábián Zoltán**.

2. 1993-ban készült. 2001-ben felújították.

3. A görögkatolikus templom mellett áll. Kossuth Lajos út.

4. Alacsony fa kerítéssel körülvett területen helyezték el. 222 x 216 x 13 cm-es beton alapon áll, melyen oldalán terméskövel kirakott 44 cm magas csonkagúla van, lent 160 x 153 cm, fent 107 x 105 cm alapterületű, a csonkagúlán 29 x 30 x 154 cm-es műkö oszlop van, tetején 48 cm magas közepén üreges betonból készült gúla, melynek közepén mécses van. A gúla tetején 24 cm magas bronz kereszt a korpusszal.

Az oszlopon elől, fent 8 x 17 cm-es bronz magyar címer (1990-es), alatta fekete 26 x 34 cm-es fekete márványtáblán vésett, arany betűkkel a következő idézet

**„A MÚLTAT
TISZTELD
S A JELENT
VELE KÖSD
A JÖVŐHÖZ”
/VÖRÖSMARTY/**

Alatta 26 x 77 cm-es fekete márványtáblán vésett, arany betűkkel
a két világháború áldozatainak a névsora.

1914 – 18

**BIGUS FERENC
BIGUS JÁNOS
CSUKERDA FERENC
FANCSLSZKI FERENC
FANCSALSZKI IMRE
FANCSALSZKI JÁNOS
FANCSALSZKI JÓZSEF
SZEMÁN FERENC
SZEMÁN JÁNOS
SZILÁGYI FERENC
SZILÁGYI JÁNOS
TÓTH JÁNOS**

1941 – 45

**BIGUS MIHÁLY
FANCSALSZKI LÁSZLÓ
FIALKA ISTVÁN
FIALKA JÓZSEF
KÖRTVÉLY JÓZSEF
SZEMÁN MIHÁLY
SZÉKELY FERENC
SZÉKELY ISTVÁN
SZÉKELY JÁNOS
SZKIBÓ ISTVÁN**

1993

Az oszlopon hátul, lent 26 x 15 cm-es, felső sarkain levágott fekete márványtáblán vésett, arany betűkkel a következő felirat:

**ÁLLÍTTATTA
TORNABARAKONY NÉPE
TERV: H. BOROS MÁRIA
KIVITEL: FÁBIÁN ZOLTÁN**

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Szőke István** honvéd.

5. Tornabarakonynak 1910-ben 266, 1941-ben 273, 2010-ben 15 lakosa volt. Az I. világháborúban 42-en vettek részt, 10 fő halt hősi halált (Az emlékművön 12 név szerepel.). A II. világháborúnak 11 áldozata volt.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 220. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

TORNANÁDASKA

I-II. világháborús emlékmű

1. „Tornanádaska önkormányzata” állította.
2. 1992. április 23-án avatták fel.
3. A Hadik kastély parkjának bejárata előtt kialakított téren áll. Kosuth Lajos út.
4. Térkövel burkolt tér veszi körül, a terméskővel burkolt területen álló emlékművet. 173 cm magas 117 cm széles és 60 cm vastag szabálytalan alakú terméskő sziklán fent 20 x 20 cm-es fehér, cirádás márványtáblán 9,5 x 18 cm-es vésett, fekete magyar címer (1990-es). Alatta 60 x 71 cm-es fehér, cirádás márványtáblán a két világháború áldozatainak a névsora, a tábla két oldalán 5 cm széles tüdőszínű, cirádás márvány fut végig.

MEGHALTAK A HAZÁÉRT

1914 – 1918

DEMÉNY JÁNOS	KURU LAJOS
EPERJESI JÁNOS	SZAMPIAS ISTVÁN
FANCSALSZKI MIHÁLY	SZÉKELY ISTVÁN
GIÁK JÁNOS	VANYÓ IMRE

1939 – 1945

CSEHALMI ISTVÁN	JESÓ ISTVÁN
DIENES BERTALAN	KOVÁCS BÁLINT
GAJDOS JÓZSEF	MATA BÉLA
GIÁK ISTVÁN	MORVAI JÓZSEF
GREBELY JÁNOS	SOLTÉSZ FERENC
HORNYÁK JÁNOS	SOLTÉSZ JÓZSEF
VANYÓ ISTVÁN	

ÁLLÍTTATTA:
TORNANÁDASKA ÖNKORMÁNYZATA
1991

Az emlékmű mögött három vas, fehérre festett 6,5 méter magas zászlórúd.

5. Tornanádaska lekossága 1910-ben 328, 1941-ben 356, 2010-ben 640 fő volt. Az I. világháborúban 76-an vettek részt, 12 fő halt hősi halált (Az emlékművön 8 név szerepel.), 1 főt vitézzé avattak (Nem találtam a Vitézek albumában.). A II. világháborúnak 13 fő esett áldozatul.

Az emlékművet Göncz Árpád köztársasági elnök avatta fel.

A holokausztnak egy zsidó család esett áldozatul.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 221. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 378-379. p. Torna környékének veszteséglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Göncz Árpád a Bódva völgyébe látogatott: Reménytelenségre ítélve? = Déli Hírlap, 24. évf. 97. sz. (1992. ápr. 24.) 1-3. p.

HIDVÉGARDÓ

Millenniumi tér és az I-II. világháború áldozatainak emlékműve

1. Az első emlékművet az önkormányzat állíttatta a lakosság segítségével. A Millenniumi teret és az ott elhelyezett I. és II. világháborús emlékművet az önkormányzat állíttatta a Millenniumi Kormánybiztosi Hivatal támogatásával. *Viszlai József* építésmérnök tervezte, kivitelező *Fábián Zoltán*.

2. 1990. október 28-án avatták az I-II. világháború áldozatainak első emlékművét. A település orsó alakú központjában 2001. június 2-án Millenniumi teret avattak a helyén a magyar államalapítás 1000. évfordulója tiszteletére, és a két világháború áldozatainak új emlékművét is a téren helyezték el.

3. A római katolikus templom mellett áll. Tornai út.

4. A téren látható a 2001-ben újrafaragott Szentháromság-szobor is. A tér alsó részét 12 oszlopfő övezi, melyek a honfoglalástól napjainkig egy-egy évszázadnak állítanak emléket, feltüntetve az adott évszázad helyi és országos jelentőségű történelmi eseményeit. A két világháború áldozatainak emlékműve a tér központi részén, jobb oldalt áll.

Az I. és II. világháború áldozatainak emlékműve tagolt műkö oszlop, közepébe beékelve fekete, kettős márványkereszt, mely 320 cm magas. A tagolt oszlop 360 cm magas lent 163 cm, fent 50 cm széles, oldalról az oszlop legszélesebb pontja 150 cm.

A kereszt szárának baloldalán 40 x 160 cm-es szürke cirádás márványtáblán vésett, fekete betűkkel az I. világháború áldozatai. A kereszt szárának jobboldalán 40 x 160 cm-es szürke, cirádás márványtáblán vésett, fekete betűkkel a II. világháború áldozatai.

1914

**BÁRTFAI ANDRÁS
BOROS ISTVÁN
BUKOVSZKI FERENC
CSONTOS FERENC
CSURILLA BENJÁMIN
E. CSURILLA JÁNOS
E. CSURILLA JÓZSEF
FONYI JÁNOS
GIBA JÓZSEF
HORNYÁK JÁNOS
HORVÁTH JÓZSEF
JUHÁSZ ISTVÁN
D. KALÁSZ JÓZSEF
E. KEREKES ISTVÁN
P. KEREKES ISTVÁN
KOCZI ISTVÁN
KONKOLY JÁNOS
KOZMA JÓZSEF
KOZMA PÁL
MOLNÁR JÁNOS
MOLNÁR JÓZSEF
NOGA ISTVÁN
K. SZABÓ JÁNOS
SZENTANDRÁSI IMRE
SZLAFKAI JÓZSEF
M. TÓTH FERENC
R. TÓTH JÁNOS
VANYÓ ISTVÁN
VEREB JÁNOS**

1918

1941

**BARTUS LAJOS
BÉRES JÁNOS
CSEMER ISTVÁN
CSEMER ZOLTÁN
CSURILLA BENJÁMIN
DERJÁN LAJOS
DERJÁN PÁL
GIBA ISTVÁN
GIBA JENŐ
GULYÁS RUDOLF
HORNYÁK ISTVÁN
D. KALÁSZ BENJÁMIN
D. KALÁSZ GÁBOR
S. KEREKES JÁNOS
KOCZI BERTALAN
KOCZI LÁSZLÓ
KONDÁS ISTVÁN
KONKOLY ISTVÁN
MATUSZ ISTVÁN
PAPP JÁNOS
SIMON JÁNOS
SNEIDER JÁNOS
TIBAI LÁSZLÓ
Ó. TÓTH BERTALAN
Ó. TÓTH JÁNOS
M. TÓTH JÁNOS
M. TÓTH JÓZSEF
R. TÓTH PÁL
VANYÓ ISTVÁN
VÁRALJAI JÁNOS
KLEIN-CSALÁD**

1945

Az oszlop alján, kiugró, ferde részen szürke, cirádás, trapéz alakú, lent 60 cm, fent 50 cm, 80 cm magas márványtáblán vésett, fekete magyar címer (1990-es) alatta felirat, bal oldalon vésett, fekete hulló levelű faág.

5. Hidvégardó lakossága 1910-ben 844, 1941-ben 965, 2010-ben 545 fő volt. Az I. világháborúban 96 fő harcolt, 33-an haltak hősi halált (Az emlékművön 30 név szerepel.), 2 főt vitézzé avattak (1 főt találtam a Vitézek albumában.): **vitéz Csanád Pál** t. őrmester, 1882-ben született Hidvégardón, az 5. huszárezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt. A II. világháborúnak 31 áldozata volt.

Az első emlékmű építését a lakosság társadalmi munkával segítette.

„Az ünnepély megszervezéséért külön köszönet illesse Giba Gézát, Matusz Tamás polgármestert, akinek a saját tervei alapján épült fel az emlékmű, Mecsei Józsefet, a tornanádaskai határőrség őrsparancsnokát, aki díszőrséget állított az elesettek emlékműve elé.” (Gy. H. L. 1990. 4. p.)

A római katolikus templom szélfogójában jobb oldalt a falon az 1970-es években képeretben, betűnyomtatóval (műanyag szalagra lehetett nyomtatni a betűket) kinyomtatva elhelyezték az I. és II. világháború áldozatainak a névsorát. Az 1980-as évek beli felújításkor leszedték és nem kerültek vissza (Béres Gyula közlése.). Koleszár Krisztián az általa szerkesztett könyvben I. világháborús márványtábláról ír a templom szélfogójában. Erről azonban az idősebbek sem tudnak.

2001. június 2-án délelőtt fél tízkor kezdődött a megemlékező és hálaadó szentmise a római katolikus templomban, melyet Kocsis Ferenc plébános, helyettes esperes celebrált. Fél 11-től a Millenniumi park, a téren emelt Szentháromság-szobor, a Bódva-völgyi település hősi halottjai emlékművének felavatása, a községcímer és -zászló bemutatása szerepelt a programban. A millenniumi díszzászlót dr. Fónagy János, közlekedési és vízügyi miniszter adta át, majd megszentelték és megáldották a térrel együtt. Ünnepi műsort a helyi Arany János Általános Iskola adott. A honfoglaló magyarok című millenniumi kiállítást dr. Veres László, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeum igazgatója ajánlotta az érdeklődők figyelmébe. A kiállítás megnyitása után szabadtéri kulturális bemutatót tartottak a helyi óvoda és iskola gyermekei, a helyi és krasznokvajdai néptáncsoport, a szikszói Művészeti Iskola gyermektánc, és rocky-csoportja, a makranci leány- és vegyeskórus és a kazincbarcikai Don Bosco Szakképző Iskola cigány folklórcsoportja közreműködésével.

Közben kirakodóvásár és gyermeknapi játszóház várta a kicsinyeket. Este szabadtéri bál volt.

Vasárnap a Hidvégardóiak Baráti Körének találkozóját rendezték meg.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 180-181. p.

– Emlékműavatás Hidvégardóban / György Horváth László. = Észak-Magyarország. 46. évf. 259. sz. (1990. nov. 5.) 4. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– A hidvégardóiak is a millenniumra készülnek = Észak-Magyarország. 56. évf. 4. sz. (2000. jan. 6.) 3. p.

– Hidvégardó: Fejezetek a község történetéből / Szerk.: Koleszár Krisztián. Hidvégardó Község Önkormányzata – Hidvégardóért és annak Ifjúságáért Alapítvány. Hidvégardó, 2001. 36., 40. és 77. p.

– Millenniumi tér Hidvégardóban = Észak-Magyarország, 57. évf. 126. sz. (2001. máj. 31.) 4. p.

– Millenniumi tér létesült Hidvégardón = Észak-Magyarország, 57. évf. 142. sz. (2001. jún. 20.) 7. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 179. p.

BECSKEHÁZA

I-II. világháborús emléktábla

1. „Bécskeháza Polgármesteri Hivatal” állíttatta
2. A tábla elhelyezésének időpontját nem ismerjük. 1995-ben már a taemplomon volt.
3. A református templom bejárata mellett, jobbra helyezték el. Fő út 11.
4. Fehér, cirádás 60 x 94 cm-es márványtablán a világháborúk aldozatai.

**AZ I. ÉS II.
VILÁGHÁBORÚBAN
ELESETTEK EMLÉKÉRE**

I. VILÁGHÁBORÚBAN ELESETTEK
HERMAN ISTVÁN
FARKAS MIHÁLY
GÁLL JÁNOS

II. VILÁGHÁBORÚBAN ELESETTEK
SALÁTA JÓZSEF
TÓTH LÁSZLÓ
DULA BÁLINT
KATYINA FERENC

VAJSZ VILMOS
HERCSIKOVICS MALVIN
VAJSZ LIPÓT
VAJSZ ÁRMIN
VAJSZ ILONA
VAJSZ MARGIT

ÁLLÍTTATTA BECSKEHÁZAI
POLGÁRMESTERI HIVATAL

5. Becskeháza lakossága 1910-ben 226, 1941-ben 198, 2010-ben 40 fő volt. Az I. világháborúban 32 fő harcolt, 4 fő halt hősi halált (Az emléktáblán 3 fő szerepel.). A II. világháborúnak 10 fő esett áldozatul, 4 fő a harctéren, 6 fő polgári lakos.

„Az új temető a falu keleti felén terül el egy domboldalon, a régi temető mellett. A temető bejáratánál van egy jelképes sír. Felirata ez volt a fejfán: „Világháborúban maradt hős testvéreink Emlékére Farkas Mihály, 1914. Gáll János mh. 1918, Béke poraikra.” Régebben a fejfákat beszurkozták, hogy ne korhadjanak. Az első halottat a huszas (1920-as, a szerk.) évek végén temették a temetőbe. A világháborúban elesett hazafiak csak később, az utókor kegyeletét

kapták meg.” (György-Horváth, 1995. 65. p.) (Bejártam a temetőt 2015 októberében, de a sírt nem találtam.)

„**Tömegsír.** Ez is volt Becskeházán, éspedig 1945 hideg telén. A környező vidékről minden orosz elesett katonát a faluba hoztak eltemetni. A falu elején temették el őket egy tömegsírba, 28 halottat ástak el. A háború befejezte után a tömegsírt felbontották, a holttesteket exhumálták, koporsóba tették és Szögligetre, az orosz hősök temetőjébe vitték.” (György-Horváth, 1995. 136. p.)

A holokausztnak egy fő esett áldozatul.

6. – Abaúj-Torna vármegye / Szerk.: Molnár Endre. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala. Budapest, 1935. 133. p.

– Torna és környéke zsidóságának élete / Gassner-Guttmann Chaviva. Magánkiadás, Tel Aviv, 1981. 378. p. Torna környékének veszteséglistáját Weissberger Zeév, Rechovot állította össze.

– Torna tanúja Becskeháza / György-Horváth László. Inter-Business Kiadó. Becskeháza, 1995. 65.; 136. és 256. p.

MÚCSONY

I. világháborús emléktábla

1. „Múcsony község közönsége” állította.
2. 1925-ben helyezték el.
3. A görögkatolikus templom hátsó falán van. Ady Endre u. 6.
4. Körülbelül 15 cm széles, a síkból kiemelkedő, fehérre meszelt vas-
kolatkeret, fent timpanon, melyben latin kereszt van, a keretben két
darab 60 x 110 cm-es fekete márványtábla van egymás felett, a fel-
sőn az I. az alsón a II. világháború áldozatai körülvésett betűkkel két
oszlopban, a két táblát keret választja ketté.

**AZ 1914–1918. ÉVI HÁBORÚBAN
ELESETT MÚCSONYI HŐSÖK EMLÉKÉRE
ÁLLÍTTATTA: MÚCSONY KÖZSÉG KÖZÖNSÉGE
1925**

BÓDI GYÖRGY	KASSAI JÁNOS
BODOLÓCZKI MIHÁLY	KISS KOHUT JÁNOS
CSORDÁS ISTVÁN	KREMLIK JÓZSEF
IFJ. K. CSÓRÉ ANDRÁS	LUKÁCS FERENCZ
K. CSÓRÉ MIHÁLY...	LUKÁCS JÁNOS...
DANKÓ ANDRÁS	MEDVE JÁNOS
IFJ. DRÓTOS B. MIHÁLY	MIHALKÓ ANDRÁS
DRÓTOS HUSZÁR PÁL	PALKÓ JÁNOS...
FILKÓHÁZI MIHÁLY...	PALKÓ JÓZSEF
FILKÓHÁZI MIHÁLY...	RAKACZKI JÓZSEF
GALÁM K. JÁNOS	IFJ. SZEMÁN KÁROLY
GALÁM JÁNOS PÉTER	SZÉKELY MIHÁLY
HUDÁK ANDRÁS	SZŐR JÓZSEF
KRAUSZ MÁRTON	UNGÁR LAJOS

NYUGODJANAK BÉKÉBEN!

5. Múcsony lakossága 1910-ben 1405, 1941-ben 2189, 2010-ben 3165 fő volt. Az I. világháborúban 197 fő vett részt, hősi halált halt 25 fő (Az emléktáblán 28 fő szerepel.), hadirokkant lett 12 fő, 2 főt vitézzé avattak: **vitéz Drótos Huszár János** t. közbíró, 1896-ban született Múcsonyban, a 34. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, sebesülési érem (1), Károly csapatkereszt; **vitéz Lévavári János** t. szakaszvezető, 1888-ban született Zagyvapálfalván, a 25. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (1).

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csík-vári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 95-96. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 192., 277. p.

II. világháborús emléktábla

1. A görögkatolikus egyház és a lakosság állíttatta.
2. A készítés idejéről nem rendelkezünk információval.
3. A görögkatolikus templom hátsó falán van. Ady Endre u. 6.
4. Körülbelül 15 cm széles, a síkból kiemelkedő, fehérre meszelt vas-keret, fent timpanon, melyben fekete latin kereszt van, a keretben két darab 60 x 110 cm-es fekete márványtábla van egymás felett, a felsőn az I. az alsón a II. világháború áldozatai körülvésett betűkkel, két oszlopban, a két táblát keret választja ketté.

**1941 – 1945
A II. VILÁGHÁBORÚ HŐSI HALOTTAI
ÉS ÁLDOZATAI.**

HŐSI HALOTTAK:	POLGÁRI ÁLDOZATOK
BÓSA LAJOS	BUK JÚLIA
CSISZÁRIK ANTAL	BUK LEA
CSÍZI LAJOS	DR. DRÓTOS PÁL
FILKÓHÁZI JÁNOS	GROSMAN LAJOS
GADNAI MÁTÉ	GRÓSZ LÍVIA
KAULICS FERENC	KISS JÁNOS
KESZLER ISTVÁN	KÖTELES JÓZSEF
KOPASZ JÁNOS	MATISZ LÁSZLÓ
MATISZ PÁL	MATISZ LÁSZLÓNÉ
MATYISIN JÁNOS	NAUMANN MIKSA
NAHAJ MIHÁLY	NAUMAN MIKSÁNÉ
PALKÓ FERENC	SZABADOS ELEMÉR
PÁSZTOR JÓZSEF	UNGÁR ILONA
TÓTH ANDRÁS	UNGÁR SÁMUELNÉ
VÁRADI JÁNOS	
ZUPKÓ JÁNOS	
CSONHÁNY ISTVÁN	

Lónai Zoltán honvéd, volt Alberttelepi lakos nem szerepel a II. világháború áldozatai között.

5. A II. világháborúnak 32 áldozata volt, ebből 14 fő polgári áldozat. A holokausztnak 6 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezökövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 229. p.

– Béke poraikra... Dokumentum-émlékkönyv a II. világháborúban a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 1999. 574. p.

SZUHAKÁLLÓ

I-II. világháborús, és az 1952-es bányabeli vízbetörés emlékműve (Millenniumi emlékmű)

1. „Szuhakálló község önkormányzata” állíttatta. *Varga Éva* szobrász alkotása. Köfaragó: *iff. Győrfi Sándor*, Karcag.

Varga Éva Hajdúböszörményben született 1949. szeptember 27-én. A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia Miskolci Területi Csoportjának tagja. 1969-ben kezdte meg tanulmányait a Képzőművészeti Főiskola szobrász szakán, mestere Szabó Iván volt. A főiskoláról 1974-ben került ki, 1975-től Miskolcon él, a helyi művésztelepen. Már 1973-ban bemutatkozott a XX. Vásárhelyi Őszi Tárlaton, ahol díjat nyert, majd 1976-ban megkapta a Miskolci Téli Tárlat nagydíját.

1982-ben megkapta a Derkovits-ösztöndíjat, 1987-ben állították fel kedves *Madaras kútját* az Avasi lakótelepen, a Középszer utcai szolgáltatóház előtt, 1988-ban Jókai Mór bronz mellszobrát a Népkerthben. Közben sorra kapta az elismeréseket, a különböző kiállítások és szervezetek díjait, 1989-ben az Izsó Miklós Művészeti díjat. 1991-ben bronz világháborús emlékművet készített Felsőzsolcára és fontos bronz mellszobrokat a Miskolci Egyetemnek (*Delius Kristóf*, *Mikoviny Sámuel* és *Bálint Lajos* szobrai az aulában láthatók). 1996-ban állították fel tömbszerűségében is míves gránit-mészkő *Millecentenáriumi emlékművét* Miskolc Széchenyi utcáján. Ő készítette Szalay Lajos bronz portré-reliefjét a Petró-ház homlokzatára (itt tekinthető meg a világhírű grafikus gyűjteménye) és Szalay Lajos gránit-andezit síremlékét is, a Szentpéteri kapui temetőbe. 2001-ben állították fel *Nagy Lajos király* bronz mellszobrát a Diósgyőri vár előtt. 2005-ben, József Attila születésének 100. évfordulójára készült életművének egyik legszebb bronz szobra, amely a mellvédnek támaszkodó költőt ábrázolja. A költő alakja mellett, annak mintegy árnyékként, az *Óda* című vers töredezett sorai olvashatók. A szobor Lillafüreden, a Palotaszálló függőkertjében, a Szinva-patak vízesése mellett látható. 2007-ben Latabár Endre színész, rendező, színház-

igazgató mellszobrát formázta meg, amit 2007. szeptember 3-án avattak fel a Miskolci Nemzeti Színház udvarán lévő szoborparkban.

A művész a szobrászat minden ágában alkot, készít köztéri nagyszobrokat, kislasztikákat, portrékat, sőt még érmeket is. Anyagválasztása is változatos: a kő, a bronz, a gipsz, a vas mind életre kelnek kezei alatt. Miskolci művészként különösen sok alkotása került a város különböző helyeire, alkotásait a helyiek kedvelik, szeretik, tisztelik. 1994-ben Kondor Béla művészeti díjat, 2002-ben Munkácsy-díjat kapott, 2007-ben övé lett a Miskolci Téli Tárlat nagydíja, 2009-ben Római ösztöndíjat nyert. Köztéri munkái mellett fontos megemlíteni az utóbbi évek geometrikus vas kompozícióit, kisméretű absztrakt szobor-reliefjeit, vagy a természet ihlette feldolgozásokat (utóbira példa a Miskolci Galéria udvarán látható *Vas fű*).

Munkáit számos közgyűjtemény őrzi: Biblia Múzeum (Budapest), British Museum (London), Centro Dantesco (Ravenna), Herman Ottó Múzeum (Miskolc), Miskolci Galéria, Petőfi Irodalmi Múzeum (Budapest).

2. 2000. június 12-én adták át.

3. A polgármesteri hivatal mellett, a Kossuth Lajos és a Bajcsy-Zsinszky Endre út találkozásánál áll.

4. Tujákkal övezett parkban áll. Térkövel burkolt 260 cm széles járda (A járda mellett bal oldalt két nagy fenyőfa van.) vezet a 780 cm-es átmérőjű, térkövel burkolt területen lévő emlékműhöz, mely 385 x 183 x 37-cm-es műkö alapon áll. A márványtömbből faragott emlékmű bal oldala felfelé keskenyedik és befelé íves, oldalnézetből a szélessége lent 93 cm, fent 62 cm, jobboldalt lent 52, fent 24 cm, jobboldalt szemből ívesen keskenyedik felfelé. Az emlékmű hátul egyenes.

Szemből az emlékmű lent 185 cm, fent 126 cm és 172 cm magas, szemből három függőleges redő van középen, tetején 100 cm hosszú, 50 cm magas és 40 cm széles márvány növénydísz, elől-hátul körbevéssett mintával. Az emlékműnél díszkivilágítás van.

A baloldali íves részen vésett, fekete betűkkel az I. világháború áldozatai és a magyar címer (1990-es).

**AZ
I. VILÁGHÁBORÚ
HŐSI HALOTTAINAK
EMLÉKÉRE**

**BEZSILLA ANDRÁS
DRAGA JÁNOS
DRÓTOS FERENC
GÖCZE TAMÁS
DUNDA FERENC
HANÁSZ JÁNOS
KIRÁLY JÁNOS
RUSZKAI MIHÁLY
SIMON PÁL
TINYÓ FERENC
VARGA ANDRÁS
ZELENA JÁNOS**

A jobboldalon Szuhakálló címere és vésett, fekete betűkkel a II. világháború áldozatai

**A
II. VILÁGHÁBORÚ
HŐSI HALOTTAINAK
EMLÉKÉRE**

**ÁRVAI JÁNOS
BEZSILLA JÁNOS
BEZSILLA MIKLÓS
CSIKÁSZ ISTVÁN
FECSÓ JÓZSEF
FELDMANN ERNŐNÉ
FELDMANN ERZSÉBET
FELDMANN HEDVIG
FELDMANN KATALIN JUDIT
GALLYAS JÁNOS
GROSZMAN DEZSŐ
GROSZMAN ERNŐ
HERSKOVICS ERNŐ
HERSKOVICS ÉVA
HERSKOVICS BÉLA
HERSKOVICS GYULA**

HERSKOVICS GYULÁNÉ
 LAKATOS JÓZSEF
 LISZAUER GYULA
 LISZAUER GYULÁNÉ
 LISZAUER LÁSZLÓ
 LUKÁCS JÁNOS
 ÓBERSZT MIKLÓS
 REITERER KÁROLY
 TÓTH SZIVI GYULA
 ÜVEGES BÁLINT

Az emlékmű hátoldalán bányászcímer és az 1952-es szuhakállói bányabeli vízbetörést túlélők és áldozatok.

AZ 1952-ES
 SZUHAKÁLLÓI
 VÍZBETÖRÉS
 TÚLÉLŐI ÉS HALOTTAI

VRADIK LAJOS
 SZŰCS ZSUZSANNA
 ID. RÁKOS JÁNOS
 IFJ. RÁKOS JÁNOS
 BARNÓCZKI LÁSZLÓ
 BÓNÉ KÁLMÁN
 BOROS JÁNOS
 KRESÁK MAGDOLNA
 GOLBERT JÓZSEF
 SZANISZLÓ FERENC
 LESKÓ ANDRÁS
 DOMBI JÓZSEF
 BÁNÓCZI LÁSZLÓ
 ONDO JÓZSEF
 LAKATOS LAJOS
 HORVÁTH JÓZSEF
 BALOGH BERTALAN
 BENEDEK ISTVÁN†
 GÖRCSÖS JÓZSEF†
 HAMM KÁLMÁN†

Az emlékmű hátoldalán balra, lent, vésett fekete betűkkel a következő szöveg:

**ÁLLÍTTATTA: SZUHAKÁLLÓ KÖZSÉG
ÖNKORMÁNYZATA
SZOBRÁSZ: VARGA ÉVA
KŐFARAGÓ: IFJ. GYÓRFI SÁNDOR, KARCAG**

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Lakatos Dezső** honvéd.

5. Szuhakálló lakossága 1910-ben 511, 1941-ben 1068, 2010-ben 971 fő volt. Az I. világháborúban 65 fő vett részt, 12-en haltak hősi halált, 3 fő hadirokkant lett. A II. világháborúban 27 fő esett áldozatul.

A holokausztnak 44 helyi lakos esett áldozatul.

Az emlékművet a millenniumi emlékszázló átadása alkalmával avatták fel.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegye) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 151-152 p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 267. p.

– Béke poraikra... Dokumentum-emlékkönyv a II. világháborúban a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 1999. 564. p.

– Új emlékmű készült Szuhakállón = Észak-Magyarország. 56. évf. 193. sz. (2000. aug. 18.) 7. p.

Az emlékmű hátoldala

KURITYÁN

I. világháborús emléktábla

1. A község állíttatta.
2. 1939-ben készült.
3. Az evangélikus templom bejárata mellett, jobboldalt, a falon helyezték el. Kossuth Lajos út 166. (A templomot a reformátusokkal, a görögkatolikusokkal és a római katolikusokkal közösen használják. 2013-ban felújították.)
4. A 70 x 50 cm-es fekete márványtábla díszes műkökeretben van, amely lent 150 cm, fent 120 cm hosszú és mind a két rész 19 cm magas, a keret a két oldalán 15,5 cm széles, magassága 50 cm. A keret tetején műkö, szárnyait széttáráó turul van, melynek szárnya 120 cm széles. A márványtáblán vésett, arany betűkkel két oszlopban az I. világháború áldozatai.

A HAZÁÉRT 1914 – 1918

DRÓTOS JÁNOS	BARÁT ANDRÁS
FEJES DÁNIEL	PÉTER LAJOS
HAJESZ ANDRÁS	SZIRÁCSKI BÉLA
HRONYECZ BALÁZS	SZLANYISA ANDRÁS
HURÁK SÁMUEL	

Alatta a földön a falhoz építve egy 97 x 57 x 49 cm-es beton alapon a Károly csapatkreszt I. világháborús kitüntetés 60 x 60 x 15 cm-es műkö keresztje, melynek felső szárában A középen **HAZÁÉRT**, alsó szárában **1914–1918** felirat.

5. Az I. világháborúban 46-an harcoltak, 9-en haltak hősi halált, 7-en lettek hadirokkantak, 1 főt vitézzé avattak (Nem találtam a Vitézek albumában.). Az 1939-ben megjelent Csíkvári szerkesztette könyv azt írja: „A hősi emlékmű most van felállítás alatt.”

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 79-80. p.

II. világháborús emlékmű

1. Az önkormányzat állíttatta.
2. 2008-ban készült.
3. A Községháza melletti területen áll, bal oldalt. Kossuth Lajos út 109.
4. Beton alapú vaskerítéssel körülkerített parkban áll, melyben különböző nagy fák és virágok vannak. Térkövel kirakott 860 x 900 cm-es területen van, melyhez négy irányból térkövel kirakott járda vezet. Márványlapokkal burkolt, kétlépcsős alapja van. A lépcsők mérete: 231 x 231 x 16 cm és 171 x 171 x 15 cm. Az alapon 245 cm magas, márványlapokkal borított obeliszk áll, mely lent minden oldalán 111 cm, fent 58 cm. Az obeliszk tetején, annak széleitől kissé kiérve 25 cm magas gúla van, melyen 50 cm átmérőjű, bronzolt, fém, alul szalagos babérkoszorú van, melyből fent egy kard markolata áll ki, a koszorú közepében mindkét oldalon címerpajzs, melyben a bányász címer (keresztbe helyezett kalapács és nyeles bányászék).

Az obeliszken elől 40 x 60 cm-es fekete, cirádás márványtáblán körülvésett betűkkel a II. világháború áldozatai.

Az obeliszken baloldalt 40 x 60 cm-es fekete, cirádás márványtáblán körülvésett betűkkel a hősi halált halt bányászok neve.

II. VILÁGHÁBORÚ HŐSEI BÁRDOS ISTVÁN CZICZLAVICZ LAJOS THERN SÁMUEL VÁLYI BÉLA ZALAHEGYI NÁNDOR MORVAI CSALÁD	HŐSI HALÁLT HALT BÁNYÁSZAINK EMLÉKÉRE MAGYAR LAJOS SZIRÁCSKI BÉLA VARGA GUSZTÁV VARGA GYULA
---	--

A II. világháború áldozatai között nem szerepelnek: **Hanzel István** honvéd, **Nagy István** honvéd, **Rácz Károly** munkaszolgálatos, **Varga János** honvéd.

Az obeliszken jobboldalt 40 x 60 cm-es fekete, cirádás márványtáblán körülvésett betűkkel a következő felirat olvasható:

II. VILÁGHÁBORÚ KÜLFÖLDI HŐSEI - OROSZ - ROMÁN - UKRÁN - NÉMET NÉVTELEN KATONÁK
--

5. Kurityán lakossága 1910-ben 436, 1941-ben 1055, 2010-ben 1657 fő volt. A II. világháborúban 10 helyi lakos hunyt el, az emlékművön a bányánál dolgozott 4 bányász neve is szerepel, valamint azon nemzetek nevei, melyek katonái a településen estek el és ott temették el.

A holokauszt áldozata lett 7 zsidó vallású helyi lakos.

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózd-tól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 211. p.

– Béke poraikra... II. Dokumentum-
emlékkönyv a II. világháborúban a
történelmi Magyarország területén
elesett, meghalt magyar katonákról
és munkaszolgálatosokról. / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft.
Budapest, 2001. 606., 807., 972.,
1023. p.

– www.magyarhosok.hu

FELSŐNYÁRÁD

I. és II. világháborús emlékmű

1. A köszénbányatulajdonos **Bódy** testvérek állíttatták az I. világháborús emlékművet. Az emlékmű II. világháborús áldozatainak névsorával az önkormányzat egészítette ki. **Edelstein Hermann** miskolci kőfaragó készítette.

2. 1933-ban készült az I. világháborús emlékmű. Később kiegészítették a II. világháború áldozataival. 1997-ben felújították.

3. A Dózsa György úton áll, ahol az út Aggtelek felé kanyarodik, közvetlen a kanyarban jobbra, ha Kurityán felől érkezünk.

4. 90 cm magas, díszes műkökerítéssel körülvelt 590 x 590 cm-es területen áll. Belül a terület és a háromlépcsős alap konglomerált burkolólappal burkolt. A lépcsők mérete: 1. 392 x 392 x 19 cm, 2. 310 x 310 x 19 cm, 3. 234 x 234 x 17 cm. Az alap és a rajta lévő obeliszk lyukacsos mészkőből áll. Az alap 150 x 150 x 180 cm, mely a tetején körben 3 cm-rel szélesebb 14 cm vastagságban. A rajta álló obeliszk

370 cm magas lent körben 134 cm, fent 50 cm. Az obeliszk tetején bronz, szárnyait széttáró, karmai között kardot tartó turul. Az obeliszk közepén bronz, 15 x 30 cm-es magyar címer (1990-es). Elöl az alapon 50 x 109 cm-es, besüllyesztett, szürke márványtáblán, vésett, fekete betűkkel az I. világháború áldozatai, baloldalt 50 x 109 cm-es, besüllyesztett, szürke márványtáblán, vésett, fekete betűkkel a II. világháború áldozatai. Az emlékmű előtt három, 6 m magas, feketére festett, vas zászlórúd van.

Emléket állít a holokauszt felsőnyárádi áldozatainak is.

**FELSŐNYÁRÁD
HŐSI HALOTTAI
AZ I. VILÁGHÁBORÚBAN**

1914 – 18

**BEDE PÁL
BENCsik GÉZA
BÓDY ANTAL
BOHÓ ISTVÁN
CZEIZLER JAKAB
HAMARA ISTVÁN
KARLA ISTVÁN
MAGYARI PÁL
MOTKÓ JÓZSEF
SERFŐZŐ PÁL
SZABÓ FERENC
SZABÓ GYÖRGY
P. SZABÓ JÁNOS
J. SZARKA LÁSZLÓ
SZEPEsi GYÖRGY
IFJ. TÓTH ISTVÁN
VÁRADI GÉZA**

**A KÖZSÉG ÁLDOZATAI
A II. VILÁGHÁBORÚBAN**

**ÁRVAI JÓZSEF
BEDE JÓZSEF
CSÍK IRMA
IMRI SZARKA ISTVÁN
K. JUHÁSZ BERTALAN
KARDOS ANTAL
KOCsis JÁNOS
L. NAGY JÓZSEF
L. NAGY JÓZSEFNÉ
OLÁH JÁNOS
SÁMSON JÓZSEF
SZABÓ PÁL
V. SZARKA LAJOS
SZARKA ZOLTÁN LÁSZLÓ
SZTARI LAJOS
VARGA BÁLINT
VARGA BÉLA
----- . -----
TISZTELET AZ ISMERETLEN
SORSÚ
FELSŐNYÁRÁDI ZSIDÓKNAK IS**

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Otári Lajos** honvéd.

5. Felsőnyárád lakossága 1910-ben 722, 1941-ben 1013, 2010-ben 1017 fő volt. Az I. világháborúban 60 fő harcolt, 18 fő halt hősi halált (Az emlékművön 17 név szerepel.) 5 fő hadirokkant lett, 1 főt vitézzé avattak: **vitéz K. Szarka Lajos** t. törzsfővezető, 1883-ban született Felsőnyárádon, a 15. vadászszázalékhoz vonult be, kitüntetései: arany vitézségi érem tisztek számára, I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt. A II. világháborúban 18 helyi lakos vesztette életét. A holokauszt áldozata lett 10 zsidó vallású helyi lakos.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 52-53. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 199-200. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1. rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 353. p.

– www.jovonk.info (Jövönk.info)
Borsod őrzi (h)ősei hagyományait: Turul és Kopja.

JÁKFALVA

I-II. világháborús emlékmű

1. Az önkormányzat állíttatta.
2. 1992-ben készült.
3. A község Dövény felőli végén, a községtáblán kívül eső, balra lévő temetőben, a ravatalozó bal oldalánál áll.
4. A településen volt egy I. világháborús emlékmű, amely a Kossuth utcában, a harangláb mellett magánterületen állt. Az emlékművet hosszú időn keresztül nem gondozták így szétesett. Az önkormányzat az emlékmű eredeti formáját megtartva építtette újjá a temetőben.

254 x 168 x 12 cm-es beton alapon termésköböl rakott, 6 cm-es betonkoszorúval fedett 190 cm széles, 61 cm vastag, legmagasabb pontján 235 cm magas emlékmű. A középső kiemelkedő rész mérete: 51 x 43 x 61 cm. Két oldalt 184 cm magas, elől két irányból ívesen lejtős. Elöl 31 x 41 cm-es, besüllyesztett, fekete-barna cirádás márványtáblán, körülvésett betűkkel a két világháború áldozatai együttesen.

HŐSEINK I-II VILÁGHÁBORÚ HÓSI HALOTTAI

KONYHA PÉTER
LOVAS JÓZSEF
LOVAS FERENC
MOTKÓ JÓZSEF
BODNÁR LAJOS
SZATMÁRI RÓZSI
SZATMÁRI BÉLA

A tábla alatt beépítve az I. világháborús emlékműből átmentett, I. világháborús kitüntetést, a Károly csapatkeresztet formázó, 59,5 x 59,5 cm-es kökereszt, melyben a következő szöveg van:

A

HAZÁÉRT

1914–1918.

5. Jákfalva lakossága 1910-ben 270, 1941-ben 294, 2010-ben 519 fő volt. Az I. világháborúban 30-an harcoltak, 5-en haltak hősi halált, 2 fő hadirokkant lett. Az emlékművön együttesen szerepelnek az I. és II. világháború áldozatai, 7 név.

A holkausztt áldozata lett 2 zsidó vallású helyi lakos.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csikvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 72-73. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 209. p.

DÖVÉNY

I. világháborús emlékmű

1. A község lakossága állíttatta.
2. 1936-ban készült.
3. A Rákóczi Ferenc út mellett áll, ahol a Dózsa György utcára egy kis út vezet.
4. 425 x 310 cm-es beton alapú vaskerítés veszi körül az emlékművet. Elölről 87 cm széles, 3 lépcső van, két oldalán és hátul ferdén, terméskövel van kirakva, mely 90 cm magas és lent 215 x 250 cm alapterületű, fent 111 x 90 cm-es. Az alapon a beton emlékmű 76 x 149 x 38 cm-es, mely fent ferdén két oldalt lesarkított, tetején lent szélesebb, 33 cm magas kör virágtartó betonból. Elöl 60 x 90 cm-es mészkőtáblán, vésett, szürke betűkkel az I. világháború áldozatai

HŐSÖK VOLTAK A HAZÁÉRT HALTAK 1914 – 1918

DUDÁS MIKLÓS	tizedes
FÓRIS JÁNOS	közüvitéz
LÁZÓK ANDRÁS	”
S. MAJOROS ANDRÁS	”
MISKAI ANDRÁS	”
MUNTÁK BÉLA	”
PIKÓ LAJOS	”
SZTARI JÁNOS	”
SZTARI SÁMUEL	”
VÁRADI BÉLA	”

Elöl a tábla fölött a síkból kemelkedő, beton, zöldre festett, ovális 8 cm széles, oldalirányban 42 cm és 36 cm magas koszorú, nemzeti színű szalaggal díszítve, a koszorú szárai oldalt 39 cm-t lelőgnak.

5. Dövényen 1910-ben 439, 1941-ben 431, 2010-ben 289 fő lakott. Az I. világháborúban 52 fő vett részt, 8-an haltak hősi halált (Az emlékművön 10 név szerepel.), 4 fő lett hadirokkant, 2 főt vitézzé avattak: **vitéz Fóris András** t. őrmester, 1890-ben született Dövényen, a 34. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapattereszt; **vitéz Majoros János** népfölkelő őrmester, 1876-ban született Dövényen, a 34. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapattereszt.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyéek) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 45-46. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 205., 282. p.

Millenniumi emlékpark, I. és II. világháborús emléktábla

1. „Dövény község önkormányzata” állította. **Szoboszlai István** építész tervezte.

2. 2000-ben készült.

3. Rákóczi Ferenc út 3. (136/1 hrsz.) A Rákóczi Ferenc út és a Dózsa György u. kereszteződésében áll.

4. Térkövel kirakott, szabálytalan alakú területen van a négy faoszlopon álló fazsindelyes 250 x 240 cm-es pavilon, melynek négy oszlopa, belülről lelapolt részén egy-egy öntött, 21,5 x 29,5 cm-es, kiemelkedő betűs bronztábla van. A Községháza felől két 5 m-es, fehérre festett, vas zászlórúd van, a baloldalin a magyar, a jobboldalin

a település zászlajával. Ha a zászlók felől közelítünk, akkor elől balra az I. világháború áldozatait felsoroló tábla van, jobbra az állítató neve, hátul balra a magyar címer, jobbra a II. világháború áldozatainak táblája.

**AZ I. VILÁGHÁBORÚ
HŐSI HALOTTAI**

**DUDÁS MIKLÓS
FÓRIS JÁNOS
LÁZÓK ANDRÁS
S. MAJOROS ANDRÁS
MISKAI ANDRÁS
MUNTÁK BÉLA
PIKÓ LAJOS
SZTARI JÁNOS
SZTARI SÁMUEL
VÁRADI BÉLA**

**A XX. SZÁZAD
HŐSEINEK ÉS
ÁLDOZATAINAK
EMLÉKÉRE
ÁLLÍTTATTA
AZ EZREDFORDULÓ
ÉVÉBEN
DÖVÉNY KÖZSÉG
ÖNKORMÁNYZATA**

2000

**A II. VILÁGHÁBORÚ
HŐSI HALOTTAI:**

**BELEG PÁL
BURI BOLDIZSÁR
DORÓ IMRE
DORÓ ISTVÁN
FÓRIS ISTVÁN
GYÖKÉR GYULA
LÁZÓK GYULA
MAJOROS JÁNOS
SZARKA ISTVÁN
SZTARI JÓZSEF**

Az építmény közepén egy emlékkő áll, amely nagyon mállik.

5. A magyar államalapítás 1000. évfordulója alkalmával készült. Az I. és II. világháború áldozatait is megörökíti.

A holokausztnak 3 helyi zsidó vallású lakos esett áldozatul.

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 193. p.
– www.kazincbarcika-tarsulas.hu

FELSŐKELECSÉNY

I. világháborús emléktábla

1. A község lakossága állíttatta.
2. Az 1930-es években készült.
3. A református templom tornya melletti falon, jobbra helyezték el. Petőfi Sándor út 1.
4. Az I. világháború áldozatait megörökítő 50 x 80 cm-es fekete márvány emléktábla, 62 x 92 cm-es 6 cm széles, vakolatkeretben van, a felirat vésett, arany betűs.

**AZ 1914 – 1918 ÉVI
VILÁGHÁBORÚBAN HŐSI HALÁLT
HALTAK:**

**SZABÓ ANDRÁS SZKV.
P. ANDÓ PÁL TIZ.
SZEDLÁK ANDRÁS SZKV.
BREZINA JÁNOS HONV.
ANDÓ MIHÁLY**

ÖRÖK EMLÉKÉRE.

A felirat fölött vésett, arany fűzfa van.

5. Felsőkelecsény lakossága 1910-ben 391, 1941-ben 412, 2010-ben 371 fő volt. Az I. világháborúban 38-an harcoltak, hősi halált halt 5 fő, hadirokkant lett 3 fő. 1939-ben „a hősi emlékművet egy márványtábla képviseli.”

A holokauszt áldozata lett 2 zsidó vallású helyi lakos.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 51-52. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 199. p.

II. világháborús emléktábla

1. Az önkormányzat helyezte el.

2. 1991-ben készült.

3. A református templom tornya melletti falon, balra helyezték el. Petőfi Sándor út 1.

4. A II. világháború áldozatait megörökítő 60 x 90 cm-es fekete márvány emléktábla, 76 x 106 cm-es 8 cm széles, vakolatkeretben van, a felirat vésett, arany betűs.

A II. VILÁGHÁBORÚBAN A HAZÁÉRT HŐSI HALÁLT HALTAK	
ANDÓ PÁL	NAGY MIHÁLY
BREZINA JÓZSEF	NOVÁK ANDRÁS
BUDAI LÁSZLÓ	NOVÁK JÁNOS
GÁL BÉLA	POGÁNY ISTVÁN
DEÁK BÉLA	SZABÓ GYULA
JUHÁSZ FERENC	VARGA FERENC
KISS BÉLA	
ÖRÖK EMLÉKÜL	
1991	

A felirat fölött vésett, arany fűzfa van.

5. A II. világháborúnak 13 áldozata volt.

6. – www.magyarhosok.hu

ZUBOGY

I. és II. világháborús emlékmű

1. A község lakossága állíttatta az I. világháborús emlékművet, melyet az önkormányzat kiegészített a II. világháború áldozataival.

2. Az I. világháborús emlékmű 1934-ben készült az országzászló mozgalom keretében, a II. világháború áldozataival történő kiegészítés időpontjáról nem rendelkezünk információval.

3. Szabadság út. (A Szabadság út és a Dózsa György u. találkozásánál áll.)

4. 120 cm magas, beton alapú vaskarítéssal körülvelt 635 x 742 cm-es területen (a kerítésen belül bokrok) áll a két lépcsős alapú emlékmű. A lépcsők betonból készültek, 338 x 338 x 20 cm-es és 283 x 283 x 15 cm-es. Középen lyukacsos termésköböl egy 150 x 150 x 100 cm-es oszlop, melynek teteje 14,5 cm vastag műkövel záródik. Az oszlopon lyukacsos terméskő, 230 cm magas obelisz, mely alul 146 x 146, fent 60 x 60 cm alapterületű, tetején az élein íves, lent 60 cm, fent 24 cm, 20 cm magas csonkagúla, melyben 350 cm-es vas, fekete zászlórúd van.

Az obeliszk elején felül félkör alakú mélyedésben szürke márványtáblán, vésett betűkkel az I. világháború áldozatai.

Emlékezzünk

1914 – 1918

- 1. ANGYAL PÁL**
- 2. BÁTHORY BERTALAN TDS.**
- 3. BÁTHORY RAFAEL**
- 4. CSORBA BARNABÁS**
- 5. CSORBA ISTVÁN**
- 6. CSORBA JÁNOS**
- 7. CSORBA PÉTER**
- 8. CSORBA RAFAEL**
- 9. GÖNCZI PÁL**
- 10. JUHÁSZ BÁLINT**
- 11. JUHÁSZ BERTALAN**
- 12. KONYHA BERTALAN SZKV.**
- 13. KONYHA LAJOS**
- 14. NACSI ISTVÁN**
- 15. OLÁH JÁNOS**
- POGÁNY RAFAEL**

A terméskő oszlopon 90 x 49 cm-es, besüllyesztett, fekete márványtáblán, vésett arany betűkkel a II. világháború áldozatai két oszlopban.

EMLÉKEZZÜNK! 1942 – 1945

1. BÁTHORI JÁNOS HONV.	9. KONYHA BERTALAN
2. CSORBA MIHÁLY	10. KONYHA PÁL ÖRM.
3. DEUTS BÉLA	11. KONYHA SÁNDOR ÖRM.
4. GÖNCZI ISTVÁN	12. NAGY MÁRTON
5. HANGO JÓZSEF SZKV.	13. MÁTÉ FERENC
6. HANGO BERTALAN	14. MOLNÁR JÁNOS
7. ISTENES LAJOS	15. SVARCZ GYULA
8. KONYHA BÁLINT	16. VÁRADI ERNŐ
17. VERES JÓZSEF	

A II. világháború áldozatai között nem szerepelnek: **Szagán Lajos** honvéd, **Balog István**.

5. Zubogy lakossága 1910-ben 607, 1941-ben 745, 2010-ben 575 fő volt. Az I. világháborúnak 16 fő áldozata volt, 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Molnár István** t. szakaszvezető, 1892-ben született Ónodon, a 34. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, orosz harctéren volt, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatereszt, sebesülési érem (1), háborús emlékérem. A II. világháborúnak 19 helyi lakos esett áldozatul.

A holokausztnak 6 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 275. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 294. p.

– Béke poraikra... III. Dokumentum- emlékkönyv a második világháború nyugati hadműveleti területén és a nyugati hadifogságban meghalt magyar katonákról / Bús János – Szabó Péter. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2013. 341. p.

– www.magyarhosok.hu

RAGÁLY

I. világháborús emlékmű

1. A község állíttatta.
2. Az 1930-as években készült, az országzászló mozgalom keretében.
3. A református templom mögött áll. Rákóczi Ferenc u. 15.
4. Három elemből áll a termésköböl készült emlékmű. Az alsó eleme 200 x 200 x 40 cm-es, a középső oszlop 136 x 136 x 88 cm-es, a tetején lévő obeliszk lent 98 x 98, fent 42 x 42 cm alapterületű és 200 cm magas. Az obeliszk tetején 40 cm magas műkő, vázaszerű dísz, melyből 350 cm magas zöld, vas zászlórúd áll ki. A középső elemen elől egy 8,5 cm vastag hármashalom van termésköböl. Valamennyi elem teteje vékony betonréteggel fedett.

Az obeliszken elől kökeretes, besüllyesztett, 42,5 x 69 cm-es fekete márványtablán, vésett, arany betűkkel az I. világháború hősi halottai. Az emlékmű az országzászló mozgalom keretében készült. A márványtablát kicserélhették valamikor.

EMLÉKEZZÜNK! 1914 – 1918.

**BÉRES ISTVÁN
DAPSY VILMOS
FEJES KÁROLY
GULYÁS MIHÁLY
KONYHA PÁL
POGÁNY SÁNDOR
PUSKO JÓZSEF
RAGÁLYI JÁNOS
RAGÁLYI KÁLMÁN
RAGÁLYI RAFÁEL
RÓTH PÁL
VADNAI FERENC**

5. Ragály lakossága 1910-ben 639, 1941-ben 765, 2010-ben 651 fő volt. Az I. világháborúnak 12 áldozata volt, 3 főt vitézzé avattak: **vitéz Bárdos Lajos** t. szakaszvezető, 1896-ban született Ragályon, a 25. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt; **vitéz Ragályi Lajos** t. őrvezető, 1891-ben született Ragályon, a 3. honvéd huszárezredhez vonult be, orosz, olasz harctéren volt, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt; **vitéz Regős Bertalan** t. szakaszvezető, 1886-ban született Ragályon, a 25. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt.

6. – Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 160., 327., 329. p.
– Ragály község története / Szénégetőné Kunráth Ágnes. Ragály Község Önkormányzata. Ragály, 2006. 140. és 222. p.

II. világháborús emléktábla

1. A római katolikus egyház és a hozzátartozók állíttatták.
2. Visszaemlékezések szerint 1995-ben helyezték el.
3. A római katolikus templomban van. Rákóczi Ferenc u. 43.
4. Fehér, cirádás 62 x 70 cm-es márványtáblán a II. világháború áldozatai vésett, fekete betűkkel két oszlopban, a két oszlopot latin kereszt választja el.

A
MÁSODIK
VILÁGHÁBORÚ ÁLDOZATAINAK
EMLÉKÉRE

<p>BÓDI JÁNOS BUDAI LAJOS CSÁK JÁNOS GARAI BÉLA HAJDU ISTVÁN HAJDU JÓZSEF KINCS MIKLÓS KONYHA BERTALAN KONYHA LAJOS MOLNÁR LÁSZLÓ NÉMETH ISTVÁN ADJ URAM ÖRÖK NYUGODALMAT NEKIK!</p>	<p>SKOVER LAJOS SOLTÉSZ ISTVÁNNÉ SZEDLÁK ISTVÁN SZEDLÁK LAJOS SZÜCS JÓZSEF SZÜCS LAJOS SZEGŐ JÓZSEF TÓTH BÁLINT TÓTH MIKLÓS VERES JÁNOS VERES JÓZSEF</p>
---	---

A II. világháború áldozatai között nem szerepelnek: **Garai Bertalan** honvéd, **Miskay József** szakaszvezető.

5. A II. világháborúnak 24 áldozata volt.

A holokauszt áldozata lett 9 zsidó vallású helyi lakos. (A zsidó áldozatok között a keleméri áldozatok is szerepelnek.)

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 210. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Ragály község története / Szénégetőné Kunráth Ágnes. Ragály Község Önkormányzata. Ragály, 2006. 222. p.

– Béke poraikra... III. Dokumentum- emlékkönyv a második világháború nyugati hadműveleti területén és a nyugati hadifogságban meghalt magyar katonákról / Bús János – Szabó Péter. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2013. 310., 333. p.

TRIZS

I-II. világháborús emlékmű

1. Az önkormányzat állíttatta.
2. 1992. október 23-án avatták fel.
3. Az Aggtelek felé vezető út bal oldalán áll. Petőfi Sándor út.
4. A domboldalba áll, beton alapú vaskerítéssel körülvéve, bal oldalt kissé távolabb a millenniumi és hősök emlékműve. Beton lépcsőn lehet feljutni a három műkölépcsős alapon álló emlékműhöz. A három lépcső mérete: 1. 295 x 196 x 25 cm; 2. 195 x 100 x 17 cm; 3. 137 x 44 x 12 cm. Az emlékmű két, egymás mellett lévő elemből áll. A baloldali 35,5 x 26 x 141 cm-es műkö oszlop 45 x 34 x 25 cm-es tetején ferde alapon áll, az oszlop felső részén elől 15 x 30 cm-es bronz magyar címer (1990-es). Mellette egy 6 cm magas betonon 78 x 13 x 133 cm-es műkö lap van, melyen 60 x 80 cm-es fekete márványtábla, rajta a két világháború áldozatainak a névsora körülvésett betűkkel. Az emlékmű bal oldalán, vas, szürke tagolt zászlórúd, mely 6 m magas.

HŐSI HALOTTAINK

AZ I. VILÁGHÁBORÚBAN ELESETTEK

DEMETER ISTVÁN	N. IFJ. RÁKI LAJOS
DEMETER JÁNOS	ALSÓ SZÜCS JÓZSEF
HENYECZ DÁNIEL	SZÜCS PÁL IFJ.

A II. VILÁGHÁBORÚBAN ELESETTEK

DEMETER JÓZSEF	NAGY FERENC
DEMETER PÁL	SÜTTŐ ISTVÁN
HENYECZ DÁNIEL	SZÜCS MÁRTON
LÓRINCZ JÁNOS	TÓTH DEZSŐ

A II. VILÁGHÁBORÚ ÁLDOZATAI

DUSZA ISTVÁN
A SELYMES ÉS A WEISZBERGER CSALÁD
VISSZA NEM TÉRT TAGJAI

5. „1935, vagy 1936 tájékán az akkori falu közepére egy kis domboldalra megépítették a közös emlékművet is, amit helyi nyelven mindenki „Szobor”-nak nevezett. Az emlékmű köfállal és vaskerítéssel volt körülvéve, amit sajnos az idő már megsemmisített, de jelenleg a jubileumi park kerítése zárja körül. Az emlékmű három lépcsőtalapzaton van, tetején a hármashalom van. Az útra néző oldalán a márványtábla, rajta a hősi halált haltak névsorával, akik sajnos heten voltak (Az emlékművön 6 név szerepel.). Közöttük kettő nő, öten pedig nőtlenek. Ezzel végleg a falu központjává vált a szobor környéke, hiszen minden március 15-én e mű előtt lett megtartva a 48-as szabadságharc emlékünnepe, itt sorakozott fel és ide tért vissza a gyakorlatra kötelezett leventecsapat és máig is itt van az autóbusz megálló.” (Demeter, 1988.)

„Az avatáson Kiszely József polgármester mondott beszédet, aki a háborúkban elesettek emlékének méltatásán túl szólt a hozzátartozók fájdmáról, áldozathozataláról is. Dr. Hatvani Zoltán országgyűlési képviselő megemlékezett népünk történelmének kiemelkedő eseményeiről. Az ünnepségen a falu lakói, hozzátartozók virágokat

helyeztek el az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulóján átadott emlékműnél.” (É-Mo. 1992.)

A holokausztnak 8 helyi lakos esett áldozatul.

Trizs lakossága 1910-ben 333, 1941-ben 360, 2010-ben 211 fő volt. Az I. világháborúnak 6 áldozata volt, 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Szűcs István** főtüzmaster, 1882-ben született Trizsben, a 3/13. tábori tüzérezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt. A II. világháborúnak 8 fő esett áldozatul.

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidas-németitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 274. p.

– Falum krónikája / Demeter István. Trizs, 1988. 32., 63. és 68-70. p. Kézirat az edelényi Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményében.

– Trizsi emlékmű-avatás = Észak-Magyarország, 48. évf. 251. sz. (1992. okt. 24.) 3. p.

– Béke poraikra... II. Dokumentum-emlékkönyv a II. világháborúban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 2001. 525. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 366. p.

Millenniumi és hősök emlékműve

1. A „községi önkormányzat” állította.

2. 2001-ben készült, a magyar állámalapítás 1000. évfordulóján.

3. Az Aggtelek felé vezető út baloldalán áll, a világháborús emlékműtől néhány méterre, jobbra. Petőfi Sándor út.

4. A domboldalban áll, beton alapú vaskerítéssel körülvéve, bal oldalt kissé távolabb a két világháború áldozatainak emléket állító emlékmű. Beton lépcsőn lehet feljutni a három betonlépcsős alapon álló emlékműhöz. A három lépcső mérete: 1. 325 x 325 x 23 cm; 2. 270 x 270 x 20 cm; 3. 223 x 223 x 19 cm. A lépcső tetején terméskőből egy 100 x 100 x 96 cm-es oszlop, azon 70 cm magas műkö hármashalom van, melyből 350 cm magas, zöld, vas zászlórúd áll ki.

Elöl az oszlopon 40 x 60 cm-es fekete, besüllyesztett márványtáblán körbevéssett magyar címer (1990-es) és Trizs címere egymás mellett, alatta körülvéssett betűkkel egy Kölcsey idézet és a következő szöveg:

**„HASS, ALKOSS, GYARAPÍTS:
S A HAZA FÉNYRE DERÜL!”**

**HŐSEINK ÉS A MILLENNIUM
TISZTELETÉRE
KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
2001.**

5. A magyar történelem valamennyi hősenek állít emléket az emlékmű, így a két világháború áldozatainak is, ezért helye van a világháborús emlékműveket számbavevő munkánkban.

6. – www.trizs.hu

AGGTELEK

I. világháborús emléktábla

1. Az „aggteleki ref. egyház” állíttatta.
2. 1930-as években készült.
3. A református templom harangtornya bejárata fölött helyezték el. A művelődési ház mellett áll a harangtorony. Hunyadi utca.
4. Fent az ajtó fölött 96 x 70 cm-es szürke márványtablán, vésett barna betűkkel (a festés nagyrésze kikopott a betűkből) az I. világháború áldozatai. A tábla fölött arannyal festett, két oldalt kissé lelógó, kő dísz, melynek közepén párnán a magyar királyi korona.

AZ 1914 – 18 ÉVI VILÁGHÁBORÚBAN ELESETT HŐSÖK

JANOSCIK ANDRÁS

BÁSTI JÁNOS

BÓDIS ISTVÁN

BÓDIS LAJOS

DUSZA LAJOS

FÁBRI PÁL

FARKAS JÁNOS

HORKAY GYÖRGY

HORKAY MIKLÓS

JANKA LÁSZLÓ

KLANICZA LÁSZLÓ

KOVÁCS JÁNOS

SZEGŐ LÁSZLÓ

VÁRNAY PÁL

**EMLÉKÉRE ÁLLÍTTATTA AZ AGGTELEKI REF. EGYHÁZ
AZ NEM LEHET, HOGY ANNYI SZÍV HIÁBA
ONTA VÉRT**

5. Aggtelek lakossága 1910-ben 555, 1941-ben 713, 2010-ben 521 fő volt. Az I. világháborúnak 14 áldozata volt, 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Bodnár Lajos** közvitéz, 1897-ben Hecson született, a 25. cs. és kir. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt.

6. – Aggtelek község családjainak története / Antal István Bertalan. Aggtelek, 1966. Gépirat az edelényi Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményében. 24. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 168. p.

II. világháborús emléktábla

1. „Aggtelek község lakossága” állította.
2. 1990 augusztusában avatták fel.
3. A református templom harangtornya falán, a bejáratától balra helyezték el. A művelődési ház mellett van a harangtorony. Hunyadi u.
4. 33 x 84 cm-es fehér, cirádás márványtablán, vésett fekete betűkkel a II. világháború áldozatai.

**ŐK NEM JÖTTEK VISSZA
A II. VILÁGHÁBORÚ
VÉRZIVATARÁBÓL**

BARTÓK	LÁSZLÓ
BÓDIS	BERTALAN
BÓSA	BÉLA
BÓSA	BÉLA
DUSZA	JÁNOS
DUSZA	LAJOS
KOVÁCS	PÁL
LIGNER	LÁSZLÓ
MÁTÉ	BÉLA
MÓZES	JÁNOS
SZÉKELY	JÓZSEF
VÁRADI	JÁNOS
VÁRADI	LAJOS
VÁRNAY	GYULA
VÁRNAY	ISTVÁN
VITÁLIS	LÁSZLÓ
REGE CZ	ISTVÁN

**EMLÉKÜKRE ÁLLÍTTATTA
AGGTELEK KÖZSÉG
LAKOSSÁGA 1990 ÉVBEN**

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Szajkó Miklós** honvéd.

5. A II. világháborúnak 18 áldozata volt. Antal István Bertalan szerint 18 fő halt meg a fronton, 3 családot deportáltak és 3 polgári személy vesztette életét a helyi harcok során. A fronton elesettek: *Bódis Bertalan, Bósa Béla, Bósa-Szűcs Béla, Bartók László, Dusza János, Dusza Lajos, Fábri János, K. Kovács Pál, Ligner László, Máté Béla, Mózes János, Regecz István, Székely József, Várnay Gyula, Varnay István, Váradi János, Váradi Lajos, Vitalis László.* Polgári személyek: *Hunyák Erzsébet 13 éves aggteleki gyermek, Szűcs János szőlő-sardói és Béki György tibolddaróci lakosok.* Deportáltak: *Groszmann Ernő 4 tagú, Groszmann Zoltánné 2 tagú és Schwarcz Adolf 6*

tagú családja. A Miskolc és környéke mártírkönyve szerint a holokausztnak 13 helyi zsidó vallású áldozata volt.

Az emléktábla avatását az Aggtelekért Baráti Kör szervezte.

6. – Aggtelek község családjainak története / Antal István Bertalan. Aggtelek, 1966. 24-25. p. Kézirat az edelényi Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményében.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 186. p.

– Felavatták Aggteleken... = Észak-Magyarország. 46. évf. 202. sz. (1990. augusztus 29.) 8. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Béke poraikra... Dokumentum-émlékkönyv a II. világháborúban a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 1999. 703. p.

RUDOLFTELEP

Milleniumi Emlékpark (II. világháború áldozatai)

1. Az önkormányzat állíttatta. *Takács István* és *Zilahy Imre* falfaragók munkája a kopjafa és a kereszt.
2. 2000. augusztus 20-án avatták fel.
3. A József Attila úton áll, a település központja felé haladva jobb oldalt.
4. Szép, virágos, rendezett, közepén rózsaszín térkővel borított parkban áll. A beton alap 450 x 268 x 20 cm-es. Két oldalt terméskőből rakott csonkagúla, amelyek között terméskő oldalú virágláda, mérete: lent 118 cm, fent 137 cm és 32 cm magas. A baloldali csonkagúla lent 124 x 135 cm, fent 60 x 70 cm alapterületű és 80 cm magas, közepén 200 cm magas, 21 x 21 cm-es díszes sötétbarna kopjafa van, bal oldalán, lent **Z I** és **T I** vésett, monogram. A jobb oldali csonkagúla lent 100 x 105 cm, fent 64 x 66 cm alapterületű és 60 cm magas, közepében 170 cm magas, szára 98 cm-es latin kereszt, melyen egy 8,5 cm vastag, alul lekerekített 61 x 100 cm-es fatábla van, azon a II. világháború áldozatai vésett betűkkel, két oszlopban, alul és jobbra harcoló katonák. A fatáblán hátul, lent jobbra **ZILAHY I. / 2000. 08.** felirat

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ RUDOLFTELEPI ÁLDOZATAINAK EMLÉKÉRE.

AZ ELESETT HŐSÖK:

Arczi József	Molnár István
Bató András	Temesi István
Csutka Béla	Temesi János
Lévai Lajos	Szász István
Székely János	
Palotási Rudolf	
Pintácsik János	
Szodorai Sándor	

5. A település 1995-ös függetlenné válásáig Izsófalvához (1950-ig Disznóshorvát) tartozott, így az I. világháború áldozatai az izsófalvai világháborús emlékművön szerepeltek, míg a felirat le nem kopott. Jelenleg az I. világháború áldozatai nem szerepelnek az izsófalvai emlékművön.

Rudolftelep lakossága 2010-ben 711 fő volt.

A millenniumi emlékparkot és az emlékművet Vargáné Kerékgyártó Ildikó szocialista országgyűlési képviselő avatta fel.

6. – Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Emlékpark létesül Rudolftelepen = Észak-Magyarország. 56. évf. 193. sz. (2000. aug. 18.) 6. p.

– www.rudolftelep.hu

IZSÓFALVA (1950-ig Disznóshorvát)

I. és II. világháborús emlékmű

1. Közadakozásból állította a község lakossága az I. világháború áldozatainak emlékére. A II. világháború áldozataira emlékeztető táblával kiegészítette az önkormányzat.

Országos pályázatot hirdettek az I. világháborús emlékmű elkészítésére, melyen 25 művész 47 pályaművel vett részt. A zsűri egybehangzóan **Somogyi Sándor** szobrászművész alkotását ítélte a legalkalmasabbnak.

Somogyi Sándor szobrászművész Gyulaházán született 1881-ben. 1903-ban végzett az Iparművészeti Iskolán, ahol Mátray Lajos és Loránfi Antal volt a mestere. 1904–1907 között Párizsban tanult a Julien Akadémián. 1903-ban az Iparművészeti Iskola pályázatán II. díjat nyert. Rajztehetségét Jósa András Szabolcs megyei múzeumalapító fedezte fel, akinek támogatásával Ungváron kerámiakészítést tanult. 1907–1916 között Debrecenben dolgozott, 1920-tól a Százados úti művésztelepen élt. Korai művei az érett szecesszió remekei. Az 1920-as évektől neobarokk jellegű szobrokat készített, majd a 40-es évektől szinte csak szürrealista pasztelleket festett. Több köztéri szobra áll még ma is az országban. 1960-ban hunyt el Budapesten.

2. 1922. szeptember 10-én avatták fel az I. világháborús emlékművet. Felújítva és kiegészítve a II. világháború áldozatainak nevek nélkül emléket állító táblával 2000. június 3-án.

3. A művelődési ház melletti körülkerített parkban áll (Szoborkert). Izsó Miklós út.

4. *„Emlékművünk fő alakja az erőteljes magyar nő, aki alázattal leborulva a hálás kegyelet koszorújával adózik hős fiaink emlékének.”*

40 cm magas, 230 cm átmérőjű, beton kör alapon 54 cm magas 170 cm átmérőjű beton nyolcszög, azon 87 cm magas 150 cm átmérőjű beton nyolcszög tetején 10 cm magas 130 cm átmérőjű, rajta 40

cm magas 100 cm átmérőjű műkö kör, melyen a 150 cm magas nőalak, féloldalt ül, kezében virágfüzér.

A 87 cm magas nyolcszögön a felújításkor és kiegészítéskor elhelyezett táblák. 30 x 30 cm-es fekete márványtáblán vésett magyar köztársasági címer (1990-es), alatta 45 x 43 cm-es fekete márványtáblán, a következő körbevésett felirat:

**AZ I. ÉS II. VILÁGHÁBORÚ
DISZNÓSHORVÁTI HŐSI HALOTTAINAK
EMLÉKÉRE
2000. JÚNIUS 4.
A NAGYKÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
ÉS A FÜGGETLEN KISGAZDAPÁRT
HELYI ALAPSZERVEZETE.**

„Támadni kell mindig nagyobb körökben
Életnek ott, hol a mártír tetem
Magát kiforrja csendes földi rögben:
Légy hű s bízzál jövődben nemzetem!”

Arany János Magányban című versének fenti idézete a szobor talapzatán szerepelt, de az idők folyamán a hősi halottak nevével együtt lekopott róla.

A talapzaton szerepelt hősi halottak névsora Kőrösi Antal református tanító szerint: **Ando János, Bartha István, Bartha Jenő, Bohó Pál, Demeter János, Filek Péter, Sz. Fodor Gyula, Gál Ferenc, Réti Hubay Pál, Hronyecz Balázs, Kriston András, Rajcsák Lajos, Soltész József, Szabó Lajos, Szajkó József, Tóth András, Kis Varga Lajos, Csutka Arnold, Goch Mátyás, Jávorcsik András, Kiss István, Krisztián András, Kovács Imre, Mochlár István, Rupcsik Péter, Pezsinszki Gyula.** A névsorban nem szerepel **Soltész Károly**

5. A korabeli sajtó szerint 8-10 ezren vettek részt az avatáson 1922-ben. Az ünnepségen jelen volt Borbély-Maczkó Emil, Borsod vármegye főispánja; Ludvig György altábornagy, körletparancsnok; Bónis

Aladár főszolgabíró; Lovász János, a kerület nemzetgyűlési képviselője; Nehéz János tanfelügyelő; Hosztják Albert (bányászati, a szerk.) főfelügyelő. Magyar ruhás fiatalok lovon és gyalog, az I. világháborúban részt vett katonák és díszegyenruhás bányászok vonultak fel.

Közreműködött a helyi fúvószenekar Hubay József vezetésével, a rudolftelepi dalárda Fekete Ignác tanító vezetésével, a disznóshorváti énekkar Árokszállás János községi tanító vezetésével.

Az Emlékmű Bizottság elnöke Körösi Antal református tanító ismertette az emlékmű létrejöttének történetét, majd az egyházak és a különböző intézmények és szervezetek képviselői tartottak beszédet, majd az emlékmű megkoszorúzására került sor.

Az ünnepély után tarsasebéd volt a református iskolában.

2000-ben a szobrot a Független Kisgazdapárt helyi alapszervezetének kezdeményezésére, a párt és az önkormányzat anyagi hozzájárulásával Urbánszki András múcsonyi vállalkozó újjította fel, valamint elhelyeztek egy emléktáblát, amely a II. világháború áldozatainak állít emléket. Ehhez kapcsolódóan sor került az emlékművet övező park rendbetételére, virágosítására is.

Az ünnepségen mintegy 200 helybeli lakos és meghívott vendég jelent meg a Szoborkertben. Dr. Török Pál, a Független Kisgazdapárt megbízott megyei elnöke és Hadobás Sándor művelődési ház igazgató mondott ünnepi beszédet. Az egyházak képviselői megáldották a szobrot. Az újonnan elhelyezett emléktáblát Varga Béla, az FKGP helyi alapszervezetének elnöke leplezte le.

Közreműködött Bencze András (szavalat), az Egressy Béni Klub énekkara, Tarnai Judit (szavalat). Balázs Tibor evangélikus lelkész tartott prédikációt.

Izsófalva lakossága 1910-ben 1979, 1941-ben 4388, 2010-ben 1732 fő volt. (A nagy eltérések abból adódnak, hogy Ormosbánya (1953-ig Ormospuszta) szénbányászata 1910 után kezdődött, majd 1993-tól önálló település lett és nem tartozott Izsófalvához). Az I. világháborúban 245-en vettek részt, 27 hősi halottja volt, 16 fő hadirokkant lett, 3 főt vitézzé avattak: **vitéz Csabai Ferenc** v. t. tizedes, 1888-ban született Disznóshorváton, a 34. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, sebesülési érem (1), bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (2); **vitéz Nagy Károly** emléklappal ellátott hadnagy, 1893-ban Balmazújvároson

született, a 39. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt; **vitéz Skultéthy Gábor** emléklappal ellátott főhadnagy, 1895-ben született Terepesen, a 10. honvéd gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, sebesülési érem (1), Károly csapatkereszt.

6. – A disznóshorváti hősi-emlékmű felavatása / Székely László = Magyar Jövő, 206. sz. (1922. szept. 12.)

– Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 42-44. p.

– Izsófalvi emlékműavatás = Észak-Magyarország. 56. évf. 132. sz. (2000. jún. 7.) 7. p.

– Az I. világháborús emlékmű újjáavatása = Községi Krónika: Izsófalva Nagyközség Önkormányzatának tájékoztatója. 4. évf. 2. sz. (2000. júl.) 3-4. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 178., 301., 341. p.

– Mozaikok Izsófalva múltjából / Összeáll., szerk.: Hadobás Sándor. Izsófalva Nagyközség Önkormányzata. Izsófalva, 2005. 84-90. p.

II. világháborús emléksírhely

1. „Állították a hozzátartozók.”
2. 1989-ben helyezték el.
3. A temetőben, a ravatalozó előtt jobb oldalt áll.
4. Az alapja és a sírhant betonból készült. A síremlék rész műkö, mely alul 98 x 20 x 15 cm-es fent 75 x 15 x 103 cm-es részből áll. A felső részén elől 46 x 70 cm-es rozsdamentes táblán vésett betűkkel a II. világháború áldozatai.

*Községünkéből a II. világháború frontjain
elhunyt katonák emlékére
állították a hozzátartozók*

**BENCZE MIKLÓS
DÁNYI FERENC
FODOR IMRE
HARENCSÁR SÁNDOR
HUBAY PÁL
H. VARGA FERENC
KALINKA JÓZSEF
KIS VARGA GYULA
KIS VARGA JÁNOS
MOLNÁR KÁROLY
ORAVECZ JÓZSEF
RÁKOS ISTVÁN
RÁKOS ANDRÁS
SZÁNTAI ISTVÁN
SZÁSZ PÉTER
TÖRÖK ÁRPÁD
VERES FERENC
VERES LAJOS
VIZES JÓZSEF**

Béke poraikra.

5. A 2012-ben felállított emléktáblán 24 név szerepel, a temetőben lévön 19 név van, állítólag azért, mert aki nem fizetett az emlék felállításáért, vagy nem találtak hozzátartozót, az nem került fel a sír-emlékre.

6. – Az I. világháborús emlékmű újjáavatása = Községi Krónika: Izsófalva nagyközség Önkormányzatának tájékoztatója. 4. évf. 2. sz. (2000. júl.) 3-4. p. (Elmondta: Hadobás Sándor művelődési ház igazgató 2000. június 3-án.)

II. világháborús emléktábla

1. Az önkormányzat állíttatta, részben közadakozásból.
2. 2012-ben készült.
3. A művelődési ház melletti körülkerített parkban áll. Izsó Miklós út.
4. 162 x 150 x 30 cm-es álló betonlapon 92 x 65 cm x 8 cm-es fekete márvány, mely 15 cm magas, lent 42 cm-es, fent 36 cm-es trapéz talpban végződik. Az utca felőli oldalán a II. világháború áldozatainak a névsora körülvésett betűkkel.

**KÖZSÉGÜNKBŐL A II. VILÁGHÁBORÚ KELETI
FRONTJAIN ELHUNYT KATONÁK EMLÉKÉRE**

BENCE MIKLÓS	RÁKOS ANDRÁS
DÁNYI FERENC	RÁKOS ISTVÁN
FODOR IMRE	SZÁNTAI ISTVÁN
HARENCSÁR SÁNDOR	SZÁSZ PÉTER
HUBAY PÁL	TÖRÖK ÁRPÁD
KALINKA JÓZSEF	TUSAI JÁNOS
N. KOVÁCS SÁNDOR	VARGA GYULA
KUTTOR BERTALAN	H. VARGA FERENC
LAKATOS ANDRÁS	K. VARGA JÁNOS
MOLNÁR KÁROLY	VERES FERENC
NEUVALDER LÁSZLÓ	VERES LAJOS
ORAVECZ JÓZSEF	VIZES JÓZSEF

IDEGEN FÖLDBEN

NYUGODJATOK BÉKÉBEN.

A hátoldalán a következő vésett felirat:

URBÁNSZKY ANDRÁS & ROLAND MÚCSONY KINIZSI ÚT 12.

A II. világháború áldozatai között nem szerepel: **Gyulai Mihály** őrmester, **Szász János** tizedes.

5. A II. világháborúnak 26 lakos esett áldozatul. A holokausztnak 19 helyi zsidó vallású lakos esett áldozatul.

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidas-németitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 192-193. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– www.magyarhosok.hu

ORMOSBÁNYA (1953-ig Ormospuszta)

I-II. világháborús emlékmű (Országzászló emlékmű)

1. Az önkormányzat állíttatta az Észak-Közmű Kft., a még működő bányák, a Borsodi Bányász hagyományokért Alapítvány, az Ormos Megújulásáért Baráti Kör és számos vállalkozó, magánember támogatásával. *Dézi János, Janics Béla* készítette
2. 1998. szeptember 19-én avatták fel.
3. A művelődési ház előtt lévő téren áll. Petőfi Sándor tér.
4. Alacsony vaskerítéssel körülkerített, térkővel burkolt területen, három lépcsős beton talapzaton áll a 3 elemből álló emlékmű. A középső oszlop 62 x 126 x 63 cm-es, fehér vakolatú, tetején vas zászlórúd, a művelődési ház felőli oldalán közepén, fent öntöttvas pajzson bányász címer, alatta 50 x 30 cm-es fekete márványtáblán, vésett betűkkel a következő felirat:

**VILÁGHÁBORÚK ÉS DEPORTÁLTAK
ORMOSBÁNYAI ÁLDOZATAI
BÉKE PORAIKRA!**

A két szélső oszlop fehér vakolatú, 102 x 105 x 33 cm-es, a bal oldali tetején 100 x 10 cm-es fekete márványtáblán, vésett betűkkel **AKIK EMLÉKÉRE A** felirat, amely ugyanilyen márványtáblán a jobb oldali oszlopon fejeződik be: **HARANGJÁTÉK SZÓL.**

A baloldali oszlop közepén 40 x 70 cm-es fekete márványtáblán, vésett betűkkel az áldozatok névsora kezdődik, a névsorok fölött vésett stilizált fa van.

A névsor a jobboldali oszlopon, ugyanilyen méretű márványtáblán folytatódik.

ÁDÁM MÁTYÁS
BÁNYAI GÁBOR
BENESEVITZ VINCE
DR. CHOJKA LÁSZLÓ
DUZSIK LÁSZLÓ
GELLÉRT JÁNOS
HARSÁNYI GÉZA
JANCSURÁK ISTVÁN
KOSICZKI FERENC
MAJOROS ISTVÁN
MAKALICZA JÓZSEF

MARTINKÓ GÉZA
NOVÁK SÁNDOR
PAPP GYULA
PAPP LAJOS
ROKER PÁL
SCHMIDT ISTVÁN
SZABÓ JÁNOS
SZMESKÓ LÁSZLÓ
THERN GÉZA
THERN MIHÁLY
TÓTH JÓZSEF

Dulai Miklós és **Kiss Gyula** honvéd nem szerepel az áldozatok között, a II. világháborúban haltak meg. Az Új Magyarország sorozata szerint **Thern Mihály** rudabányai lakos volt, de az ottani II. világháborús emléktáblán nem szerepel.

Az öntöttvas címerek az Ormospusztán 1938-ban felavatott Országzászló talapzatáról kerültek át, amely az üzem Hivatalháza előtt állt.

5. Az emlékművet Nagy Tibor polgármester avatta fel. A kerítést Andó Pál kovácsmester készítette. Névszerint csak a II. világháború áldozatai szerepelnek az emlékművön, összesen 22 fő. Az I. világháború áldozatai az izsófalvai áldozatok között szerepelnek, bár az izsófalvai emlékművön a névsor nem szerepel, mert lekopott.

Ormosbánya (1953-ig Ormospuszta) 1993-ig Izsófalvához (1950-ig Disznóshorvát) tartozott közigazgatásilag, így csak 2010-es adatunk van a lakosságról, mely ekkor 1670 fő volt.

2000. szeptemberében az emlékművet kiegészítették a bányaszerencsétlenségben elhunytak névsorával, az emlékmű hátoldalán, az oldalán, kis fémtablákon az Ormosbányáért sokat dolgozók, ma már nem élő emberek szerepelnek.

Az I. világháború után 1 főt vitézzé avattak: **vitéz Holló Elemér** emléklappal ellátott százados, 1895-ben született Harmacon, a 10. honvéd gyalogezredhez vonult be, orosz harctéren volt, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (2) háborús emlékérem.

6. – Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

- Holt betűkben él örökké az ő dicsőségük: Hősi emlékművet avattak az ormosi emberek, hogy legyen hol gyertyát gyújtani = Itt-hon (az Észak-Magyarország melléklete) 54. évf. 22. sz. (1998. szept. 23.) 6. p.
- Béke poraikra... Dokumentum-emlékkönyv a II. világháborúban a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 1999. 529. p.
- Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 227. p.

Az emlékmű előlről

Az emlékmű hátoldala

RUDABÁNYA

I. világháborús emlékmű

1. A Rudabányai Tiszti Kaszinó állította. **Bóna Kovács Károly** szobrászművész alkotása.

Bóna Kovács Károly 1897. október 1-én született Salgótarjánban. Itt végezte elemi és polgári iskolai tanulmányait, majd ipari tanonc volt Nyíregyházán. 1915-ben Budapestre költözött, ahol a munka mellett rajzolni tanult. 1918-ban behívták katonának, a 25. gyalogezredben szolgált, mint festő. 1920 januárjától rendkívüli növendékként felvételt nyert a budapesti Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolára. A festészetet Réti Istvántól, a szobrászatot Kisfaludy Strobl Zsigmondtól tanulta. 1923-ban Lyka Károly ajánlásával Párizsba ment, ahol a Julian Akadémián ösztöndíjasként fejlesztette tovább a tudását. 1929-ben hazatért, és befejezve főiskolai tanulmányait, Salgótarjánban telepedett le. 1931-től folyamatosan jelentős megbízásokat kapott. 1942-ben Budapestre, Rákoshegyre költözött. 1945-ben családjával Baglyasaljára költözött. Lakást és állást kapott a bányavállalattól: az általános iskolában tanított. Megalakította a Munkás Művészeti Fiskolát, amely 1949-ben hivatalosan is szabadiskola lett. 1957-től ismét Budapesten, Rákoshegyren élt. 1970. június 26-án hunyt el Budapesten. A Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra.

2. 1937. június 10. (Más források szerint május 30.), áthelyezve, felújítva 1980. május.

3. Az iskola udvarán állították fel, jelenleg a Bányászattörténeti Múzeum udvarán áll. Petőfi Sándor út 26.

4. Az emlékmű talapzata mészkölapokból összeállított, 140 x 120 cm alapterületű, 175 cm magas téglatest. Előoldalán közvetlenül a köbe vésve a következő felirat:

**1914–18
BÁNYÁSZHŐSEINKNEK**

A hátoldalán bevésett mélyedésben elhelyezve négy díszcsavarral felerősített fehér márványlapon a következő felirat olvasható (Ma a talapzat elején van a tábla.):

**A VILÁGHÁBORÚBAN ELHALT
107 RUDABÁNYAI
HŐS VASÉRCBÁNYÁSZ
EMLÉKÉNEK
A RUDABÁNYAI TISZTI-KASZINÓ
1935.**

A talapzaton álló, feltúrt ingujjú bányászalak 220 cm magas, a jobb kezében szuronyos puskát tart, bal lábával kissé előre lép, mint ha a harcba indulna, mögötte éرتömbnek támasztva az éppen letett bányászszerszámok (csákány, nagykalapács, légkalapács) láthatók. Az éرتömb külső, jobb alsó sarkán olvasható a művész napjainkra már megkopott szignója: *Bóna Kovács K.*

Az 1980-as áthelyezéskor súlyos hibát követtek el a felújítás során: a talapzatra új márványtáblákat helyeztek, oda nem illő feliratokkal. Elöl 90 x 63 cm-es lapon az **1849–1919–1945**, a bal oldalon 63 x 76 cm-es lapon **A MUNKÁSMOZGALOM HŐSEINEK, A II. VILÁGHÁBORÚ ÁLDOZATAINAK**, a jobb oldalra az előző méretű táblán a **FELSZABADÍTÓ SZOVJET HŐSEINKNEK** **ÖRÖK EMLÉKÜL** szöveg került. Viszont hátul meghagyták az eredetileg elől lévő, az első világháborús áldozatokra emlékeztető feliratot. Ezt a nehezen érthető ballépést azzal indokolták, hogy így biztosan elkerülhető az emlékmű pártutasításra történő, politikai okok miatti eltávolítása. 1990 táján levették a helyi lakosság körében nagy felháborodást kiváltó táblákat, és ekkor az elfordított talapzat frontján szerencsére sértetlenül előkerült az eltakart (eredetileg hátrafelé néző), mára kissé elszíneződött feliratos fehér márványlap is.

Az emlékmű alapjának jelenlegi méretei: Lent 152 x 136 x 38 cm-es beton elem, felette 123 x 117 x 125 cm-es mészkőlapokból

összerakott rész, melynek a tetején 12 cm magas rész körben 2 cm-rel szélesebb, majd egy mészkőlap következik, amely 110 x 105 x 10 cm-es, tetején a 220 cm-es bronz szobor. A fehér márványtábla a második elem közepén, elől van, besüllyesztve (Ez az eredeti tábla.), mérete 93 x 63 cm.

5. 1933-ban a Rudabányai Tiszti kaszinó, személy szerint Kállai Géza bányaigazgató kezdeményezésére indult meg az emlékmű létesítésének közel négy évig tartó folyamata.

A fennmaradt fotókból kitűnik, hogy nagyszabású rendezvény volt, amelyre több száz fős tömeg gyűlt össze, közöttük a honvédség egyenruhás képviselői. Amikor a szoborról lehullott a lepel, a katonák díszsortúzzal tisztelegtek. A szobrásznak Besze István (1906–1973) rudabányai bányász volt a modellje.

1979-ben megkezdődött az iskola tornacsarnokának az építése, így elveszítette hatalmas udvarát, ezért a zsibongó átkerült az intézmény másik, a szobornak is helyet adó, addig zárt parkként szolgáló oldalára.

Az ekkor már rossz állapotban lévő emlékművet a gyerekek sem kímélték, felmásztak rá, balesetveszélyessé vált.

1980. május 30-án ünnepelték a rudabányai nagyüzemi vasércbányászat megindulásának 100. évfordulóját. Ennek kapcsán vetődött fel a község és a bánya vezetőségében, hogy a helyi Érc- és Ásványbányászati Múzeum udvarára kellene áthelyezni a több szempontból is veszélyeztetett emlékművet, ahol restaurálva, újjáavatva megőrizhetnék a jövő számára.

Az elhatározást tett követte: 1980 májusában szakszerűen lebontták, majd a múzeum udvarán felállították az emlékművet. Újjáavatására a centenáriumi ünnepségsorozat keretében került sor.

Rudabánya lakossága 1910-ben 2476, 1941-ben 2509, 2010-ben 2511 fő volt. Az I. világháborúban 188 fő vett részt, 58 halt hősi halált (Az emlékművön 107 fő szerepel, valószínűleg feljegyezték a más településen lakó, de a bányánál dolgozókat is.), 7 fő lett hadirokkant, 3 főt vitézzé avattak: **vitéz Görgő Tibor dr.** emléklappal ellátott főhadnagy, 1892-ben született Kiszomboron, az 5. honvéd gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt; **vitéz Orosz András** t. gyalogos, 1886-ban született Felsőtelekesen, az 5. huszárezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II.

o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt; **vitéz Váraljai Ferenc** t. tizedes, 1893-ban született Rudabányán, a cs. és kir. 34. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem (1).

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 117-118. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 215., 310., 390. p.

– A rudabányai első világháborús bányász hősi emlékmű és alkotója / Hadobás Sándor = Bányászattörténeti Közlemények, 8. évf. 1. (15.) sz. 2013. 103-112. p.

*Pillanatkép az emlékmű leleplezési ünnepségről.
A kerítésen belül a hadiözvegyek és hozzátartozóik ülnek.
(A fotó az iskola ablakából készült.) (Hadobás S., 2013)*

II. világháborús és 1956-os emléktábla

1. A Magyar Demokrata Fórum helyi szervezete helyezte el.
2. 1989-ben készítették.
3. A művelődési ház falán van. Petőfi Sándor út 24.
4. 60 x 40 cm-es fehér, cirádás márványtáblán vésett arany betűkkel a következő felirat:

**A II. VILÁGHÁBORÚ HŐSI HALOTTAINAK,
DEPORTÁLTJAINAK, MÁRTÍRJAINAK ÉS
AZ 1956-OS
NÉPFELKELES HŐS ÁLDOZATAINAK
EMLÉKÉRE**

MAGYAR DEMOKRATA FÓRUM

5. A Magyar Demokrata Fórum (MDF) 1987-ben jött létre, mint politikai mozgalom, majd párttá alakult és megnyerte az első demokratikus választást. Sorra alakultak a települések MDF szervezetei is, így a rudabányai is megalakult, első ténykedésük az emléktábla elhelyezése volt. Az MDF 2011-ben feloszlott.

6.

A II. világháború és az 1956-os forradalom áldozatainak emléktáblája

1. Az önkormányzat állíttatta.
2. 1990-ben helyezték el.
3. A római katolikus templom oldalfalán a bejáratától balra helyezték el. Gvadányi József út 51.
4. 16 cm széles, 96 x 137 cm-es műkö keretben 80 x 120 cm-es fekete márványtablán, körbevéssett betűkkel az áldozatok neve két oszlopban. A műkökeret sarkain rozsdamentes, háromszög alakú felfogatólemez.

ADORJÁN GUSZTÁV
ANDÓ ISTVÁN
BARTHA GYULA
BARTUS DÁNIELNÉ
BÁTORI SÁNDOR
BODNÁR IMRI JÁNOS
BODNÁR IMREI JÓZSEF
BODNÁR SÁNDOR
BRÁZ LAJOS
CZEISLER EMIL
 FELESÉGE **WOLF MARGIT**
 LEÁNYA **ZSUZSIKA**
DÉVAI DEZSÓNÉ
 SZÜL. **ENGLANDER MARGIT**
DOBI G. BÉLA
DRECHSLER IZSÓNÉ
 SZÜL. **CZEISLER PAULA**
FALUCKAI LAJOS
FAZEKAS JÁNOS
FISCHER HERMANNÉ
 SZÜL. **FREIBERGER ERZSÉBET**
 FIA **LAJOS** LEÁNYA **IRÉN**
F. VINCZE JÓZSEF
H. JANCURÁK FERENC
12 NÉVTELEN ZSIDÓ MUNKASZOLGÁLATOS

KEREPESI JÁNOS
KERTÉSZ ISTVÁN
KOLLÁRCSIK ZOLTÁN
KOPLINGER ZOLTÁN
KÖVES ZOLTÁN
LŐRINC ISTVÁN
MEGA ANDRÁS
MEGA JOHAN JÁNOS
NAGY ISTVÁN
NAGY JÓZSEF
NYÍRI MIKLÓS
PUTYER LAJOS
SCHÖNBERGER GYULÁNÉ
 SZÜL. **GRÜNBERGER SÁRA**
SIMON GYÖRGY
SZOBOTA KÁROLY
TERN GÉZA
TO RUDOLF
UNGÁR ZOLTÁNNÉ
VAJDA LAJOS
VERES SZŐGI LAJOS
VINCZE BALÁZS
VINCZE FERENC
ZSIGÓ JÁNOS

NYUGODJANAK BÉKÉBEN!

A II. VILÁGHÁBORÚ HŐSI HALOTTAI, DEPORTÁLTJAI
AZ 56-OS FORRADALOM ÁLDOZATAI

Az emléktáblán nem szereplő áldozatok: **Szmeska László** szakaszvezető, **Kubik Lajos** címzetes őrzővezető. Az Új Magyarország sorozata szerint **Thern Géza** ormospusztai lakos volt, és szerepel is az ottani emlékművön.

Az emléktáblán állítólag szerepelnek I. világháborús áldozatok is.

5. A II. világháborúnak 59 áldozata volt.

A holokausztnak 39 helyi lakos esett áldozatul.

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidas-németitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 242. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Béke poraikra... II. Dokumentum- emlékkönyv a II. világháborúban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. / Bús János – Szabó Péter. Varietas '93 Kft. Budapest, 2001. 729. p.

FELSŐTELEKES

I. és II. világháborús emlékmű (Millenniumi emlékmű)

1. A község lakossága állíttatta az I. világháborús emlékművet, felújította és a II. világháború áldozataival kiegészítette lakossági adakozásból és társadalmi munkával, majd a magyar államalapítás 1000. évfordulóját is megörökítette az önkormányzat.

2. 1939. szeptember 8-án szentelték fel az I. világháború áldozatainak emlékére, 1990. augusztus 19-én kiegészítették a II. világháború áldozataival és felújították, 2000-ben felújítva és kiegészítve a magyar államalapítás 1000. évfordulója tiszteletére.

3. A Fő út és a Csaba u. kereszteződésénél áll.

4. Tíz szögletű, 25 cm magas, beton alapon áll, rajta körben alacsony léckerítés van. Az obeliszk három lépcsős, bogácsi kövel burkolt, az alsó 114 x 114 x 110 cm, a középső, 78 x 78 x 146 cm, a felső 63 x 63 x 150 cm, tetején műkö turul. A középső elemen a burkolatba épí-

tett, azonos anyagú 38 x 30 cm-es táblán, vésett, a síkból kiemelkedő betűvel **MILLENNIUM / 2000** felirat, alatta 45 x 60 cm-es fekete márványtáblán, körbevéssett betűkkel a II. világháború áldozatainak névsora.

1944
A HAZÁÉRT ADTÁK
DRÁGA ÉLETÜKET

BÁLINT ISTVÁN
BAKOS GYULA
CS. KOVÁCS ISTVÁN
HOLLÓ ANDRÁS
KOVÁCS BARNA
SZÜCS BÁLINT

Az alsó elemen 58 x 79 cm-es fekete márványtáblán, körbevéssett betűkkel az I. világháború áldozatainak névsora, a névsor mellett vésett 14 x 30 cm-es magyar címer (1990-es).

1914–1918
ALMÁSI LAJOS
BOGÁR JÓZSEF
BÁRTFAI JÁNOS
CSONTOS JÁNOS
CSONTOS ISTVÁN
CSUKA JÓZSEF
DRENCSÁN BERTALAN
FERENCZIK ANDRÁS
HOLLÓ JÓZSEF
HAJDÚ JÓZSEF
KALÓ JÁNOS
MOLNÁR LAJOS
MAJOROS PÁL
NEMES ANDRÁS
OROSZ FERENC
OROSZ ISTVÁN

Az obeliszk mögött félkör, 40 cm széles, 150 cm magas betonnal fedett, bogácsi kővel burkolt fal van félkörívben, melynek hossza 528 cm.

A II. világháború áldozatai között nem szerepelnek: **Nagy István** honvéd, **Deres János** honvéd.

5. Felsőtelekes lakossága 1910-ben 552, 1941-ben 673, 2010-ben 697 fő volt. Az első világháborúban 72 fő vett részt, 18 fő halt hősi halált, 5-en lettek hadirokkantak, 2 főt vitézzé avattak: **vitéz Pataki József** t. tizedes, 1891-ben született Egerfarmoson, a 34. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapattereszt; **vitéz Tóth József** szakaszvezető, 1892-ben született Felsőtelekesen, a cs. és kir. 34. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapattereszt. A II. világháborúának 8 áldozata volt.

Az 1990-es ünnepség alkalmával Koppány Béla katolikus plébános celebrált misét, majd átvonultak az emlékműhöz, ahol Szarka Zoltán, a helyi MDF vezetője köszöntötte a résztvevőket. Avatóbeszédet Balácsi Tibor, az MDF országgyűlési képviselője mondott, de beszélt Furmann Imre is, az MDF országos alelnöke.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 53. p.

– Elhunytak – valahol Oroszországban = Új Magyarország sorozata 1-87. rész. 1 rész: 2. évf. 74. sz. (1992. márc. 24.); 87. rész: 3. évf. 20. sz. (1993. jan. 27.)

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 119. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 316., 378. p.

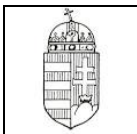
– www.jovonk.info (Jövönk.info) Borsod őrzi (h)ősei hagyományait: Turul és Kopja.

ALSÓTELEKES

II. világháborús emlékmű

1. „Alsótelekes község lakossága” állíttatta.
2. 1969-ben készült.
3. A Béke út melletti, körbekerített parkban áll.
4. 200 x 200 x 18 cm-es beton alapon áll a kőporral vakolt obeliszk, amely lent 99 cm, fent 60 cm, oldalnézetből 10 cm magas háromszög formájú a teteje. Az obeliszk északi oldalán 26 x 29 cm-es fehér márványtáblán vésett, koronás, fekete magyar címer, alatta 47 x 120 cm-es fehér, cirádás márványtáblán a II. világháború áldozatainak névsora, vésett, arany betűkkel.

A II. VILÁGHÁBORÚ ÉS A FASIZMUS ÁLDOZATAINAK EMLÉKÉRE ALSÓTELEKES KÖZSÉG LAKOSSÁGA 1969

BENEDEK	JÁNOS
BODNÁR	BALÁZS
BREZNÁK	ÁRPÁD
BREZNÁK	JÓZSEF
CZINK	REGINA
FERKO	MIKLÓS
ld. FERKO	ISTVÁN
FORGÁCS	SÁNDOR
F. JUHÁSZ	FERENC
M. JUHÁSZ	JÓZSEF
P. JUHÁSZ	ISTVÁN
KLEIN	LAJOS
KLEIN	LAJOSNÉ
KLEIN	SÁNDOR
KLEIN	KÁROLY
KLEIN	LÁSZLÓ
ONDO	ANDRÁS

5. Alsótelekesen 1910-ben 291, 1941-ben 372, 2010-ben 145 fő élt. Az I. világháborúban 36 fő vett részt, 5-en haltak hősi halált, 3 fő lett hadirokkant, 2 főt vitézzé avattak (1 főt találtam a Vitézek albumában.): **vitéz Breznai Ferenc** t. őrmester, 1891-ben született Alsótelekesen, a cs. és kir. 34. gyalogezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapattereszt, német harcos érdemérem. A II. világháborúnak 17 áldozata volt. A holokausztnak 6 helyi zsidó vallású ember esett áldozatul.

6. – Borsod vármegye (Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék) / Szerk.: Csíkvári Antal. Vármegyei Szociográfiák Kiadóhivatala. Budapest, 1939. IV. rész: Községi adattár. 3. p.

– Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 186. p.

– Falvak a Galyaságban és mellékén / Bogsán Gyula – Koleszár Krisztián. Galyasági Településszövetség. Perkupa, 2002. 112. p.

– Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 175. p.

KÁNÓ

I-II. világháborús emlékmű

1. A „kánói önkormányzat” állíttatta.
2. 1993-ban készült.
3. A községháza mellett áll, Felsőtelekes felé haladva a bal oldalon. Kossuth Lajos út.
4. Beton alapú, alacsony, fekete vaskerítéssel körülvett trapéz alakú parkban áll. Beton járda vezet a három lépcsős (A lépcsők méretei: 1. 390 x 200 x 14 cm; 2. 198 x 98 x 17 cm; 185 x 50 x 13 cm.) műkö alapon álló műkö emlékműhöz, mely három elemből áll. A bal- és jobboldali elem egyforma: 70 cm széles, 13 cm vastag, 145 cm magas, felül lekerekített. A középső elem alul 44 x 44 x 25 cm-es, melyen 34 cm széles, 13 cm vastag és 147 cm magas, felül félkörívben végződő elem van.

A középső elemen 24 x 135 cm-es, felül lekerekített fekete márványtábla van, melyen fent 15 x 30 cm-es bronz magyar címer (1990-es).

A baloldali elemen 60 x 109 cm-es, felül lekerekített fekete márványtáblán körülvésett betűkkel az I. világháború áldozatai.

**MAGYAR HA MEGÁLLSZ
E TÁBLA ELŐTT, EMLÉKEZZ
AZ 1914–18. ÉVI VILÁGHÁBORÚ
KÁNÓI HŐSI HALOTTAIRA**

G. DOMONKOS ANDRÁS	HONVÉD
NY. DOMONKOS MIHÁLY	VADÁSZ
HENEZ JÁNOS	GYALOGOS
KÖVES KOVÁCS JÓZSEF	TIZEDES
KURÁTOR KOVÁCS ISTVÁN	TIZEDES
KURÁTOR KOVÁCS JÁNOS	GYALOGOS
SIMON JÓZSEF	HONVÉD
ZOLLER ISTVÁN	GYALOGOS

**EMLÉKETEK ÉLNI FOG KÖZÖTTÜNK,
MÍG EGY MAGYAR SZÍV DOBOG,
MÍG AZ UTOLSÓ AJAK IS, MELY
MAGYARUL SZÓLT, MEGNÉMUL,
A MAGYAR FELTÁMADÁS REMÉNYÉBEN.**

A jobboldali elemen 60 x 109 cm-es, felül lekerekített, fekete márványtáblán körülvésett betűkkel a II. világháború áldozatai.

**1939 – 1945
II. VILÁGHÁBORÚBAN ELESETT
HŐSI HALOTTAINK EMLÉKÉRE**

NY. DOMONKOS JÓZSEF	HONVÉD
HENEZ JÁNOS	BÁNYÁSZ
K. KOVÁCS JÓZSEF	HONVÉD
KURÁTOR KOVÁCS MIKLÓS	HONVÉD
MÁTÉ SÁNDOR	HONVÉD
NÉMETH LAJOS REF. TANÍTÓ	TERT. ZÁSZLÓS
TISZAVÖLGYI LÁSZLÓ	HONVÉD

**„LÉGY HÍVE RENDÜLETLENÜL,
HAZÁDNAK OH MAGYAR,
EZ ÉLTETŐD, S HA ELBUKÁL,
HANTJÁVAL EZ TAKAR**

**A NAGY VILÁGON E KÍVÜL
NINCSEN SZÁMODRA HELY,
ÁLDJON VAGY VERSEN SORS KEZE,
ITT ÉLNED HALNOD KELL.”**

A középső elem alatti részen 38 x 15 cm-es fekete márványtáblán, körülvésett betűkkel a következő felirat:

**KÉSZÜLT A KÁNÓI
ÖNKORMÁNYZAT
MEGBÍZÁSÁBÓL
1993.**

Az 1. lépcső két oldalán egy-egy vas, szürke, 6 m magas, tagolt zászlórúd áll. A 2. lépcsőn két oldalt 38 cm magas fekete márványváza van.

5. Kánó lakossága 1910-ben 318, 1941-ben 326, 2010-ben 171 fő volt. Az I. világháborúnak 8 áldozata volt. A II. világháborúnak 7 helyi lakos esett áldozatul.

A holokauszt áldozata lett 3 zsidó vallású helyi lakos.

6. – Miskolc és környéke mártírkönyve. A szent gyülekezetek Hidasnémetitől Mezőkövesdig és Ózdtól Szerencsig / Ráv Slomo Paszternák. A szerző kiadása. Tel-Aviv, 1970. 210. p.

– www.magyarhosok.hu

IMOLA

I. és II. világháborús emlékmű

1. „Imola község előljárósága” állíttatta az I. világháborús emlékművet, a II. világháború áldozataival az önkormányzat egészítette ki.
2. 1930-ban készült az I. világháborús emlékmű, a II. világháború áldozatait tartalmazó tábla elhelyezésének idejéről nincs adatunk.
3. A vegyes bolt előtt áll a Kossuth Lajos úton, Ragály felé haladva a jobb oldalon.
4. Gondozott parkban áll kétlépcsős betontalapzaton az emlékmű. A lépcsők mérete: 1. 295 x 316 x 20 cm; 2. 210 x 218 x 20 cm. Tetején terméskőből 144 cm magas 117 x 117 cm-es alapterületű oszlop, melynek a tetejét 13 cm magas beton fedi. Az oszlopon 200 cm magas terméskő obeliszk, melynek lent 111 x 111 cm, fent 45 x 45 cm az alapterülete. Az obeliszket fent 13 cm vastag beton zárja. A terméskő oszlopon elől, oldalt és fent 10 cm, lent 23 cm széles trapéz kökeret van, melyben trapéz alakú, besüllyesztett szürke cirádás márványtábla, a tábla lent 58 cm, fent 42 cm, magassága 84 cm, melyen az I. világháború áldozai vannak vésett, arany betűkkel.

Magyar állj meg ha utad ez emlék előtt elvezet és emlékezz az 1914–18 világháborúban elhalt hősökről kik életüket és vérüket adták hazájukért a magyar feltámadás reményében		
CZABÁN DÁNIEL	25. gy.e.	gyalogos
GÖMÖRI BÁLINT	”	”
LENKEY LÁSZLÓ	”	”
VALLÚS JÓZSEF	”	”
FEHÉR JÁNOS	16. h.gy.e.	honvéd
LENKEY FERENC	”	”
VALLUS MIHÁLY	”	”
MAJOROS LAJOS	10. „	örvezető
OLÁH DÁNIEL	16. „	tizedes
OSVÁTH FERENC	6. h.h.e.	huszár
ORBÁN LÁSZLÓ	16. h.t.e.	tüzér
PÁL FERENC	39. „	”
Emléketek legyen örökké áldott és felejthetetlen		
Állíttatta Imola község előljárósága		
1930.		

Az obeliszk elején, lent barnás-feketés, trapéz alakú márványtábla van, a tábla lent 41 cm, fent 34 cm és 44,5 cm magas, körülvésett, betűkkel, a betűk háttere arany, a II. világháború áldozatai.

**EMLÉKEZZÜNK
A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚBAN
ELESETT TESTVÉREINKRE**

**LENKEY IMRE
OSVÁTH DÁNIEL
RAGÁLYI GYULA
SZŰCS FERENC
VÁRFALVI FERENC
MÁTÉ BÉLA**

5. Imola lakossága 1910-ben 347, 1941-ben 319, 2010-ben 93 fő volt. Az I. világháborúnak 12 fő áldozata volt, 1 főt vitézzé avattak: **vitéz nemes Lenkey Béla** t. szakaszvezető, 1892-ben született Imolán, a 27. m. tüzérezredhez vonult be, kitüntetései: I. és II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt. A II. világháborúnak 6 fő esett áldozatul.

6. – Vitézek albuma. Vitézek Albumának Szerkesztőbizottsága. Budapest, 1939. Reprint kiadás: Pytheas Kiadó és Nyomda. Budapest, 2003. 276. p.

– www.magyarhosok.hu

Tartalom

Bevezető	3
Hadobás Sándor	
Az első világháborús emlékmű felújítás utáni újraavatása Izsófalván	5
Dr. Ravasz István	
A hősi emlékművek és a Hősök Emlékünnepe története („Az ősök sírjai avatják az országot hazává”).....	9
BOLDVA	
I-II. világháborús emlékmű	16
II. világháborús emléktábla	19
ZILIZ	
I-II. világháborús emlékmű	21
NYOMÁR	
I. világháborús Hősök ligete	23
I-II. világháborús emlékmű	24
HANGÁCS	
I. és II. világháborús emlékmű	27
BORSODSZIRÁK	
I. világháborús Hősök sírja	30
I-II. világháborús emlékmű	32
EDELÉNY	
I. és II. világháborús emlékmű	35
DAMAK	
I. világháborús emléktábla	45
II. világháborús emléktábla	46
I-II. világháborús emlékmű	47
HEGYMEG	
I. világháborús emlékmű	50
LAK	
I. és II. világháborús emlékmű	52
TOMOR	
I-II. világháborús emléktábla	55
SZAKÁCSI	
I. világháborús emlékmű	57

IROTA	
I. világháborús emléktábla	59
II. világháborús emléktábla	60
I-II. világháborús kopjafa.....	60
BALAJT	
I. világháborús emléktábla	63
Röczei József II. világháborúban eltűnt katona emléktáblája	64
I-II. világháborús kopjafa.....	64
LÁDBESENÝŐ	
I. világháborús Hősök sírja	67
I-II. világháborús és millecentenáriumi kopjafa.....	68
Ládbesenýő – ANDRÁSTANYA	
I-II. világháborús emlékmű	70
ABOD	
I-II. világháborús és millecentenáriumi kopjafa	72
SZENDRŐLÁD	
I-II. világháborús és millenniumi emlékmű	74
SZENDRŐ	
I. és II. világháborús emlékmű	78
A II. világháborúban elhurcolt zsidó áldozatok emlékműve	84
A II. világháborúban Szendrőben és környékén elesett szovjet katonák emlékhelye	87
SZUHOGY	
I. világháborús emlékmű	96
I-II. világháborús és milleniumi emlékmű	98
GALVÁCS	
I-II. világháborús emléktábla	101
I-II. világháborús emlékmű	102
SZALONNA	
I-II. világháborús emlékmű	104
MARTONYI	
I-II. világháborús emlékmű	109
MESZES	
I. és II. világháborús emléktábla	112
A II. világháborúban elhurcolt zsidó áldozatok emlékműve	113
RAKACASZEND	
I-II. világháborús emlékmű	115

RAKACA

Hősök tornya az I. és II. világháborúban elesettek emlékére 117

VISZLÓ

I. világháborús hősi síremlék, a háborúban szerzett
sebesülés, vagy betegség által otthonukban elhunytak
emlékére 120

I. és II. világháborús emléktábla 121

DEBRÉTE

I-II. világháborús emlékmű 124

TORNASZENTJAKAB

I-II. világháborús emlékmű 126

SZŐLŐSARDÓ

I. világháborús emlékmű 129

II. világháborús emlékmű 130

TERESZTENYE

Nincs emlékmű 132

ÉGERSZÖG

I. és II. világháborús emlékmű 132

PERKUPA

I. és II. világháborús emlékmű 135

VARBÓC

I-II. világháborús kopjafa 139

DOBÓDÉL

Nincs emlékmű 141

SZŐGLIGET

I-II. világháborús emlékmű 141

DERENK

Lásd: Ládbesenyő – Andrástanya! 145

SZIN

Emléktábla a magyar hazáért meghaltaknak 145

II. világháborús emléktábla 147

A holokauszt áldozatainak emléktáblája 148

A II. világháború során a községben elesett szovjet
katonák emlékműve (Szovjet Hősi Emlékmű) 149

SZINPETRI

I-II. világháborús emléktábla 151

TORNAKÁPOLNA	
Nincs emlékmű.....	153
JÓSVAFŐ	
I. és II. világháborús emlékmű.....	153
BÓDVARÁKÓ	
I-II. világháborús emlékmű.....	157
BÓDVASZILAS	
I-II. világháborús emlékmű.....	160
KOMJÁTI	
I. világháborús útszéli kereszt.....	165
I-II. világháborús emlékmű.....	166
BÓDVALENKE	
I-II. világháborús és millenniumi emlékmű.....	170
TORNASZENTANDRÁS	
I-II. világháborús emlékmű.....	172
TORNABARAKONY	
I. világháborús Hősök sírja.....	175
I-II. világháborús emlékmű.....	177
TORNANÁDASKA	
I-II. világháborús emlékmű.....	180
HIDVÉGARDÓ	
Millenniumi tér és az I-II. világháború áldozatainak emlékműve.....	182
BECSKEHÁZA	
I-II. világháborús emléktábla.....	186
MÚCSONY	
I. világháborús emléktábla.....	189
II. világháborús emléktábla.....	190
SZUHAKÁLLÓ	
I-II. világháborús, és az 1952-es bányabeli vízbetörés emlékműve (Millenniumi emlékmű).....	192
KURITYÁN	
I. világháborús emléktábla.....	197
II. világháborús emlékmű.....	198
FELSŐNYÁRÁD	
I. és II. világháborús emlékmű.....	200
JÁKFALVA	
I-II. világháborús emlékmű.....	203

DÖVÉNY	
I. világháborús emlékmű	205
Millenniumi emlékpark, I. és II. világháborús emléktábla.....	206
FELSŐKELECSÉNY	
I. világháborús emléktábla	208
II. világháborús emléktábla	209
ZUBOGY	
I. és II. világháborús emlékmű	210
RAGÁLY	
I. világháborús emlékmű	213
II. világháborús emléktábla	214
TRIZS	
I-II. világháborús emlékmű	216
Millenniumi és hősök emlékműve	218
AGGTELEK	
I. világháborús emléktábla	220
II. világháborús emléktábla	221
RUDOLFTELEP	
Milleniumi Emlékpark (II. világháború áldozatai)	224
IZSÓFALVA (1950-ig Disznóshorvát)	
I. és II. világháborús emlékmű	226
II. világháborús emléksírhely	230
II. világháborús emléktábla	231
ORMOSBÁNYA (1953-ig Ormospuszta)	
I-II. világháborús emlékmű (Országzászló emlékmű)	234
RUDABÁNYA	
I. világháborús emlékmű	237
II. világháborús és 1956-os emléktábla.....	241
A II. világháború és az 1956-os forradalom áldozatainak emléktáblája	242
FELSŐTELEKES	
I. és II. világháborús emlékmű (Millenniumi emlékmű).....	244
ALSÓTELEKES	
II. világháborús emlékmű.....	247
KÁNÓ	
I-II. világháborús emlékmű	249
IMOLA	
I. és II. világháborús emlékmű	252

Köszönetnyilvánítás

- Ezúton mondunk köszönetet Szakály Gábornak, a HIM Kiadó ügyvezető igazgatójának, hogy hozzájárult dr. Ravasz István írásának közléséhez.
- Ezúton mondunk köszönetet a Hadtörténeti Intézet és Múzeumnak, hogy hozzájárult dr. Ravasz István írásának közléséhez.
- Köszönjük Laki-Lukács Lászlónak, hogy az archív fotókat rendelkezésünkre bocsátotta.
- Köszönjük Hadobás Sándornak, hogy a könyv szöveggondozását elvégezte.
- Köszönjük Koleszár Krisztiánnak, hogy a járáshoz tartozó egykori Torna vármegye településein gyűjtött anyagát rendelkezésünkre bocsátotta.
- Köszönjük Gergely Tamásnak, hogy gyűjteményéből képeslapokat bocsátott rendelkezésünkre.
- Köszönjük az önkormányzatok segítségét.
- Köszönjük a szendrői Közművelődési Központ és Könyvtár segítségét a helyi emlékművekkel kapcsolatban.
- Köszönjük az Első Világháborús Centenárium Emlékbizottság támogatását a könyv megjelentetésében.

Az Edelényi járás 1982-ben

